

Türbe'den Hazire'ye Osmanlı Sanatı Açısından Kasap İlyas Bey Camii Haziresi*

Tomb to Graveyard The Graveyard of Kasap İlyas Bey's Mosque in Terms of Ottoman Art

Semih Yakut¹

*Bu makale, 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladığımız "Cerrahpaşa Kasap İlyas Camii ve Haziresi" başlıklı yüksek lisans tezimiz esas alınarak hazırlanmıştır.

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Semih Yakut (Öğretim Görevlisi),
İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler ve Müze
Şube Müdürlüğü; Doktora Öğrencisi, İstanbul
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye
Araştırmaları
E-posta: semihyakut@istanbul.edu.tr /
semihyakutist@gmail.com
ORCID: S.Y. 0000-0002-7244-1353

Başvuru/Submitted: 13.12.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested:
28.02.2023

Son Revizyon/Last Revision Received:
20.05.2023

Kabul/Accepted: 23.05.2023

Atf/Citation: Yakut, Semih. Türbe'den Hazire'ye Osmanlı Sanatı Açısından Kasap İlyas Bey Camii Haziresi. *İslam Tetkikleri Dergisi-Journal of Islamic Review* 13/2, (Eylül 2023): 689-760.
<https://doi.org/10.26650/iuitd.2023.1218477>

ÖZ

İstanbul Fethi'ne katılan askerden biri olan Kasap İlyas Bey, fetih sırasında ordunun et işesinden sorumlu kişilerden biriydi. Bu sebeple, fetihten sonra da İstanbul şehrinin et işesi sorumluluğu Kasap İlyas Bey'e verilmiştir. Şehrin et işesi, Yedikule-Aksaray hattında bulunan Kasap Yolu (Samatya Caddesi) güzergâhı üzerinde yapılması nedeniyle ömrünün son yıllarında buraya kendi adıyla anılan cami merkezli bir vakıf kurmuştur. Kurduğu bu vakıf, zaman içinde bir mahalle özelliği kazanmış ve 2008 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan mahalle düzenlemesine kadar da Kasap İlyas Bey Mahallesi olarak varlığını sürdürmüştür.

1494 yılında vefat eden Kasap İlyas Bey, Kasap Yolu üzerinde yaptırdığı caminin yola bakan güneydoğu ucuna defnedilmiştir. Bu alan, açık türbe şeklinde olup Kasap İlyas Sokağı'na bakan bir hacet penceresiyle üç asır boyunca türbe olarak varlığını devam ettirmiştir. 18. yüzyıldan itibaren ise İstanbul'da tarihi yarımada içinde bulunan ibadet alanlarının bahçe kısımları yavaş yavaş nekropole dönüşmeye başlaması üzerine bu türbe, 19. yüzyılın sonlarına doğru bir hazire hâline gelmiştir. Çalışmamızda, bu hazire içerisinde yer alan mezarlar; mezar tipleri ve süsleme programları açısından değerlendirilmiştir. Bu mezarların baş şahiteleri; başlık türleri, süsleme özellikleri, yazı kompozisyonları, teknik ve malzeme açısından da ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ni' me'l-ceys, Kutlu Asker, Kasap İlyas Bey, Cerrahpaşa, Samatya, Konstantiniyye'nin Fethi, Mezar, Mezar Taşı, Hazire

ABSTRACT

One of the soldiers who participated in Constantinople's conquest, Kasap İlyas Bey, was responsible for the army's meat supply during the war. He was therefore given the responsibility of supplying meat to İstanbul after the battle. Because the city's meat supply was transported on *Kasap Yolu* [Butcher Road], now Samatya Street, along the Yedikule-Aksaray route, he established a small mosque-centered foundation named after him in the last years of his life. Over time, his foundation took on the characteristics of

a neighborhood and had continued to exist as a neighborhood under his name up until the Istanbul Metropolitan Municipality neighborhood arrangement of 2008.

Kasap İlyas Bey died in 900 AH/1494 CE and was buried at the southeast edge of the masjid he had built on *Kasap Yolu* facing the road. His tomb was maintained as a tomb for three centuries, with the *hajat* [wish prayer] window overlooking Kasap İlyas Street. In the 18th century, the city of Istanbul had started to transform from a metropolis to a necropolis, and toward the end of the 19th century, this tomb had completely become a graveyard. This graveyard has been examined in terms of footstones and headstones, grave types, topknot types, ornamental features, writing compositions, construction techniques, and grave materials.

Keywords: Naama al-Jaish, the Mubarak Soldiers, Kasap İlyas Bey, Cerrahpasha, Samatya, the Conquest of Constantinople, Grave, Headstone, Graveyard

EXTENDED ABSTRACT

Following Mehmed the Conqueror's capture of Constantinople on May 29, 1453, the view of this historic ancient city began to change. After the conquest in particular, the *Naama Jaish* who'd participated in the conquest, notably the Mubarak Soldiers, were a notable part of the vanguard restoring this city under Islamic order. In this regard, Kasap İlyas Bey, who oversaw the army's meat supply during the conquest of Istanbul, acted as the army's butcher chief. Because of this, the mosque, graveyard, and neighborhood named after Kasap İlyas Bey are located on *Kasap Yolu* [Butcher Road] in the city. Before the conquest of Constantinople, the Romans had utilized this road for feeding the city with meat. As a result, following the conquest, this road remained in use for transporting meat supplies. Kasap İlyas Bey, the head butcher of Mehmed II's army, became responsible for the city of Istanbul's meat supply after the conquest and so spent the remainder of his life in this location. As a result, the mosque-centered foundation bearing his name is also located on this site.

Kasap İlyas Bey erected a foundation on *Kasap Yolu* 40 years after Istanbul's conquest, which had the tomb of a man dating back to 886 AH/1480 CE with this foundation's plot. When Kasap İlyas Bey died in 900 AH/1494 CE, his body was interred in the southeast corner of the foundation near this other tomb. After his burial, this location continued to remain in existence for three centuries as a tomb with a *hajat* [wish prayer] window facing Kasap İlyas Street. Later on, as Istanbul began to change from a metropolis to a necropolis in the 18th century, civilians started being buried in the courtyards of monumental buildings such as masjids, mosques, and dervish lodges in the city's metropolis. In this way, the courtyard of Kasap İlyas Bey Mosque where Kasap İlyas Bey's tomb is located became a graveyard used for burial sites at the beginning of the 18th century.

The first sections of this article concentrate on Kasap İlyas Bey's life, his mosque-centered foundation, and his neighborhood as it evolved over time. While forming this first section, basic materials relating to the conquest of Constantinople were used as a basis for information about Kasap İlyas Bey. In addition to these sources, studies conducted by current researchers on this subject have also been thoroughly investigated, because the Kasap İlyas Bey foundation was later turned into a neighborhood. This section also examined as primary sources *İkinci*

Vakfiye at Fatih Mosque dating back to 901 AH/1495 CE, *Ayasofya Vakıfları Tahrir Defteri* dating back to 926 AH/1519 CE, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri* dating back to 953 AH/1546 CE, *Hadikatü'l-Cevami* dating back to 1201 AH/1787 CE, and *Mahalle Esâmi Cedveli* dating back to 1338 AH/ 1922 CE. Moreover, archival research was conducted on Kasap İlyas Bey, his foundation, mosque, and tomb in the Ottoman State Archives.

The article's second section investigates the tomb and also the graveyard that started to form in the courtyard in the 18th century. In this context, the second section carries out an inventory study on the footstones and headstones placed there using scientific methods to identify the historical evolution of his tomb and the mosque graveyard, with the Graveyard Inventory Survey being found in the Appendix. The Graveyard Inventory Survey allowed a chronological inventory of the graves situated there to be formed and includes a detailed analysis of the varieties of headstones and footstones discovered in these tombs, as well as the topknot types, decorative characteristics, the written composition of the inscriptions on the headstones, the methods, and materials. In this way, the scientific and artistic value of the graveyard's headstones has emerged in terms of art history.

In the light of these data, the graveyard at Kasap İlyas Bey Mosque has been determined to contain important examples of Ottoman art. Motifs belonging to Classical Ottoman, Baroque, Empire, Eclectic, and Neoclassical art are seen respectively in Ottoman art and have been identified in the ornamental work on the footstones and headstones in this graveyard. Furthermore, the headstones of several graves in the graveyard were treated with a level of proficiency comparable to Western art sculpture. Kasap İlyas Bey was instrumental in the existence of an Ottoman neighborhood, masjid, tomb, and graveyard in Istanbul. He was the founder of a historical and cultural legacy that is one of Ottoman Istanbul's jewels and continues to draw people's attention today. As a result, Kasap İlyas Bey's tomb, mosque, and later-formed graveyard have long been symbols that closely represent Istanbul's original existence. And the graveyard has been a micro-level example of evidence of the gradual transformation of the metropolis of Ottoman Istanbul into a necropolis since the second half of the 17th century.

Giriş

Günümüzde Osmanlı İstanbul'undan kalan en görünür taşınmaz kültür varlıklarının başında, sur içindeki hazireler gelmektedir. Bu sebeple de buradaki hazireler uzun yıllar araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu bağlamda şehrin Cumhuriyet'ten önceki yaklaşık beş yüz yıllık dönemini kapsayan Osmanlı İstanbul'unda, karakteristik bir hâl alan bu hazireler ve buralarda yer alan mezar şâhideleri, özellikle 18. yüzyıldan itibaren daha da dikkat çekici hâle gelmiştir. Nitekim bu süreç, 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar devam etmiştir.

İstanbul Fethi sırasında ordunun et iaşesinden sorumlu kişilerden biri olan Kasap İlyas Bey, fetihten sonra da şehrin düzenli et iaşesinden sorumlu kişilerden biri olmuştur. İstanbul şehrinin et iaşesi, Yedikule-Aksaray güzergâhındaki Kasap Yolu (Samatya Caddesi) üzerinden yapılması nedeniyle Kasap İlyas Bey, günümüzde kendi adıyla anılan cami merkezli vakfı buraya kurmasına neden olmuştur. Kasap İlyas Bey vefat ettikten sonra, bu caminin yola bakan köşesine defnedilmiştir. Yaklaşık üç asır boyunca açık bir türbe olarak kalan bu alan, 18. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı düşünsel ve siyasal hayatındaki değişiklikler sebebiyle bir hazireye dönüşmeye başlamış ve 19. yüzyılın sonlarına doğru artık yüz elliden fazla mezarın bulunduğu orta ölçekli bir hazire olmuştur.

Kasap İlyas Bey'in türbesinin de içerisinde bulunduğu hazireyi içeren çalışmamızda, Kasap İlyas Bey'in hayatı, buraya kurduğu vakfın mahiyeti, öldükten sonra defin için bu bölgenin seçilme nedeni, türbesinin özgün hâli, türbenin bulunduğu alanın nasıl hazireye dönüştüğü, hazire olarak buraya en son ne zaman defin yapıldığı, haziredeki mezar şâhidelerinin Osmanlı plastik sanatları açısından önemini ne olduğu ve Osmanlı kültür yaşamına bu hazirenin nasıl bir katkı sağladığı gibi soruların cevapları bulunmaktadır. Bu sorular doğrultusunda çalışmamızın asıl amacı, bir türbe olarak var olmaya başlayan bu alanın hazireye dönüşümünü incelemek ve bu hazirede yer alan mezar şâhidelerinin Osmanlı sanatındaki yerini ve önemini tespit etmektir.

Bu makalede, birkaç aşamalı bir yöntem esas alınmıştır. İlk olarak Kasap İlyas Bey'in şahsı, yaptırdığı cami ve zamanla oluşan haziresi hakkındaki birincil kaynaklar incelenmiştir. Bu doğrultuda 901/1495 tarihli *İkinci Vakfiye (Fatih Camii)*, 926/1519 tarihli *Ayasofya Vakıfları Tahrir Defteri*, 953/1546 tarihli *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, 1201/1787 tarihli *Hadikatü'l-Cevami* adlı eser ve 1338/1922 tarihli *Mahalle Esâmi Cedveli* birincil kaynaklar olarak incelenmiştir. Daha sonra da bu konu kapsamında ikincil kaynaklar incelenmiş olup bu konuda da genel olarak 1958'de Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından yayımlanan *Fatih Devri Sonlarında İstanbul Mahalleleri, Şehrin İskânı ve Nüfusu*, 1976'da Süheyl Ünver tarafından yayımlanan *İstanbul'un Mutlu Askerleri ve Şehit Olanlar*, 1994'de Ahmet Vefa Çobanoğlu tarafından yayımlanan *Kasap İlyas Camii* isimli ansiklopedi maddesi ve 2014'de Cem Behar tarafından yayımlanan *Bir Mahallenin Doğumu ve Ölümü (1494-2008)* adlı çalışmalar incelenmiştir. Bir sonraki aşamada, yazılı kaynakların sınırlı olması sebebiyle hazire ve çevresinde yüzey araştırması yapılmıştır. Yüzey araştırmasının tamamlanmasıyla birlikte hazırlanan eylem planı sonucunda hazirede bulunan bütün plastik malzemeye kod numarası verilmiş ve haziredeki

bütün malzemenin fotoğrafı çekilmiştir. Ardından teknik çizimlerin tamamlanmasıyla beraber bu hazirenin envanter listesi hazırlanmıştır. Bu envanter listesi sayesinde, hazire ve içinde bulunan malzemeler merkez alınarak mezar şâhidelerinin üslup ve sanatsal özellikleri incelenmiştir.

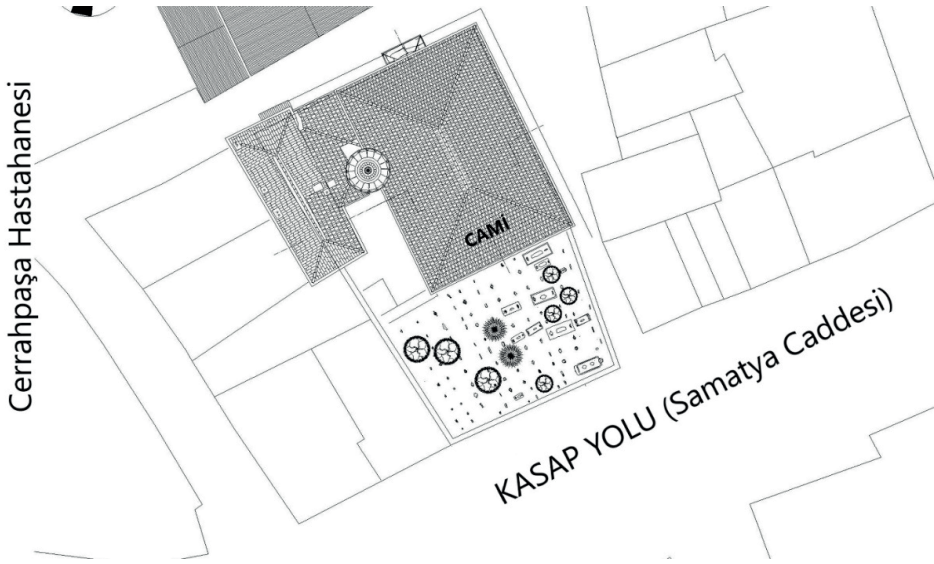
Çalışma, iki genel başlık olmak üzere kendi içinde alt başlıklardan oluşmaktadır. İlk bölümde Kasap İlyas Bey'in kim olduğu ve hayatı üzerine odaklanmanın yanı sıra yaptırdığı cami merkezli vakfına da değinilmiştir. İkinci bölüm ise çalışmanın asıl konusunu oluşturması bakımından daha geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Bu bölümde hazirenin tarihsel süreci, haziredeki mezarların yapılma tarihi, mezar tipleri, başlık türleri, süsleme özellikleri, yapılma tekniği, malzemesi ve baş şâhidelerinin kitabe kısmının yazı kompozisyonu araştırılmıştır.

1. Kasap İlyas Bey ve Camisi

Kasap İlyas Bey ve Kasap Demirhan¹ İstanbul'un fethi sırasında Fatih Sultan Mehmet'in ordusunda görevli ve ordunun et ihtiyacını karşılamakla yükümlü kasapbaşılardı. İlyas Bey aynı zamanda İstanbul Fethi'nden sonra da şehrin et iâşesinden sorumlu kişi olmuştu.² İstanbul Fethi'nden yaklaşık kırk yıl sonra kendisine verilen arazi üzerinde bir cami inşa eden İlyas Bey, zamanla gelen bağışlarla beraber bir mahallenin oluşmasına vesile olmuştur.³ Geç dönem kaynaklarında Kasap İlyas Bey için “Hacı” ve “Şehit” gibi sıfatlar kullanılmıştır.⁴ İlyas Bey, inşa ettirdiği caminin güneydoğusunda yer alan açık türbede gömülü olup mezar şâhidesinde vefat tarihi 900/1494 olarak yazmaktadır.⁵ Mezar şâhidesinde zatın ölüm tarihi ve künyesi yer alırken *Ni'me'l-ceyşten*⁶ biri olduğu da kaynaklardan bilinmektedir. İlyas Bey hakkında bilgilere ulaştığımız diğer bir belge de Ayvansarayî Hâfız Hüseyin Efendi'ye ait olan 1770 tarihli *Hadikatü'l-Cevamî* adlı eserdir. İnşa ettirdiği caminin vakfiyesinde 899/1493 tarihi

- 1 Günümüzde İstanbul Zeyrek Mahallesi'nde kendi adıyla anılan camisi vardır. Kasapbaşı Timurhan (Demir Han) 1453 yılında İstanbul Fethi sırasında şehit olmuştur. Muhtemelen Kasap İlyas Bey bu durum üzerine Fatih Sultan Mehmet'in kasapbaşısı olmuştur. Bkz. N. Esra Dişören, “Kasap Demirhan Mescidi”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Numune Matbaacılık, 2003) 4/476; Ayhan Yalçın, *Gönül Sultanları İstanbul Evliyaları ve Ziyaret Yerleri*, (İstanbul: Çelik Yayınevi, 1996) 291; F. İsmail Âyanoğlu, “Fatih Devri Ricali Mezar Taşları ve Kitâbeleri”, *Vakıflar Dergisi*, (1958) 4/207.
- 2 Halil İnalçık, “İaşe”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Numune Matbaacılık, 2003) 4/118.
- 3 Cem Behar, *Bir Mahallenin Doğumu ve Ölümü (1494-2008)*, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2014) 34.
- 4 M. Orhan Bayrak, *İzahlı İstanbul Sözlüğü*, (İstanbul: Tarih Düşünce Kitapları, 2004) 145; Osmanlı Arşivi (BOA), *Ali Emiri [AE.SMHD.I.]*, Gömlek No. 29, 1740; F. İsmail Âyanoğlu, “Fatih Devri Ricali Mezar Taşları ve Kitâbeleri”, *Vakıflar Dergisi*, (1958) 4/202.
- 5 Hafız Hüseyin Ayvansarayî, *Hadikatü'l-Cevamî*, (İstanbul: Matbaa-i Amire, 1854) 175.
- 6 Bu kelime öbeğinin kaynağı Efendimiz Hz. Muhammed'in şu hadisidir: “Letüftehanne'l-Kostantiniyye, fe-le-ni'mel'-emîru emîruha, fe-le-ni'mel'-ceyşü zâlike'l-ceyş. (Konstantiniyye muhakkak fethedilecektir. Onu fetheden emir ne güzel/ mutlu emirdir; onu fetheden ordu/askerler ne güzel/mutlu ordudur/askerlerdir!)” Bkz. Buhârî, *et-Târihu'l-Kebîr*, (Haydarâbâd: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1362) 1/81. Arapça “نعم” kelimesinden gelen nimet, sözlükte mastar olarak “bolluk ve iyi hâl içinde olmak”, isim olarak “maddi ve manevi imkânlar” anlamına gelmektedir. Osmanlı Türkçesinde “iyilik, ihsan, atıye” manalarına gelen bu kelime yine Arapça olan “ceyş” kelimesi ile terkiye girerek “نعم الجيش (ni'me'l-ceyş)”, “ihsana ermiş, kutlu, müjdelenmiş asker” anlamında kullanılmıştır. Bkz. İbn Manzur Ebu'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî, “ni'm”, *Lisanü'l-Arab*, (Beyrut: Daru's-sadr, t.y.) 12/ 579-590; Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türkî*, (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1994) 490, 1465.

yazmaktadır.⁷ Buradan da anlaşılacağı üzere Kasap İlyas Bey vefat etmeden hemen önce bu camiye inşa ettirmiştir. Zaman içinde bu vakfın geliştiği 953/1546 tarihli *Vakfiye Defteri*'nin 634. sayfasındaki yazmada şu bilgilerden anlaşılmaktadır: "... vakfın gelir kısmı 80.000 akçe nakitten 8.000 akçe ile 4.110 îradlı on dokuz dükkân, üç hücre ve Bulgaristan vilayetindeki *Pravadi*'de üç göz değirmenden gelen 5.000 akçe ile toplam 17.110 akçedir."⁸ Böylece Kasap İlyas Mahallesi, sahip olduğu cami ve caminin etrafında zamanla inşa edilen diğer yapılarla 2008 yılına kadar İstanbul Fatih ilçesinin 69 mahallesinden biri olarak varlığını devam ettirmişti (Çizim 1).⁹

Çizim 1: Kasap İlyas Bey Camii ve Haziresi Vaziyet Planı (Vakıflar Arşivi, 2011)

Kasap İlyas Bey Mahallesi'nin tarihsel serüveni, 29 Mayıs 1453 İstanbul Fethi'nden sonra başlamış ve bu fethin hemen ardından Konstantiniyye'nin toprakları, İstanbul *Ni'me'l-ceyş*lerine, seviye ve hizmetlerine göre hediye edilmiştir. Fatih Sultan Mehmet Han'ın kasapbaşlarından biri olan Kasap İlyas Bey'e de hizmeti karşılığında ve kenti ihya etmesi mukabilinde, Bizans İstanbul'unun on ikinci bölgesinde ve yedi tepesinden birinin üzerinde bulunan Marmara Denizi yamacındaki sahile kadar olan arazinin bir kısmı verilmişti. Kasap İlyas Bey'e bu arazi niye verildi sorusunun cevabı net olmasa da yapılan araştırma sonucu 1400'lü yıllarda deri tabaklama işi yapmak amacıyla bir grup Yahudi'nin buraya yerleştirildiği ve daha önce de aynı işin bu bölgede yapılmakta olduğu tespit edilmiştir.¹⁰

7 Ömer Lütfi Barkan ve Ekrem Hakkı Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri, 953(1546) Târihli*, (İstanbul Fetih Cemiyeti, 1970) 634.

8 Barkan- Ayverdi, *Tahrir Defteri*, 351-352.

9 Behar, *Bir Mahallenin Doğumu ve Ölümü*, 33; A. Vefa Çobanoğlu, "Kasap İlyas Camii", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994) 4/477-478.

10 Wolfgang Müller-Wiener, *İstanbul'un Tarihsel Topografyası*, çev. Ülker Sayın, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,

Resim 1: Kasap İlyas Bey Camii ve Haziresi

Fetihten sonra da kasaplık ile uğraşanlar, Kasap Yolu üzerinde faaliyetlerine devam ettikleri için yüzyıllar boyunca vakıflarını da bu yola yakın yerlere yaptırmışlardır. 1494 yılında Kasap İlyas Bey tarafından bu yol üzerine cami merkezli bir vakıf kurulmasının ardından sonraki yüzyıllarda da bölgede aynı işi yapan insanlar tarafından da vakıflar kurulmaya başlandığı anlaşılmaktadır (Resim 1). Aynı yüzyılda yine buraya yakın bir lokasyonda Kasapbaşı Halil tarafından Kasapbaşı Halil Mescidi yaptırılmıştır.¹¹ Daha sonra 1585 tarihinde Kasap Hacı Evhad tarafından Mimar Sinan'a Yedikule'de cami merkezli bir külliye yaptırılmıştır.¹² Aynı şekilde 17. yüzyılda aynı bölgede Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından yaptırılan Kasaplar Mescidi de bu minvaldedir.¹³

İstanbul Fethi'nden sonra ilk kurulan salhaneler (mezbaha, kanara) genel olarak Yedikule, Aya Kapı ve Bahçekapı tarafında yoğunlaşmıştı.¹⁴ Kazlıçeşme alanının fetihten hemen sonra

2001) 61.

11 Süheyl Ünver, *İstanbul'un Mutlu Askerleri ve Şehit Olanlar*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1976) 68.

12 Semavi Eyice, "Hacı Evhad Camii", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1996) 14/472.

13 A. Vefa Çobanoğlu, "Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Mescidi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994) 5/403-404.

14 Halil İnalçık, "İaşe", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Numune Matbaacılık, 2003) 4/118.

İstanbul'un en büyük et kesim alanı hâline gelmesinden sonra şehre et sevkıyatı da buradaki mezbahalardan sağlanmıştır. Bu bölgede kesilen etlerin büyük bir kısmı, İstanbul'a Birinci Askerî Kapı'dan girerek Marmara deniz surlarına paralel olan yolu izleyip Aksaray'da yer alan Etmeydanı'na (Meydan-ı Lahm) getirilmekte ve bu güzergâh yoluna da "Kasap Yolu" denilmekteydi. Bu yol asırlar boyunca her gün et taşıma işlemi için kullanılmıştır. 19. yüzyıla kadar kullanılan bu yol, Aksaray'daki Bizans dönemine ait Forum Bovis Meydanı'nda son bulmaktadır. Bu meydana getirilen etler, Yeniçerilerin Yeni Odaları'na dağıtılmıştır. Böylece bu işlem bir tören edasıyla her gün tekrarlanmıştır.¹⁵

Osmanlı coğrafyasının çeşitli bölgelerinde celepler (celepkeşan) aracılığıyla İstanbul'a getirilen hayvanlar, şehrin içine sokulmadan salhanelerde kesilirlerdi.¹⁶ Sarayburnu'ndan Yedikule'ye kadar olan arazinin Roma döneminden beri pek meskûn olmadığı bilinmektedir.¹⁷ Aynı şekilde İstanbul Fethi'nden sonra da imar faaliyetleri için revaçta olmayan bu bölgede, imar ve iskân çalışmaları sonraki yüzyıllarda yapılmıştır. Ayrıca bu bölge Müslüman tebaanın da öncelikli yerleştirildiği bir bölge de değildi. Nitekim 1460'lı yıllarda Tokat ve Sivas'tan sürgün edilen Ermenilerin, İstanbul'a getirilip Kasap Yolu'na yakın olan Samatya, Sulu Manastır ve Langa semtlerine yerleştirildikleri tarihî kaynaklardan bilinmektedir.¹⁸

Tarihsel süreç içinde bir mahalle ve hazirenin oluşmasına neden olan 899/1493 tarihli Kasap İlyas Bey Camiisi'nin vakfiyesinde geçtiği üzere buradaki araziye ana yapı olarak cami, yanına bir mektep, imam ve müezzin için altı göz oda yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu mektep ve odalar günümüze kadar ulaşamamıştır. Bugün bu kısımlar yerine camiye bitişik iki katlı bir lojman ve karşısında tek katlı ve üç odalı bir lojman daha bulunmaktadır.¹⁹

Günümüzde İstanbul ili, Fatih ilçesi, Cerrahpaşa Mahallesi, 1123 Ada, 6 Parsel numaralı arazide yer alan Kasap İlyas Bey Camii, Samatya Caddesi'nin kuzey yönünde yol kenarında kalmaktadır. Cami, lojman, müstemilat, tuvaletler, abdesthane, hazire ve hazirenin içinde yer alan Kasap İlyas Bey'in açık türbesiyle bugün varlığını devam ettirmektedir. Yapıldığı dönemde Samatya Caddesi üzerinde denize yakın bir konumda olan cami, daha sonraki dönemlerde Sirkeci-Küçükçekmece tren yolu ve Yenikapı-Florya sahil yolunun inşasıyla beraber bugün Marmara Denizi'nden uzaklaşmıştır. Güneyi Samatya Caddesi üzerinde olan bu caminin kuzeyini ve batısını Cerrahpaşa Tıp Fakültesi işgal etmektedir. Bu yüzden de Çavuşzade ve Kasap İlyas sokakları çıkmaz sokak hâlini almıştır. Bölgenin doğusunda ise son dönemde inşa edilmiş üç katlı bir bina bulunmaktadır. Kasap İlyas Bey Camii'nin Samatya Caddesi ile bağlantısını Kasap İlyas Bey Camii Sokağı sağlamaktadır.

15 Cem Behar, *Bir Mahallenin*, 93.

16 M. Baha Tanman, "Mezhabalar", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994) 5/446.

17 Ali Sami Ülgen, *Fatih Devrinde İstanbul-Haritası-İzahatı-İndeksler*, (Ankara: Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 1939) 14; Cem Behar, *Bir Mahallenin*, 64.

18 Ekrem Hakkı Ayverdi, *Fatih Devri Sonlarında İstanbul Mahalleleri, Şehrin İskânı ve Nüfusu*, (Ankara: Doğu Matbaası Limited Şirketi, 1958) 60-70.

19 A. Vefa Çobanoğlu, "Kasap İlyas Camii", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994) 4/477-478.

Caminin ana yapısı, taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Cami, kare planlı bir harim ile önünde kesme taş temel üzerine ahşap malzeme ile yapılmış iki katlı kapalı bir son cemaat yerinden oluşmaktadır. İçeriden ahşap kubbeli olan harim, dışarıdan son cemaat yerini de içine alacak şekilde kiremit kaplı tek bir kırma çatı ile kapatılmıştır. Harimin kuzeybatı köşesinde ise tek şerefeli bir minare bulunur. Ahşap malzemeli, iki katlı ve kapalı olan son cemaat yerinden camiye giriş, iki kanatlı ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. İki katlı olarak ele alınan son cemaat yerinin üst kısmı, hanımlar mahfili olarak kullanılmaktadır. Hanımlar mahfiline çıkış, son cemaat yerinin batısında duvara bitişik olan ahşap bir merdivenle sağlanmaktadır. Hanımlar mahfilinin iki ahşap taşıyıcı yardımıyla üç bölümlü açıklığı bulunmaktadır ve bu açıklıklar, harime bakmaktadır. Hanımlar mahfilinin üst örtüsü, düz ahşap tavanla kapatılmıştır. Harimin üst örtüsü içerden basık ahşap kubbeli olup, dışardan ise kırma çatılıdır. Harime girişi sağlayan kapının tam karşısında yarım yuvarlak niş şeklinde düzenlenmiş olan mihrap yer almaktadır. Mihrabın sağında yer alan minber, 1993 yılındaki son onarımda değiştirilmiştir. Mihrabın solunda, harimin güneydoğu köşesinde duvara bitişik vaziyette vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Harim kapısının sağ ve sol köşelerinde de ahşap korkuluklarla çevrili hanımlar için ayrılmış kısımlar bulunmaktadır. Harim mekânının alt zemini ahşap kaplı olup, üzeri namaz kılınması için halı ile örtülmüştür. Minare, caminin kuzey-batı köşesinde yer almaktadır. Girişi harimin içerisinde olan minarenin kaideden peteğe, petekten külaha kadar olan kısmı, taş malzemedir. Külahın üstünde yer alan alem ise bronzdandır. Caminin süslemesi yoğun olmayıp sadedir. 1894 depreminden sonra devrin görsel zevkine uygun olarak kendi temelleri üzerine yeniden inşa edilmiştir. Caminin dış duvarları ve minaresi taştan, son cemaat yeri ahşaptandır. Camide asıl süsleme, ahşap ve kalem işleri ile sağlanmıştır.

Caminin bu planda yapılması, 15. yüzyıldaki hâkim mimari tarzdan kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda İstanbul Fethi'nden hemen sonra şehrin iskânı ve İslamlaşmasıyla oluşturulan yeni mahallelerde, küçük mescitler inşa edilmiştir. Bu yapılar genellikle kare veya dikdörtgen planlı, ahşap çatılı ve tek minarelidir. Kurucuları *Ni'me'l-ceyşler*, devlet görevlileri, zengin esnaf ve tüccarlar ile halktan kişilerdir. Bu camilerin büyük bir kısmı mimari açıdan basit ve mütevazı olsa da bir kısmının zengin bir süslemeye sahip olması açısından dikkat çekmektedir. Fatih devrinden itibaren İstanbul'un çeşitli mahallelerinde yaptırılan fakat yangın ve depremlerde yok olan yüzlerce çatılı cami ve mescit bulunmaktaydı. 15. yüzyıldan günümüze kadar muhafaza edilebilen bu tip çatılı camilerden bazıları; 15. yüzyılda Tahtakale Timurtaş Ağa Mescidi, Süleymaniye Samanveren Mescidi ve Eğrikapı Yatağan Mescidi'dir.²⁰ Bu dönemden sonra da çok sık kullanılan kırma çatılı camilerin yapımı, 16. yüzyılda özellikle Mimar Sinan döneminde de devam etmiştir. Nitekim bu plan tipi, ucuz ve ekonomik olması nedeniyle Osmanlı İmparatorluğu döneminde mahalle ve köylerde çokça uygulanmıştır. Vefa Molla Hüsrev Camii, Eyüp Ali Çavuş Mescidi, Şehzadebaşı Burmalı Mescit ve Mercan Atik İbrahim Paşa Camii bu üslupta yapılan ve İstanbul'da yer alan kırma çatılı camilerin en güzel örneklerindedir.

20 Semavi Eyice, "Camiler", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994) 2/ 381.

Mimar Sinan eseri olan Atik İbrahim Paşa Camii, plan tipi, örtü sistemi, işlevi ve minarenin konumlandırılması noktasında Kasap İlyas Bey Camii'ne benzemektedir. Kasap İlyas Bey Camii, 1894 depreminde yıkılmadan önce muhtemelen bu camiye benzemektedir. Bu cami de Kasap İlyas Bey Camii gibi son cemaat yeri ile birlikte dikdörtgen planlı olup, harim kareye yakındır. Her iki yapıda da iki sıra pencere bulunmaktadır. Minare konumları cami kompozisyonunda birbirine yakındır. İki yapı arasındaki tek fark, ahşap örtü sisteminde yer alan kubbedir. Kasap İlyas Bey Camii içten kubbeli olmasıyla kırma çatılı camiler arasında farklı bir özelliğe sahiptir. 1592 tarihli Takkeci İbrahim Ağa Mescidi içten mekânı örten ahşap kubbesi ile bu türün ilklerindedir. Bu özellik, bu tip çatılı camilerin içlerinde, ahşap kubbeler olduğunu göstermektedir.²¹ İstanbul Fethi'nden sonra İstanbul'da içten kubbeli, dıştan kırma çatılı birçok örnek görmek mümkündür. 16. yüzyıl başlarına tarihlenen Müftü Ali (Zenbilli Ali Efendi) Camii, 19. yüzyıl başlarına tarihlenen Fevziye (Küçük Efendi) Camii ile 1912'de yeniden yaptırılan Ahmediye (Orta-Et Meydanı) Camii İstanbul'daki dıştan çatılı, içten kubbeli camilere örnek olarak gösterilebilir.²² İçten kubbeli dıştan kırma çatılı olan Kasap İlyas Bey Camii örtü sistemi bakımından çantı camilere de benzemektedir. Örneğin; Samsun'da yer alan Salıpaazarı Yavaş Bey Camii, Sarı Hasan Camii ve Terme Aşağı Söğütlü Camii bu tipteki camilere örnek olarak verilebilir.²³

Kasap İlyas Bey Camii, günümüze kadar birçok doğal afetin etkisinde kalarak hasara uğramış bir yapıdır. 25 Rebîülâhîr 915/12 Ağustos 1509 yılındaki depremde tam olarak caminin uğradığı hasar bilinmemektedir.²⁴ 1894 depreminde tamamen yıkılan Kasap İlyas Bey Camii'nin duvarları ve minaresinin gövde kısmı, daha sonra tamir edilmiş²⁵ ve bu depremden sonra muhtemelen aynı temel üzerinden ve kendi taşları kullanılarak cami, tekrardan inşa edilmiştir. Bu uygulama sırasında da son cemaat yerine ahşap kaplama yapılmıştır. 1977 yılında tekrardan tamir gören bu caminin, son olarak son cemaat yerinin ahşap olan kaplamaları 1993 yılında bir kez daha yenilenmiştir.²⁶

Sadece depremler değil, aynı zamanda yangınlarla başı dertte olan İstanbul'da bulunan Kasap İlyas Bey Camii bu yangınlardan da nasibini almış olabilir. 2 Cemâziyelevvel 1055/26 Haziran 1645 yangınında Langa ve Yenikapı'da birçok yapının yandığı kaynaklarda zikredilmektedir. 18 Şâban 1130/17 Temmuz 1718'deki yangında Küçük Langa ve Davud Paşa Camii yanmıştır. 14 Cemâziyelevvel 1165/31 Mart 1752'deki yılında Langa'dan çıkan yangın civar tarafları kül

21 Eyice, "Camiler", 2/ 382.

22 Edhem Ruhi Öneş, "Cami ve Mescitler", *Fatih İlk İstanbul*, (İstanbul: İstanbul Fatih Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, 2003) 29, 45, 66.

23 Türk Bilimi, "Samsun Ahşap Camilerin Serüveni", (Erişim 26 Kasım 2022).

24 Orhan Sakin, *Tarihsel Kaynaklarıyla İstanbul Depremleri*, (İstanbul: Kitabevi, 2002) 97.

25 Sema Küçükalioğlu Özkılıç, *1894 Depremi ve İstanbul*, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015) 536; Osmanlı Arşivi (BOA), *Şura-yı Devlet [ŞD.]*, Gömlek No. 133, 61; Osmanlı Arşivi (BOA), *İrade [İ.EV. Evkaf]*, Gömlek No. 9, 30.

26 Osmanlı Arşivi (BOA), *Şura-yı Devlet [ŞD.]*, Gömlek No. 138, 56; Osmanlı Arşivi (BOA), *İrade [İ.EV. Evkaf]*, Gömlek No. 14, 23; Osmanlı Arşivi (BOA), *Meclis-i Vala [MVL]*, Gömlek No. 355, 145; Osmanlı Arşivi (BOA), *Bab-ı Ali Evrak Odası [BEO]*, Gömlek No. 591, 44312.

etmiştir. 8 Şevval 1169/6 Temmuz 1756'deki Langa ve Davud Paşa İskelesi yanarken etrafında yer alan semtleri de yakmıştır. 4 Ramazan 1196/22 Ağustos 1782'deki çıkan yangın ise Langa, Davud Paşa ve Samatya semtlerini etkilemiştir. 8 Receb 1226/29 Temmuz 1811'deki Yenikapı sur dışında çıkan yangın, Langa ve civarlarını etkilemiştir.²⁷ Bu yangınların hiçbirinde Kasap İlyas Bey Camii ya da mahallesinin adı geçmemekle beraber, civarındaki yangınlardan Kasap İlyas Bey Camii'nin de etkilenmiş olması muhtemeldir.

2. Kasap İlyas Bey Camii Haziresi

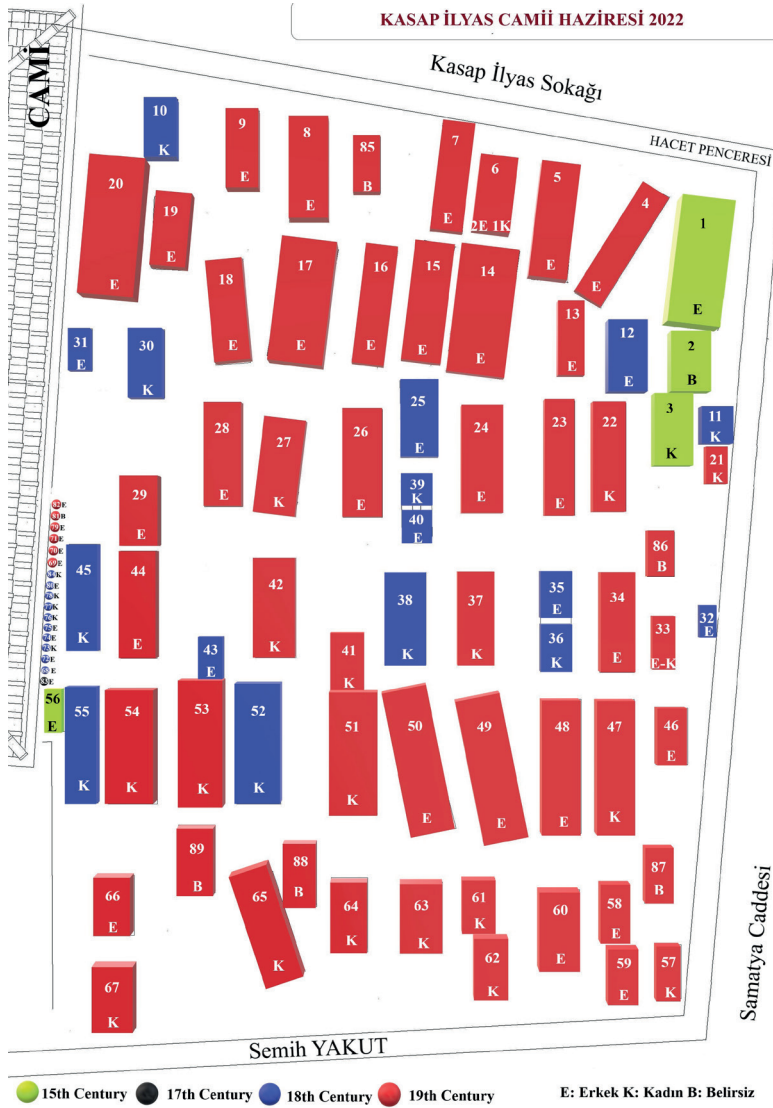
İstanbul şehrinin en görünür tarihi eserlerinden biri olan hazireler, birçok araştırmacının dikkatini çekmiştir. Kasap İlyas Bey Camii haziresi de İstanbul'da bulunan diğer Osmanlı hazirelerinin iyi korunmuş ve zengin içeriğe sahip bir örneği olması nedeniyle çalışmamızın asıl konusu olmuştur. Dilimizde “ziyaret edilen yer” anlamına gelen “mezar” ifadesinin Türkçede birçok eş anlamlı ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadeler içinde en bilinenleri; makber, kabir, medfen ve merkaddir. Mezar taşları, mezarın baş ve ayak tarafında bulunurlar ve “şâhîde” adını alırlar. Şâhîde olarak tanımlanan baş ve ayak taşlarının, her ikisinin birlikte kullanışı, Selçuklular döneminde başlamış olup günümüze kadar devam etmektedir.²⁸

Selçuklulardan bu yana devam eden bu gelenek, Osmanlı İstanbul'unda yer alan Kasap İlyas Bey Camii'nin haziresinde de etkisini göstermektedir. Toplam 158 parça mezar şâhîdesi bulunan bu haziredeki mezar şâhîdelerinin çoğu dikili hâlde olsa da bazılarının yeri belli değildir. Bir grup mezarın sadece baş şâhîdesi bulunurken bazılarının hem baş şâhîdesi hem de ayak şâhîdesi bulunmaktadır. Bir grup mezar şâhîdeleri de mihrap duvarına dıştan dayanmış vaziyette ve toprakla herhangi bir bağları bulunmamaktadır. Burada yer alan mezar şâhîdelerinin geneli kırıktır. Hazirede 83 adet erkek mezar şâhîdesi, 44 adet kadın mezar şâhîdesi ve 31 adet cinsiyet tespitine uygun olmayan mezar şâhîdeleri bulunmaktadır. Genellikle 18. ve 19. yüzyıla tarihlenen mezarların olduğu bu hazirede üç adet 15. yüzyıla, bir adet de 17. yüzyıla ait mezar şâhîdesi bulunup 16. yüzyıla ait hiçbir mezar şâhîdesi veya parçası bulunmamaktadır.

Bu hazirede yer alan mezar şâhîdelerinin çoğu erkeklere ait olup fesli veya kavukludur. Kadınlara ait mezar şâhîdelerinin geneli hotozludur. Kadınlara ait mezarlarda az miktarda da olsa başlıksız olanları mevcuttur. Kırık olarak bulunan bazı mezar şâhîdelerinin sadece başlıkları günümüze gelmiştir. Bu başlıkların kitabeli kısımları kaybolmuştur. Bazı şâhîdelerin de başlıkları kırıktır.

27 Mustafa Cezar, *Osmanlı Başkenti İstanbul*, (İstanbul: Erol Kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Yayınları, 2002) 371, 385, 405, 407, 411, 419.

28 Ali Rıza Özcan, *Türk Kültür ve Medeniyet Tarihinde Fatih Külliyesi II Hâzire*, (İstanbul: İBB Kültür A.Ş., 2007) 54.

İnfoğrafik 1: Kasap İlyas Bey Camii Haziresi Mezar Düzeni

Günümüzde caminin güneydoğusunda yer alan hazire, kareye yakın bir alanı kuşatmış olup Samatya Caddesi'ne bakmaktadır. Samatya Caddesi'nden camiye girişi sağlayan Kasap İlyas Sokağı'na girildiğinde ilk olarak karşımıza demir korkuluk arkasında Kasap İlyas Bey'in türbesi çıkmaktadır (Resim 2). Hazirenin girişi, Kasap İlyas Sokağı'ndan olup harim ile hazirenin kesiştiği noktada yer almaktadır. Bu giriş yaklaşık bir buçuk metre yüksekliğinde ve demir korkulukludur. Bu demir kapıdan hazireye girildiğinde hazirenin demir korkuluklu ayak ve baş şahidesi olan tek mezarı yer almaktadır. Hazirenin Samatya Caddesi ve Kasap İlyas

Sokağı'na bakan cephelerinde yaklaşık iki metre yüksekliğinde istinat duvarı yer almaktadır. Bu istinat duvarının içinde ziyaretçilerin hazireyi görmeleri için açılmış olan altı batı, altı güney ve altı adet de doğu yönünde dua pencereleri bulunmaktadır. Bu nişler de tıpkı hazire kapısı gibi demir korkulukludur. Bu demir korkuluklarının tarzı, caminin pencere korkuluklarının tarzıyla benzerdir.

Resim 2: Kasap İlyas Bey Türbesi ve Hacet Penceresi Arkasında Pehleli Mezarı

Hazire ile ilgili yaptığımız çalışmada öncelikle mezar şâhideleri numaralandırılmış ve bu numaralandırmaya göre mezar şâhideleri incelenmiştir. Bu numaralandırılma sistemi Kasap İlyas Bey'in mezarından başlamış ve sağdan sola bir düzende her defasında bir kademe arkaya atması şeklinde devam etmiş ve 67 numaralı mezarda son bulmuştur. Hazirede yeri noktasında şüpheli olan mezarlar ise 67 numaralı mezardan sonra üzerine devam ederek kodlanmıştır. Hazirede dikili bulunan mezarların yanı sıra kırık hâldeki parçalara da aynı sistem uygulanmıştır. Bu sayede haziredeki tüm mezar ve mezar şâhidelerinin envanteri sistemli bir şekilde çıkarılmıştır (İnfografik 1).

Yaptığımız çalışmada, Samatya Caddesi ile hazirenin batı kısmında yer alan Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ne ayrılan alandan dolayı hazirenin zamanla küçülmüş olduğu ve bu küçülme sırasında birçok mezar ve mezar şâhidesinin muhtemelen yok edildiği tespit edilmiştir. Çünkü hazire arazisi tamamen mezar şâhidesiyle dolu olmasına karşın, mihrap duvarına bitişik dağınık hâlde duran mezar şâhideleri için arazide yeterli alan bulunmamaktadır. Bundan dolayı bazı mezar şâhidelerinin sadece başlıkları varken bazılarının sadece kitabeli kısmı günümüze kadar gelmiştir (Resim 2).

Resim 3: Kasap İlyas Bey Camii Haziresi'nin Genel Görünümü

Hazirenin günümüzdeki durumu, camiye göre daha kötüdür. Hazirede yer alan mezar şâhidelerinin bir kısmı kırılmış ve bir kenara toplanmış hâldedir. Bazı şâhidelerin başlığı, bazı başlıkların ise şâhidesi yoktur. Çoğu mezarın ayak şâhidesi günümüze ulaşamamıştır. Geçmiş dönemlerde yapılan müdahalelerin bazı izlerini mezar şâhidelerinde görmek mümkündür (3 numaralı mezarın baş şâhidesi demir kelepçe ile 33 numaralı mezarın baş şâhidesi yapıştırıcı ve 67 numaralı mezarın baş şâhidesi ise dört parça olup bir araya getirilmiştir). Bazı mezar şâhideleri de (kullanılan taşın cinsiyle alakalı olarak) zamanla doğal olaylardan etkilenip tahrip olmuştur.

2.1. Mezar ve Şâhidelerinin Tarihi

Kasap İlyas Bey'in kendisine ait mezar şâhidelerinde vefat tarihi ile alakalı iki sorun bulunmaktadır. İlk sorun, türbede Kasap İlyas Bey'e ait mezar şâhidesi yani hacet penceresinin önünde bulunan 1 numaralı mezar şâhidesinde vefat tarihinin 900/1494 olarak yazmasıdır. Fakat bu şâhide, 15. yüzyıla ait değildir. Muhtemelen bu şâhide, 18. ya da 19. yüzyıl başında Kasap İlyas Bey adına buraya dikilmiştir. Dahası hazirede Kasap İlyas Bey'e ait olan ve sonradan yapıldığını düşündüğümüz başka bir mezar şâhidesi daha bulunmaktadır. 56 numaralı olan bu mezar şâhidesi, Kasap İlyas Bey'e ait olan 1 numaralı ilk mezardan yaklaşık yirmi metre uzaktadır. Bu mezar şâhidesinde de vefat tarihi olarak 900/1494 senesi yazmaktadır. Fakat bu mezar şâhidesinin üslup özelliklerine bakıldığında, bunun da 18. ya da 19. yüzyıl başlarında buraya dikildiği anlaşılmaktadır. Diğer bir sorun ise 2 numaralı 886/1481 tarihli bir erkeğe ait olan mezar şâhidesidir. Bu şâhidenin tam olarak kime ait olduğu bilinmemektedir. Ama, eğer Kasap İlyas Bey için sonradan yaptırılan mezar şâhideleri yanlışsa, bu mezar Kasap İlyas Bey'in orjinal mezarıdır. Ona ait olmaması hâlinde ise bu durum, Kasap İlyas Bey'in vakıf arazisine ondan önce birinin defnedildiği anlamına gelir (Resim 3).

Resim 4: Kasap İlyas Bey'in Açık Türbesi ve Hacet Penceresi

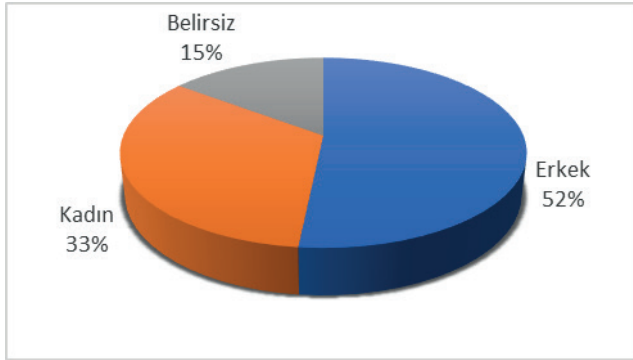
Bu türbede 1, 2 ve 56 numaralı mezarların yanı sıra 15. yüzyıla tarihlenen bir adet de kadın mezarı bulunmaktadır. 3 numaralı olan bu mezar, Ulufeciler Kethüdası Ali'nin Kızı Kamer

Hanım'a aittir. Bu mezarın şâhidesinden anlaşıldığı üzere, nasıl/nerede olduğu yazmasa da bu kişinin “şehit” olduğu ve bu yüzden de sur içinde bir mekâna defnedildiği anlaşılmaktadır.

Kasap İlyas Bey'in türbesinin olduğu alana 16. yüzyılda herhangi bir gömü faaliyeti olmamıştır. Bu türbe alanına ilk defa 17. yüzyılda Ref Ahmed Ağa isimli bir sivil defnedilmiş ve bu yüzyılda buraya başka bir defin olmamıştır.

18. yüzyıl İstanbul'u, birçok türbede olduğu gibi Kasap İlyas Bey türbesinde de yeniliklerin başladığı bir dönemdir. Nitekim bu asırdan itibaren türbe alanlarına sivil insanların da defnedilmeye başlanması üzerine şehirdeki bu türbeler, hazirelere dönüşmeye başlamıştır. 18. yüzyılda artık türbe özelliğini yitirmeye başlayan bu mekân, buraya defnedilen otuz altı mezar sayesinde hazire hâline gelmiştir. Bu mezarların ilk örneği, 1716 yılında vefat eden Aişe isimli bir kadına aittir. Bu asırda mezarlardan yirmi iki adet kadın mezarı olup on üç adet de erkek mezarıdır. Bir mezarda da hem erkek hem de kadın için ortak bir mezar şâhidesi yaptırılmıştır. Bu yüzyılda vefat eden kişilerin genelde sadece isimleri yazmaktadır. Ancak bu yüzyılın sonunda 1787'de vefat eden Seyyid Mustafa Efendi ve 1798'de vefat eden Mehmed Sâdık Bey gibi örneklerde ise isimlerin yanında sıfatların da kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu dönemde genel olarak şâhideli mezar tipinin tercih edildiği tespit edilmiştir. Bunun dışında pehleli tipte de birkaç örnek bulunmaktadır.

Haziredeki bazı mezar şâhidelerinin kırık olması nedeniyle bunlarda tarihlendirme problemi bulunmaktadır. Bu yüzden bu şâhideler, ya 18. Ya da 19. Yüzyıl olarak tarihlendirilmiştir. On yedi adet mezarın bu şekilde bulunduğu hazirede bu gruptaki tüm mezarların sadece ayak şâhideleri günümüze ulaşmıştır. Bu yüzden de kimlere ait oldukları, tam olarak ne zaman yapıldıkları, cinsiyetleri tespit edilememiştir. Ayrıca bu gruptaki mezarların yerleri de tespit edilememiştir. Bu mezar şâhidelerinin tamamı kırıktır ve toprakla bağları bulunmamaktadır.

Grafik 1: Haziredeki Bütün Mezarların Cinsiyet Oranı

19. yüzyılda, İstanbul'daki diğer tüm hazirelerde olduğu gibi Kasap İlyas Bey Haziresi'nde de yoğun bir gömü faaliyetinin olduğu görülmektedir. Nitekim bu asırda hazirede gömülecek alanın dahi kalmadığı anlaşılmaktadır. Hazirede 19. yüzyıla tarihlenen toplam altmış üç mezar

bulunmaktadır. Bu mezarlardan on yedisi kadın mezarı, kırk beşi erkek mezarıdır. Birinin de cinsiyeti tespit edilememiştir. Hazireye devlet memurları ve sivil insanlar dışında bir kölenin de defnedilmiş olduğu tespit edilmiştir (Grafik 1).

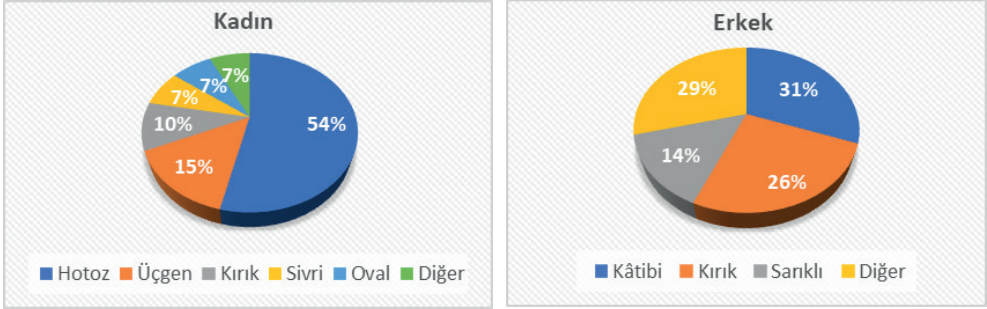
2.2. Mezar Tipleri

Kasap İlyas Bey Mahallesi, İstanbul'da mütevazı sayılabilecek bir mahalledir. Bu nedenle Kasap İlyas Bey Camii Haziresi'nde de İstanbul'daki birçok cami haziresinde görülen lahit mezar tipinde herhangi bir örnek bulunmamaktadır. Genel olarak şahideli tipte mezar örneklerinin yoğun olduğu bu hazirede, mezarların on ikisi pehlelidir. Otuz mezarın ise şahideli mi yoksa pehleli mi olduğu anlaşılammamaktadır. Bu hazirede geri kalan tüm mezarlar şahideli tipte yapılmıştır. Hazirede 20 numaralı mezar, sahaf esnafından Geredeli Ali Beyzade Seyyid Ali Efendi'ye ait olup pehleli olmasının yanı sıra mezarının etrafı demir korkuluklu bir kafesle çevrelenmesi nedeniyle haziredeki tek örnektir.

2.3. Mezar Şâhidelerinin Başlık Türleri

15. yüzyıla tarihlenen 3 numaralı mezar şahidesi, bu yüzyıla tarihlenen haziredeki tek kadın mezarıdır. Bu mezarın başlık kısmı sivri bir formda bitmektedir. 16. ve 17. yüzyıla tarihlenen herhangi bir kadın mezarı bulunmamaktadır. 18. yüzyılda haziredeki kadın mezarlarının baş şahidelerinin başlıkları genel olarak hotozludur. Fakat haziredeki ilk hotozlu mezar örneği, 52 numaralı 1770 tarihli Nefise Kadın'ın mezarıdır. Hotozlu formun dışında bu sırada hazirede kadın mezarlarının baş şahidelerinde boyunlu, taçlı, üçgen, sivri ve oval formlarda biten başlıklar bulunmaktadır. Bu mezarların ayak şahidelerinin başlık kısımları ise genel olarak üçgen, yuvarlak, sivri ve oval bir formla bitirilmiştir.

19. yüzyılda aynı çeşitlilik devam etmektedir. Hazirede bu dönemdeki kadın mezarlarının baş şahideleri ağırlıklı olarak hotozlu olmasının yanı sıra az sayıda üçgen ve oval formda biten baş şahideleri de mevcuttur. Hotoz başlık, bu dönemde haziredeki kadın mezarlarının baş şahidelerinin standardı hâline gelmiştir. Bunun yanında bu mezarların ayak şahidelerinde standart olarak üçgen formda bitirilenin dışında bazı örneklerde taçlı, düz, sivri ve yuvarlak formlarla bitirilen örnekler de bulunmaktadır. 19. yüzyılda bu haziredeki kadın mezar şahidelerinde; baş şahidesi hotoz, ayak şahidesi üçgen formda mezar yapısı standart hâline gelmiştir (Grafik 2).

Grafik 2: Haziredeki Kadın ve Erkek Baş Şâhidlerinin Başlık Türlerine Göre Oranları

Haziredeki erkek baş şâhidlerinin başlıklarına bakıldığında ise tarihsel olarak meydana gelen değişimler kadın baş şâhidelerinin değişimlerine benzemektedir. Haziredeki en erken tarihli ve 15. yüzyıla tarihlenen 2 numaralı erkek baş şâhidesi, sivri formla sonlandırılmıştır. Keza bu döneme tarihlenen 3 numaralı Kamer Hatun'un baş şâhidesi de sivri formdadır. 16. ve 17. yüzyıla tarihlenen erkek mezarlarının baş ve ayak başlıkları hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

18. yüzyılda haziredeki erken tarihli erkek mezar şâhidelerinin başlık kısımları genel olarak kırıktır. Burada 35 numaralı mezar olan 1728 tarihli İbrahim'in baş şâhidesi, kâtibî kavuğa sahip olması hasebiyle önemlidir. Bu başlık, haziredeki ilk kavuklu başlık örneğidir. Bu tarihten sonra hazirede buna benzer formda erkek mezarları baş şâhidelerinin başlıklarında benzerlikler olmuştur. Aynı zamanda bu mezar şâhidesi, hazirede yeni bir dönemin başladığının habercisidir. Hazirede bu dönemde genel olarak erkek mezarları baş şâhidelerinin başlıkları kâtibî, fes, taçlı ve tek örnek olarak istiridye kabuğu formundadır. Bu mezarların genel olarak ayak şâhideleri yok olmuştur. Ama ayakta kalan birkaç örneğin genel olarak sivri ve üçgen bir formla sonlandıkları görülmektedir.

19. yüzyılda bu haziredeki erkek mezarları baş şâhidelerinin başlıkları çeşitlilik göstermektedir. Genel olarak kâtibî kavuk formu hâkim hâldedir. Bunun yanı sıra kafesî kavuk, Mahmûdî, Azîzî, Hamîdî, örfî kavuk ve oval formla sonlandırılmış az sayıda farklı örnekler de görmek mümkündür. Bu mezarların ayak şâhidelerinin başlıkları ağırlıklı olarak sivri ve üçgen bir formla sonlandırılmıştır. Bu form tiplerinin yanı sıra yuvarlak, düz ve boyunlu formlar da bulunmaktadır (Grafik 2).

2.4. Mezar ve Şâhidelerinin Süsleme Özellikleri

Kasap İlyas Bey Türbesi'ndeki 15. yüzyıla tarihlenen mezarlar ve şâhideleri devrin süsleme özelliklerini yakından yansıtmaktadır. Bu yüzyılda Bursa, Amasya, Edirne ve İstanbul'daki hazirelerde sık sık karşımıza çıkan, sivri formlu mezar şâhideleri genel olarak rumi-palmetlerle bezenmektedir. Bu türbede de bu döneme tarihlenen 3 numaralı mezarın baş şâhidesinin doğu yüzeyindeki kemerli alınlıkta, iç içe geçmiş rumi-palmet motifi görülmektedir. Bu bezeme uzun

yıllar sevilerek mimari ve görsel sanatlarda kullanılmıştır. Bu türbenin hazireye dönüşmeye başladığı 18. yüzyılda, buraya defnedilen 31 numaralı 1732 tarihli mezarın baş şâhidesinin üst kısmında da bu bezeme görülmektedir. 18. yüzyıl, geleneksel motiflerin Barok sanatının desenleriyle beraber kullanıldığı bir dönemdir. Geleneksel bezeme ile yapılan haziredeki son örnek ise 54 numaralı mezarın baş şâhidesidir. Muhtemelen 18. yüzyıla tarihlenen bu mezar şâhidesi, haziredeki en farklı süslemeye sahip olanıdır. Çünkü bu şâhide, haziredeki tek mimari bezeme unsurlarını bünyesinde barındıran mezar şâhidesidir. Şâhidenin kitabe kuşaklarının üst kısmında istiridye kabuğu bezemesi bulunurken hemen bitiminde ise mukarnaslı bir çıkıntı ile üçgen bir alınlığa geçilmektedir. Mukarnaslı çıkıntı ile istiridye motifi arasında gülçeler bulunmaktadır. Bu üçgen alınlığın içinde de rumi-palmet motifi iç içe geçmiş vaziyettedir. Şâhidede Klasik Osmanlı mimarisinde sık sık karşımıza çıkan güzelbezek motifi de bulunmaktadır.

1730'lardan Tanzimat Fermanı'nın ilanına kadarki süreçte Osmanlı sanatı ve mimarisinde Barok sanat yoğun ilgi görmüştür. Bu haziredeki mezarlarında ağırlıklı olarak 18. ve 19. yüzyıllara tarihlenmesi sebebiyle bu döneme denk gelen mezarlarda Barok sanat yoğun şekilde görülmektedir. Bu sebeple de bu dönem aralığına tarihlenen mezarlarda Barok sanat nedeniyle çiçek, ağaç ve meyve motifleri yaygındır. Haziredeki bazı şâhidelerde stilize çiçek motifi; 1770 tarihli 52 numaralı, 1771 tarihli 52 numaralı, 1791 tarihli 30 numaralı, 1802 tarihli 19 numaralı, 1804 tarihli 42 numaralı ve 1828 tarihli 27 numaralı baş şâhideleri ile 1859 tarihli 9 numaralı mezarın ayak şâhidesinde Barok sanat motifleri yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

Bitkisel motifler içerisinde değerlendirilen yaprak motifi, 1791 tarihli 30 numaralı mezar ile 1832 tarihli 41 numaralı mezarın baş şâhidesinde bezeme olarak kullanılmıştır. Keza bu akımların etkisiyle giren bir diğer bezeme ise ağaç motifidir. Bu motifte çeşitlilik bulunsa da yoğun olarak ayak şâhidelerinden olmak suretiyle stilize edilmiş servi ağacı motifi sık kullanıldığı görülmektedir. Motif, 1812 tarihli 50 numaralı, 1815 tarihli 49 numaralı, 1816 tarihli 24 numaralı, 1842 tarihli 5 numaralı, 1851 tarihli 8 numaralı, 1859 tarihli 9 numaralı ve 19. yüzyıl tarihli 85 ve 100 numaralı mezarların ayak şâhidelerinde merkezî bir pozisyonda kullanılmıştır. Karşımıza çıkan bir diğer ağaç motifi ise cennet ile yoğun ilişkisi olan hurma ağacı motifidir. Bu motif, 1809 tarihli 6 numaralı mezar ile 1852 tarihli 20 numaralı mezarın ayak şâhidesinde kullanılmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere ağaç motifleri genel olarak ayak şâhidesinde olmasının yanı sıra cennetle alakalı bir temadır.²⁹ Bir diğer ağaç motifi olan üzüm ağacı, 1798 tarihli 25 numaralı mezarın ayak şâhidesinde bezeme olarak kullanılmıştır. Ağaçların yanı sıra Barok sanatın etkisiyle var olan kıvrık dallarda motif olarak bu hazirede birkaç örnekte karşımıza çıkmaktadır. 1767 tarihli 55 numaralı mezarın ayak şâhidesinde, 19. yüzyıla tarihlenen 54, 94 ve 101 numaralı ayak şâhidelerinde ağaçla ilişkili motifler kullanılmıştır.

18. ve 19. yüzyıllarda yine çok sevilen bir bezeme olan meyveler, bezeme olarak bu

29 Latif Gürkan Kaya ve Zuhâl Kaynakçı Elinç, "Mitoloji ve İnanışlar Işığında Türk Kültüründe Hurma Ağacı (Phoenix Dactylifera L.) ve Sembolleri", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (Burdur: 2018) 2/ 419.

haziredeki şâhidelerin süslemesinde kullanılmıştır. Meyve motifi iki örnekte baş şâhidesinde kullanılırken bir örnekte de ayak şâhidesinde süslemesi olarak kullanılmıştır. 1798 tarihli 36 numaralı ve 1832 tarihli 41 numaralı mezarın baş şâhidesi bu örneklerdendir. 36 numaralı bu baş şâhidesinde meyve tabağının içinde meyveler, tıpkı bir natürmort gibi ele alınmıştır. 1809 tarihli 6 numaralı mezarın ayak şâhidesi ise bu motifin kullanıldığı tek örnektir.

Haziredeki bazı mezarlar, daha ince işçilikli bezemelere sahiptir. 1828 tarihli 27 numaralı mezar, bunun en güzel örneğidir. Burada metfun olan kişi, Miralay Mehmed Gâlib Bey'in rahmetli eşi Hadice Enise Hanım'dır. Bu mezar, pehlesi, ayak ve baş şâhideleriyle tam olarak günümüze ulaşmıştır. Yaptırmanın maddi imkânı nedeniyle mezar, daha sağlam bir malzemedeki ve iyi bir işçilikle yapılmıştır. Bu yüzden kondisyon olarak çok iyi durumdadır. Barok sanat etkisiyle pehlesi, baş ve ayak şâhide yüzeyinin kenarları "S" kıvrımlı Barok sanatının zevkiyle işlenmiştir. Zarif ve ince bir üslupta yapılması sebebiyle hotozu haziredeki diğer hotozlara nazaran daha zariftir. Baş şâhidesinin kitabe kısmı da bu kıvrımlara uyumlu olarak mâil şeklinde aşağıdan yukarı doğru bir meyilde yapılmıştır. Yine baş şâhidesinde "C" ve "S" kıvrımları belirgin şekilde görülmektedir. Ayak şâhidesi de en az baş şâhidesi kadar süslüdür. Ayak şâhidesinde bulunan kıvrımlı ağaç motifi, bu ağacın etrafında kullanılan çiçek motifleri ve akantus yapraklı bir taç motifi ile son bulması, mezar şâhidesine estetik bir görüntü kazandırmıştır. 1771 tarihli 38 numaralı mezarın baş şâhidesi de akantus yapraklarının ve kıvrımlı hatların yoğun bir şekilde kullanıldığı güzel örneklerden biridir.

Haziredeki bazı kadın mezarlarının hotozlu örneklerinde, bazı ayrıntılar dikkat çekicidir. 41 ve 42 numaralı örnekler bu açıdan incelemeye değerdir. 1804 tarihli 42 numaralı mezarın baş şâhidesinde kitabeli gövdeden hotozlu kısma olan geçiş, bir insan boynunu andırmaktadır. Burada yer alan boyun, tıpkı bir kadının düğününde boynunu süslemesi gibi bezenmiştir. Burada insan yüzünün yerine 3 adet gonca gül konmuştur ve boynunda da gerdanlık vardır. Diğer örnek ise 1832 tarihli 41 numaralı mezarın baş şâhidesidir. Burada ilk örnekteki kadar detaylı ele alınmasa da boynun üst kısmında insanın yüzünü temsilen bir çiçek ve alt kısmında ise tekli bir gerdanlık bulunmaktadır.

2.5. Mezar Şâhidelerinin Yazı Kompozisyonu

Kasap İlyas Bey Camii haziresindeki mezar şâhidelerinin kitabe özelliklerini dil, kompozisyon ve içerik açısından iki belirgin döneme ayırmak mümkündür. Haziredeki ilk dönem, 15. yüzyıl son çeyreğinde yaptırılan dört adet mezarın ikisinde görülmektedir. Dört adet mezarın ikisi mezar şâhidesinde 15. yüzyıla tarihlense de 18. veya 19. yüzyılda yeniden yaptırıldığı için 15. yüzyıl özelliklerini yansıtmamaktadır. Bu döneme tarihlenen haziredeki diğer iki mezardan biri olan 2 numaralı kimliği belirsiz 886/1481 tarihli baş şâhidesi, diğeri 3 numaralı Kamer Hatun'a ait olan 15. yüzyıl sonlarına tarihlenen baş şâhidesidir. Bu iki mezar şâhidesinin ortak özellikleri; yazı dili Arapça, sülüs bir hatla ve dönemin karakteristik özelliği olan geniş bantlar içinde celi hâlde yazılmalarıdır. 2 numaralı mezarda Ankebüt Sûresi 57. âyetten alıntı

bulunurken 3 numaralı mezar şâhidesinde Hz. Muhammed'den (s.a.v.) nakledilen bir hadis-i şerif bulunmaktadır. Bu iki alıntı da ölüm ile alakalı bir içeriğe sahiptir. Bu iki mezar şâhidesi, döneminin özelliklerini yansıtmaları açısından önemli in situ örneklerdir.

Diğer dönem mezar şâhidelerinin kitabe özellikleri ise ilk gruptan epeyce farklı bir tarza sahiptir. Özellikle 18. ve 19. yüzyıllara tarihlenen bu grup mezar şâhidelerinde, üç düzen görülmektedir. Tablo 1'de gösterildiği üzere yaygın kullanımı açısından 3. düzenin ön plana çıktığı, diğer iki kullanımın ise daha az uygulandığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: 18. ve 19. Yüzyıllarda Baş Şâhidelerinin Yukarıdan Aşağıya Kitabe Düzeni Tablosu		
<i>1.Düzen</i>	<i>2.Düzen</i>	<i>3.Düzen</i>
Kimlik	Şiir	Serlevha
Dua	Kimlik	Şiir
Tarih	Dua	Kimlik
	Tarih	Dua
		Tarih

3. düzende kullanılan baş şâhidesi kitabelerinin ilk örneği “Hüve'l-Bâkî” kalıbında 1767 tarihli 55 numaralı Nefise Kadın'ın mezarına aittir. Bu tarihten sonra haziredeki diğer baş şâhidelerinde de yaygın olarak serlevha kısmının olduğunu söylemek mümkündür. Bu açıdan da İstanbul'daki diğer hazirelerdeki baş şâhidelerinde de aynı tarihlerde serlevha kullanılmaya başlanması, bu hazirenin döneminin modasını yakından takip ettiğini göstermesi açısından önemlidir. Tablo 2'de de görüleceği üzere serlevhada kullanılan cümle kalıbının belirli bir standarda kavuştuğunu söylemek mümkündür. Aynı anlama yakın dokuz farklı formda ele alınan serlevha cümleciklerinin en yaygın kullanımı “Hüve'l-bâkî” formudur. Diğer sekiz formun kullanımı ise çok kısıtlıdır (Tablo 2).

Tablo 2: Serlevha Sathı Tablosu	
el-Bâkî ³⁰	15, 52, 57, 66, 82
Hüve'l-Bâkî ³¹ (Bâkî olan sadece odur)	5, 7, 15, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 33, 42, 48, 54, 58, 73
Hüve'l-Hayyü'l-Bâkî (Bâkî ve Hay olan sadece odur)	8, 34, 47.
Hüve'l-Hallaku'l-Bâkî (Bâkî ve yaratan sadece odur)	12, 55, 67
Hüve'l-Bâkî Hak Sübhânehu ve Teâlâ Hazretleri	13

30 Bekir Topaloğlu, “Bâkî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1991) 4/536.

31 Mehmet Zeki Kuşoğlu, “Hüvelbâkî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1999) 19/ 67.

Hüve'l-Hayyü'İlezi lâ-Yemût (O, ölmeyecek olan Hay'dır)	6
Allâhu Vahdehû (Sadece Allah)	38
Küllü nefsin zâikâtü'l-mevt ³² (Her canlı ölümü tadacaktır)	49
Âh mine'l-mevt (Ah, nedir şu ölümden çektiğim)	9
Yâ Allâh	2

2. düzen ve 3. düzende karşımıza çıkan şiir sathının, bu haziredeki yirmi adet mezar baş şahidesinde kullanıldığı görülmektedir. Bu sathın ilk kullanım örneği ise 1728 tarihli 35 numaralı İbrahim isimli şahsa ait olan mezarın baş şahidesidir ve bu şahide 2. düzende ele alınmıştır. Şiir sathı, bu mezardan sonra haziredeki diğer bazı mezarların baş şahidelerinde de kullanılmıştır. Genelde burada yer alan şiirlerde şu temalar ön plana çıkmaktadır: 6, 8, 20, 27, 35 ve 50 numaralı mezarların baş şahidelerinde dünya hayatına doymama/ölüm acısı; 41, 48 ve 82 numaralı mezarların baş şahidelerinde ölümün bir mukadderat oluşu; 6 ve 63 numaralı mezarların baş şahidelerinde ölümden dolayı dünyada kalanlar için bir hasretin oluşu ve 6, 15, 16, 17, 23, 24, 28, 53 ve 55 numaralı mezarların baş şahidelerinde ahiret yurduna intikal eden için hayır duası temaları vurgulanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3: Şiir Sathı Tablosu	
Bir kuş idim uçtum yuvadan / Ecel ayırdı anadan babadan / Efendim okumadan geçmiş buradan / Şefaât ederim size bir Hudâ'dan	6
Vâlidesidir ciğerimiz paresi / Gitti alemde bulunmaz oldu çaresi / Şol kader kim hiç kapanmaz yâresi	6
Nev civanım uçtu cennet bağına / Firakı kıldı valideyni cânına	6
Âh ile zâr kılarak tazeliğime doymadım / Çün ecel imanına dolmuş muradım almadım / Derdime derman aradım bir ilaç bulmadım	8
Gelip kabrim ziyaret eden ihvan / Edeler rûhuma bir Fâtiha ihsan / On bir ay derdine çare bulamayan / İki kerimesini hasret koyan	15
Bir kuş idim uçtum yuvadan / Ecel ayırdı anadan babadan/ Efendim okumadan geçmeye buradan / Şefaât ederim Hudâ'dan	16
Almadan kâmin cihânda âh âh / Eyledi çün rihlet-i dâr-ı bekâ / Gülşen-i dünyâda bir gonca iken / Bâd-ı mevt erdi ... o gül oldu hebâ / Mürğ-i rûhun sâkin-i Firdevs edip / Şâd [u] handân eylesin anı Hudâ	17
Dâr-ı dünyâda civân iken gezerdim bir zamân / Nâgehân erdi ecel etti yerim bağ-ı cinân / Fâni dünyâda murâdım almadan terk eyledim / Vâlideynim eylesinler bir zamân âh u figân	20
Gel efendim nazar eyle şu mezarım taşına / Âkil isen gafil olma aklını al başına / Salınıp her dem gezerken neler geldi başıma / Akıbet türâb oldu taş dikildi başıma / Elli iki yaşında uçtu cennet bağına	23
Ecel geldi ona olmaz aman / Cürmünü âfv eyle yâ Rab el-Mennân / Mağfîret kıl olmasın hâli yaman / Mazhar-ı nûr şefaât kıl her zaman	24

32 Kuşoğlu, "Hüvelbâkî", 19/ 67.

Ağlasın tâ haşre dek hâlim bilenler âh kim / Nevcivanken böyle imiş hüküm-i takdir-i Hudâ / Salınırken bağ-ı âlemde nihâl-i gül gibi / Serv-i kaddim kırdı cefâ-yı sarsar-ı bâd-ı ecel	27
Emr-i Hakladır o emrâz geldi benim bu tenime / Bulmadı sıhhat vücudum sebep oldu mevtime / Akıbet ayırdı ecel rihlet göründü cânıma / Okuyup bir Fâtiha ihsân edeler Rûhuma	28
Bir civanın nazenin? / Meskenidir bu mezar / Eylemiş nazik tenini / Hâk-yeksân rûzi-gâr	35
Dünya bir viran bağ imiş konmuş idim dalına / Derdime çare bulmadım uçtum cennet bağına / Ey benim dertli validem ağlayıp etme figan / Emr-i Hakkın ile bu sahrayı kıldım mekân	41
Âdem geldi kadem başı cihane / Ecel geldi baş ağrısı bahane	48
Âh ile zâr kıl tazeliğime doymadım / Çün ecel peymânesi dolmuş muradım almadım / Hasretâ fani cihandan tûl-i ömür sürmedim / Firkatâ takdîr bu imiş tâ ezelden bilmedim	50
Fenadan bekaya eyledi rihlet / Ede kabrini Hak ravza-ı cennet	53
Dirîğâ gitti dünyadan yine bir duhter-i ismet / Goncamı? zühre gîsûsun perişan itmesin netsin / Reşîden felek geldi vefatına dedi tarih / <i>Nefise Kadına</i> Mevla cinâmı cilvegâh etsin	55
Mürg-ı dil uçtu vebâdan / ... can paresi konu / Cennet bağına çiğir? kaldı yâresi	63
Gonca gülüm uçtu cennet bağına	82

Haziredeki mezarların bütün baş şâhidelerinin kitabe kısmında kimlik sathı bulunmaktadır. Yaygın olarak burada vefat eden kişiler için belirli sıfatlar kullanılmıştır. Erkek kişiler için isimlerinin öncesinde “merhûm” ve “merhûm ve mağfûr” kalıbı yaygın kullanılmasının yanı sıra Tablo 4’te gösterildiği üzere nadiren daha uzun versiyonları da kullanılmıştır. Kadınlar için ise Arapça olan “merhûm” kelimesinin müennes kalıbı olan “merhûme” ve “merhûme ve mağfûre” kalıbı yaygın olarak tercih edilmiştir. Tıpkı erkek kalıbında olduğu gibi kadın kalıbının da nadir olarak uzun versiyonları bulunmaktadır. Bazı mezarların baş şâhidelerinde az da olsa bu ifadelerin kullanılmadığı örnekler bulunmaktadır. Haziredeki erkek mezarların kimlik tanımlamalarında; bazı kişiler sadece isimleriyle, bazı kişiler mesleğiyle ve bazı kişiler ise babasının künyesi ile tanımlanırken tek bir örnek olan 19. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenen 59 numaralı bir köleye ait olan mezarda ise “Ahmed Yeminli Efendi’nin gulamı” şeklinde geçmektedir ve bu şahsın ismi yazmamaktadır. Kadın mezarların kimliklerinde ise bazı kişilerde sadece isimleriyle, bazı kişilerde sıfatıyla ve bazı kişilerde kocasının künyesiyle tanımlanmıştır (Tablo 4).

Erkek	Merhûm	1, 6 (2x), 7, 13, 20, 32, 35, 40, 60, 66, 74, 75, 77, 82
	Merhûm ve mağfûr	18, 19, 23, 24, 28, 31, 33, 48, 59, 72, 79, 83
	Merhûm ve mağfûrun-leh	25, 50
	Merhûm ve mağfûr ilâ rahmeti Rabbihi’l- Gafûr	8, 34
	Merhûm ve mağfûrun-leh ilâ rahmeti Rabbihi’l- Gafûr	5
	Merhûm ve mağfûr el-muhtâc ilâ rahmeti Rabbihi’l- Gafûr	12, 29, 49, 71

Kadın	Merhûme	11, 27, 37, 41, 53, 57, 65, 73, 76, 78
	Merhûme ve mağfûre	39, 52, 64, 84
	el-merhûme el-mağfûre	3
	Merhûme ve mağfûre-lehâ	67
	Merhûme ve mağfûre el-muhtâc ilâ rahmeti Rabbihi'l-Gafûr	30, 38, 54
	Merhûme ve mağfûre-lehâ el-muhtâc ilâ rahmeti Rabbihi'l-Gafûr	47

Haziredeki baş şâhidelerinin kitabesinde son bölümlerden biri olan dua kısmı da belirli bir şablonda yazılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda hazirede dua kısmında on üç farklı versiyona sahip dua cümlecikleri tespit edilmiştir. Bu dua cümleciklerinin en yaygın kullanılanları ise “Rûhu için el-Fâtiha” ve “Rûhuna Fâtiha” formudur. İstisna olarak iki örnekte bu üç düzenden farklı olarak yani 39 ve 75 numaralı mezar şâhidelerinde serlevha yerinde dua satırı bulunmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5: Dua Sathındaki İfadelerin Tablosu	
Fâtiha	39
Rûhu için	69, 70
Rûhu için Fâtiha	7, 32, 33, 37, 57, 74, 77
Rûhu için el-Fâtiha	6, 16, 20, 23, 24, 25, 29, 30, 34, 38, 41, 42, 47, 48, 50, 56, 58, 61, 83
Rûhu için Rızaen lillâh Fâtiha	9
Rûhu için Rızaen lillâh el-Fâtiha	8, 49
Rûhu için Rızaen lillâh-i Teâlâ el-Fâtiha	67
Hüsn-i Rûhu için el-Fâtiha	12
Rûhuna ve kâffe-i ehl-i iman ervâh-ı tayyibeleri için el-Fâtiha	27
Rûhuna Fâtiha	1, 6, 11, 15, 17, 19, 21, 31, 35, 40, 43, 46, 53, 63, 65, 66, 75, 76, 78, 79, 81
Rûhuna el-Fâtiha	6, 14, 36, 52, 59, 60, 64, 72
Rûhuna Rızaen lillâh el-Fâtiha	5
Rûhuna ve cümle geçmişlerinin Rûhuna Fâtiha	18
Bi-hürmeti'l-Fâtiha	13
Mevla cinânı cilvegâh etsin	55

Haziredeki mezarların baş şâhidelerinin kitabesinin en son ve alt kısmı olan tarih bölümü, birkaç örnek dışında hemen hemen hepsinde “*Sene + Hicri Tarih*” formunda verilmiştir. Haziredeki 12, 18 ve 63 numaralı mezarların baş şâhidelerinde ise “*Hicri Tarih*” tek başına bulunmaktadır. Yine hazirede 15. yüzyılın son çeyreğine tarihlenen 2 numaralı Arapça kitabeli mezar baş şâhidesi ise Arapça olarak “*et-târihü 'l-hicri + 886*” şeklinde farklı bir versiyondadır. Genel olarak bu haziredeki baş şâhidelerinin tarih kısmı, ilk cümlede belirtildiği üzere belirli bir standardı yakalamıştır.

2.6. Mezar Şâhidelerinin Yapılma Tekniği ve Malzemesi

Kasap İlyas Bey Camii haziresindeki mezarların baş ve ayak şâhidelerinin malzeme incelemesine bakıldığında bunların dönemlerinde yaptırılan diğer mezar şâhidelerinin malzemeleriyle paralellik arz ettiği görülmektedir. Bursa, Edirne ve İstanbul'da 18. ve 19. yüzyılda mezar şâhidelerinin malzemesi yaygın olarak mermerdir. Mermer, kaliteli bir işçilik sağlaması ve görüntü olarak da taşlara üç boyutlu bir derinlik kazandırması açısından tercih nedeni olmuştur.³³ Bu hazirede de mermer yaygın olarak kullanılmıştır. Haziredeki az sayıda mezar şâhideleri dışında, tamamına yakını mermer malzemenin dışından yapılmıştır. Mermer malzemenin dışında 2, 22, 26, 44, 45, 51 ve 80 numaralı mezarların baş şâhideleri ile 92, 95 ve 99 numaralı mezarların ayak şâhideleri, küfeki taşından yapılmıştır. Küfeki taşının yapısı, mermer kadar dayanıklı değildir. Bu sebeple de küfeki taşı malzemesinden olan mezarların şâhideleri, günümüzde tahrip olmuş hâldedir.

Bu haziredeki mezarların şâhidelerindeki yazı ve bezemelerin yapılma tekniğine bakıldığında, genel olarak alçak kabartma tekniğinin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Fakat bazı örneklerde yüksek kabartma tekniğinin de kullanıldığı tespit edilmiştir. Özellikle 18. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen 32, 39, 40 ve 75 numaralı mezarların baş şâhidelerinde yüksek kabartma tekniği kullanılmıştır. Buradaki mezarların ayak şâhidelerinin bazı örneklerinde de yüksek kabartma tekniğinde örnekler görmek mümkündür. Özellikle 19. yüzyıla tarihlenen 8, 24, 50, 85 ve 100 numaralı mezarların ayak şâhidelerinin ortasında, yüksek kabartma tekniğindeki servi ağacı motifi tam merkezi kaplamaktadır. 101 numaralı mezarın ayak şâhidesinde de stilize dallı bir hayat ağacı motifi, yüksek kabartma tekniğinde tüm yüzeyi kaplamaktadır. Buradaki tüm mezarların baş ve ayak şâhidelerinde ister alçak ister yüksek kabartma tekniğinde yapılmış olsun tamamı oyma tekniği ile yapılmıştır.

Sonuç

29 Mayıs 1453 tarihinde İstanbul'un Fatih Sultan Mehmet Han tarafından fethi öncesinde ordunun et iâşesinden sorumlu kişilerden biri olan Kasap İlyas Bey, bu orduda "Kasapbaşı" unvanıyla yer almış ve fetihten sonra da İstanbul şehrinin et iâşesinden sorumlu kişilerden biri olmuştur. İstanbul şehrinin kasap işlerinin Kasap Yolu üzerinde yapılması nedeniyle de Kasap İlyas Bey, bu yol üzerinde kendi adıyla anılan cami merkezli bir vakıf kurmuştur. 1494'te vefatından sonra da kendi adına yaptırmış olduğu caminin güneydoğusundaki boş alana defnedilmiştir. Defnedildiği alanda, kendisinden yaklaşık on dört sene önce vefat eden birinin mezarı bulunmaktaydı. Daha sonra yine buraya Kamer Hatun isimli biri, şehit olması nedeniyle defnedilmiştir. Kasap İlyas Sokağı (camiye girişi sağlayan sokak) ile Samatya Caddesi'nin (Kasap Yolu) kesiştiği noktanın defin alanı olarak seçilmesinin nedeni ana yolun üzerinde bulunmasıdır. Onun vefatından sonra da buraya türbesi yaptırılmıştır. Bu açık tipteki türbenin

33 Gül Güler, "Urfa Ulu Camii Haziresindeki Mezar ve Mezar Taşlarını Süslemesi", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (2019) 42/148.

çevresine, 17. yüzyılın son çeyreğinden itibaren sivil insanlar defnedilmeye başlanmıştır. Bu definler sonucunda 19. yüzyılda bu türbenin çevresi artık bir hazire hâlini almıştır.

Hazirede yüz elli sekiz adet mezar şâhidesinden yüz üçü baş şâhidesi, elli beşi de ayak şâhidesidir. Bu mezar şâhidelerinden farklı mezarlara ait 15. yüzyıla tarihlenen, iki adet baş, iki adet de ayak şâhidesi olmak üzere toplam dört adet mezar bu yüzyıla tarihlenmektedir. 17. yüzyılın sonuna tarihlenen bir adet baş şâhidesi bulunmaktadır. 18. yüzyıla ait mezar şâhidelerinin on altısı baş şâhidesi, üçü de ayak şâhidesidir. 19. yüzyıla ait kırk beş adet baş şâhidesi, yirmi bir adet de ayak şâhidesi bulunmaktadır. Sadece 15. yüzyıla tarihlenen mezar şâhidelerinin ikisi Arapçadır ve haziredeki diğer tüm mezar şâhideleri ise Türkçedir.

Caminin güneydoğusunda yola bakan arazi, 15. yüzyıldan 18. yüzyıl başına kadar sadece bir türbe var iken 18. yüzyıldan itibaren hazire olarak kullanılmaya başlanmıştır. 15. yüzyılın son çeyreğinde belirli bir amaç doğrultusunda hizmet etmiş kişilerin defin alanı olan bu türbe, 18. yüzyıldan 19. yüzyılın sonuna kadar sivil halkın defin alanı olmuştur. Bundan ötürü de hazire özelliği kazandığı bu dönemden itibaren buraya yaygın olarak şâhideli mezar tipleri yaptırılmış, az sayıda da pehleli mezar yaptırılmıştır. Burası mütevazı bir mahalle haziresi olması sebebiyle Osmanlı İstanbul'undaki meşhur hazirelerde yaygın olarak görülen lahit mezar tipi, burada bulunmamaktadır.

Haziredeki mezarların baş şâhidelerinin altmışında başlık kısmı bulunmaktadır. Bu başlıkların yirmi ikisi hotoz, on sekizi kâtibî kavuk, beşi Mahmûdî fes, dördü kafesî kavuk, dördü örfî başlık, üçü sarıklı kavuk, ikisi Hamîdî fes ve ikisi de Azîzî festir. Doksan üç şâhidenin de başlık kısmı bulunmamaktadır. Hazirede yer alan şâhidelerin yetmiş beşi sülsü hatlı, dokuzu talik hatlı olup bunların yetmiş dördünde ise yazı bulunmaktadır. Hazirede yer alan şâhidelerin özellikle de ayak şâhidelerinin bazıları üzerinde motifler bulunmaktadır. 5, 8, 24, 49, 50, 85 ve 100 numaralı şâhidelerin tüm yüzeyini kapsayacak şekilde servi ağacı motifi; 6 ve 20 numaralı şâhidelerde hurma ağacı motifi; 9, 25 ve 88 numaralı şâhidelerde üzüm ağacı motifi; 27, 54, 55 ve 101 numaralı şâhidelerde kıvrık dallı ağaç motifi; 35 numaralı şâhidelerde meyve tabağı içinde üzüm salkımı motifi; 38 ve 55 numaralı şâhidelerde açılmış hâlde akantus yaprağı motifi; 3, 31 ve 117 numaralı şâhidelerde rumi-palmet motifi ve 54 ve 77 numaralı şâhidelerde de mimari detaylı motifler yer almaktadır.

Bu hazire, İstanbul'daki diğer hazirelerle karşılaştırıldığında; yapılma tarihi, mezar tipleri, başlık türleri, süsleme özellikleri, yazı kompozisyonu, yapılma teknikleri açısından bu hazirelerle paralellik göstermektedir. Ancak hazire, İstanbul'daki büyük ölçekli selatin camilerinin hazirelerindeki mezarların baş ve ayak şâhideleriyle kıyaslandığında daha mütevazı, sade ve gösterişsizdir. Bu fark haziredeki mezar tiplerinde ve süsleme programında da kendini göstermektedir. Fakat şehrin Müslümanların eline geçtiği günden günümüze kadar olan tüm değişimlerden aynı ölçüde etkilenmesi ve farklılıkları bünyesinde barındırması açısından bu hazire, İstanbul şehir tarihinin mikro bir modelini oluşturur. Hazire, panoramik bir İstanbul tarihi, hayatı, sanatı ve mimarisini gözler önüne sermektedir. Bu sebeple hazirenin önemi daha da artmaktadır.

Hazire ve varlığını borçlu olduğu camisi, İstanbul'un kenar mahallesinde kalması, mahalle sakinlerinin ekonomik açıdan durumlarının iyi olmaması ve bu mevkinin devamlı olarak göç alması nedeniyle bakımsız ve restorasyona muhtaç hâldedir. Burada yapılacak detaylı ve planlı bir restorasyon ve yenileme projesiyle hem cami hem de hazire korunmuş olacak hem de hazire ile alakalı daha detaylı bilgilere ulaşılması mümkün olacaktır. Beş yüz yıldan fazladır varlık mücadelesi veren bu hazirenin geleceğe taşınması, İstanbul tarihindeki sivil hayatın sanata ve kültüre yansımalarını incelemek açısından büyük bir öneme sahiptir.

18. yüzyıldan itibaren bu haziredeki mezarların baş ve ayak şâhidelerinin tasarımında Batı'dan gelen sanat akımlarının da etkisiyle farklılıkların oluşmaya başladığı gözlenmiştir. Bu yüzyıldan itibaren süreç içinde şâhidelerin git gide heykele benzediğini söylemek mümkündür. 18. yüzyılın ilk dönemlerinde sadece kitabe tasarımının ön plana çıktığı şâhideler varken daha sonraki süreçte baş şâhidelerinin insan vücudu gibi baş, yüz, boyun ve gövde kompozisyonuyla var olmaya başladığı görülmektedir. Hatta 1804 tarihli 41 numaralı mezarın baş şâhidesinde, en üstte hotoz bir başlık, altında yani yüz kısmında yüzü kapatan üç gonca gül, onun da altında boyunda gerdanlık ve en altta da gövde kısmında kitabe bulunmaktadır. Bu baş şâhidesi neredeyse baş-gövde oranı bakımından standart insan vücuduna yakındır ve bu bakımdan da bu baş şâhidesinin insan heykeli görünümüne sahip olduğu söylenebilir. Bu açıdan hazirenin Osmanlı plastik sanatına katkısı muazzam bir seviyededir.

Kaynakça/References

- Ayverdi, E. Hakkı. *Fatih Devri Sonlarında İstanbul Mahalleleri, Şehrin İskânı ve Nüfusu*. Ankara: Doğu Matbaası Limited Şirketi, 1958.
- Âyanoğlu, F. İsmail. "Fatih Devri Ricali Mezar Taşları ve Kitâbeleri", *Vakıflar Dergisi*. 4/ 193-208, 1958.
- Barkan, Ömer Lütfi – Ayverdi, E. Hakkı. *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri, 953(1546) Tarihli*. İstanbul: Fetih Cemiyeti, 1970.
- Bayrak, M. Orhan. *İzahlı İstanbul Sözlüğü*. İstanbul: Tarih Düşünce Kitapları, 2004.
- Behar, Cem. *Bir Mahallenin Doğumu ve Ölümü (1494-2008)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2014.
- BOA, Osmanlı Arşivi. *Ali Emiri [AE.SMHD.I.]*. Gömlek No. 29, Sıra. 1740, Tarih. 25.04.1163. [https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/BOA,OsmanliArşivi.Bab-ıAliEvrakOdası\[BEO\].GömlekNo.591,Sıra.44312,Tarih.05.10.1312.https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/](https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/BOA,OsmanliArşivi.Bab-ıAliEvrakOdası[BEO].GömlekNo.591,Sıra.44312,Tarih.05.10.1312.https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/)
- BOA, Osmanlı Arşivi. *İrade [İ.EV.Evkaf]*. Gömlek No. 9, Sıra. 30, Tarih. 27.09.1312. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/>
- BOA, Osmanlı Arşivi. *İrade [İ.EV.Evkaf]*. Gömlek No. 14, Sıra. 23, Tarih. 13.03.1314. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/>
- BOA, Osmanlı Arşivi. *Meclis-i Vala [MVL]*. Gömlek No. 355, Sıra. 145, Tarih. 17.06.1274. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/>
- BOA, Osmanlı Arşivi. *Şura-yı Devlet [ŞD.]*. Gömlek No. 133, Sıra. 61, Tarih. 29.08.1312. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/>
- BOA, Osmanlı Arşivi. *Şura-yı Devlet [ŞD.]*. Gömlek No. 138, Sıra. 56, Tarih. 25.02.1314. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/>

devletarsivleri.gov.tr/

Buhârî. *et-Târihu'l-Kebîr*. 1/2. Haydarâbâd: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1362.

Cezar, Mustafa. *Osmanlı Başkenti İstanbul*. İstanbul: Erol Kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Yayınları, 2002.

Çobanoğlu, A. Vefa. “Kasap İlyas Camii”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, 4/477-478, İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994.

Çobanoğlu, A. Vefa. “Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Mescidi”. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. 5/403-404, İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994.

Dişören, N. Esra. “Kasap Demirhan Mescidi”. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. 4/476-477. İstanbul: Numune Matbaacılık, 2003.

Eyice, Semavi. “Camiler”. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. 2/375-382. İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994.

Eyice, Semavi. “Hacı Evhad Camii”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/472-474. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Güler, Gül. “Urfa Ulu Camii Haziresindeki Mezar ve Mezar Taşlarını Süslemesi”. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*. 42 (2019) 142-153.

Hafız Hüseyin Ayvansarayî. *Hadikatü'l-Cevamî*. İstanbul: Matbaa-i Amire, 1854.

İbn Manzur Ebu'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî. “ni'm”. *Lisanü'l-Arab*. 12/579-590. Beyrut: Daru's-sadr, t. y.

İnalçık, Halil. “İaşe”. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. 4/116-119. İstanbul: Numune Matbaacılık, 2003.

Kaya, Latif Gürkan ve Zuhal Kaynakçı Elinç. “Mitoloji ve İnanışlar Işığında Türk Kültüründe Hurma Ağacı (Phoenix Dactyl

ifera L.) ve Sembolleri”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2/ 413-424. Burdur: 2018.

Kuşoğlu, M. Zeki. “Hüvelbâkî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/67-68. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Küçükaliçoğlu Özkılıç, Sema. *1894 Depremi ve İstanbul*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015.

Müller-Wiener, Wolfgang. *İstanbul'un Tarihsel Topografyası*. çev. Ülker Sayın. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001.

Öneş, E. Ruhi. “Cami ve Mescitler”. *Fatih İlk İstanbul*. İstanbul: Fatih Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, 2003.

Özcan, A. Rıza. *Türk Kültür ve Medeniyet Tarihinde Fatih Külliyesi II Hâzire*. İstanbul: İBB Kültür A.Ş., 2007.

Sakin, Orhan. *Tarihsel Kaynaklarıyla İstanbul Depremleri*. İstanbul: Kitabevi, 2002.

Şemseddin Samî. *Kamus-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1994.

Tanman, M. Baha. “Mezhabalar”. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. 5/446. İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994.

Topaloğlu, Bekir. “Bâkî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/536-537. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

Türk Bilimi. “Samsun Ahşap Camilerin Serüveni”. Erişim 1 Aralık 2022. <http://www.turkbilimi.com/samsun-ahsap-camilerinin-seruveni/>

Ülgen, A. Samî. *Fatih Devrinde İstanbul-Haritası-İzahatı-İndeksler*. Ankara: Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 1939.

Ünver, Süheyl. *İstanbul'un Mutlu Askerleri ve Şehit Olanlar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1976.
Yalçın, Ayhan. *Gönül Sultanları İstanbul Evliyaları ve Ziyaret Yerleri*. İstanbul: Çelik Yayınevi, 1996.

Ek/Appendix

Hazire Envanteri/The Graveyard Inventory

Envanter No: 001	Tarih: 900/1494	<p><i>Sâhibü'l-hayrât Merhûm el-hâc Kasab İlyâs Hazretlerinin Rûhuna Fâtîha Sene 900</i></p>	
Kimlik: Kasap İlyas Bey	Meslek: Kasapbaşı (Asker)		
<p>Samatya Caddesi üzerinde, camiye girişi sağlayan Kasap İlyas Sokağı'nın keşiştiği noktada yer alan mezar, hazirenin de dâhil olduğu caminin banisi Kasap İlyas Bey'e aittir. Sadece ayak şâhidesinin bulunduğu mezar, hazirenin güneydoğu köşesinde yer almaktadır. Avlu duvarı seviyesinden daha yüksek ve geniş tutulmuş hacet penceresinin önünde bulunmaktadır. Demir parmaklara Latin harfleriyle "Kasap İlyas" ismi yazılmıştır. Pehleli mezar tipindeki bu mezar, 84x213 cm ebatlarında ve toprak seviyesinden yüksekliği 15 cm'dir. Bu pehlenin ortasında 20x75 cm ölçülerinde bir açıklık olup bu sayede mezarın toprakla bağı sağlanmıştır.</p> <p>Ayak³⁴: Kasap İlyas Bey'in türbesinin celi talik hatlı kitabeli ayak taşı sonradan konulmuştur. Bu mezar şâhidesinin mezar kaidesinden yüksekliği 120 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru 20-33 cm olup kalınlığı da 10 cm'dir. Bu şâhidenin üst kısmı yuvarlak ele alınmıştır. Doğu tarafındaki kitabe beş satır olup taşın yüzeyi oyularak yapılmıştır. Sadece yola bakan doğu yüzeyinde yazı kitabesi bulunmaktadır. Arka yüzeyi boş bırakılmıştır.</p>			

Envanter No: 002	Tarih: 886/1481	<p><i>Yâ Allâh Küllü nefsin (Her canlı) Zaikatü'l-mevt (Ölümü tadacaktır) Ve şefî-i mahlukat (Yaratılmışların Şefaataçısı) Et-târihi'l-hicri (Hicri tarih) 886</i></p>	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş³⁵: Kime ait olduğu bilinmeyen bu mezar, celi sülüs hatlı kitabeli baş taşının sadece doğu yüzünde hareketlilik vardır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Mezar kaidesinden yüksekliği 100 cm, genişliği 37 cm olup kalınlığı da 8 cm'dir. Yukarıdan aşağıya beş satır hâlindeki kitabe kısmı kuşaklara ayrılmıştır. Üst kısmı sivri bir formla sonlandırılmıştır. Bu baş taşı küfeki taşından yaptırılmış olup ayak kısmına tamir etme amacıyla çimento dökülmüştür.</p>			

34 *Ayak*: Ayak Şâhidesi

35 *Baş*: Baş Şâhidesi

Envanter No: 003	Tarih: 15. Yüzyıl		
Kimlik: Kamer Hanım	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Bu mezarın sadece baş şâhidesi günümüze ulaşmıştır. Ayak şâhidesi zamanla yok olmuştur. Baş şâhidesinin toprak seviyesinden yüksekliği 90 cm, genişliği 43 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Batı yüzündeki kitabe üç satır hâlinde, celi sülüs hattıyla işif yapılmıştır. Bu baş şâhidesinin üst kısmı sivri bir formla sonlandırılmıştır. Daha önce kırılmış olduğundan ikinci satırın üzerinde kurşun kenet bulunmaktadır. Oyma tekniğiyle yapılmıştır. Doğu yüzü ise arka yüzünden farklı olarak yazı yine üç satır hâlinde iken sivri alınlığında rumîli palmetli bir motif yer almaktadır. Bitkisel bezemeli bu motifin içi kıvrık dallıdır.</p>		<p>(Doğu Yüzeyi) <i>Kale'n-Nebî Aleyhisselam</i> (Peygamber <i>Aleyhisselam</i> dedi ki:) <i>ed-dünya dâru'l-fenâ 'i ve 'l-ahiratü</i> (Dünya geçici alemdir. Ahiret ise) <i>Dâru'l-bekâ 'i sadaka</i> (<i>Resulullah</i>) (kalıcı alemdir. Resulullah doğru söyledi.)</p>	<p>(Batı Yüzeyi) <i>İntekaleti 'l-merhûmetü 'l-mağfüre</i> (Merhûme ve mağfüre bu dünyadan göçtü) <i>es-sa 'idetü 'ş-şehîde Kamer Hatun</i>³⁶ (Kutlu Şehit Kamer Hatun) <i>Bint-i Kethüda-yı Ulufeciyan Ali</i> (Ulufeciler Kethüdası Ali'nin Kızı)</p>

Envanter No: 004	Tarih: 19. yy.	
Kimlik: Belirsiz/Erkek	Meslek: Belirsiz	
<p>Şâhideli mezar tipinde olan bu mezar, baş ve ayak şâhidelerinin ikisi de direkt toprağa temas etmektedir. İkisinde de herhangi yazı veya motif bulunmamaktadır.</p> <p>Baş: Mumtaşı (Üstüvani) denilen silindirik şeklindeki bu mezar şâhidesinin toprak seviyesinden kavukla beraber yüksekliği 136 cm, cidarı da 70 cm'dir. Boyun kısmı yoktur. Kavuk direkt mumtaşına oturmaktadır. Kavuğun yüksekliği 23 cm olup cidarı da 82 cm'dir. Kavuk oval formulu olup sarılla tüm yüzeyi kaplanmıştır. Kime ait olduğu bilinmemektedir. Ama sarıklı kavuğu din görevlisi olabileceğini düşündürmektedir.</p> <p>Ayak: Mumtaşı denilen silindirik şekilde olan ayak taşının toprak seviyesinden yüksekliği 80 cm olup cidarı da 60 cm'dir. Herhangi bir motif, desen, yazı veya kavuğu yoktur. Tüm yüzeyi sadedir.</p>		

36 F. İsmail Âyânoğlu, "Fatih Devri Ricali Mezar Taşları ve Kitâbeleri", *Vakıflar Dergisi*, (1958) 4/ 202-203.

Envanter No: 005	Tarih: 1258/1842	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i> <i>Merhûm ve mağfûrun-leh</i> <i>Îlâ rahmeti Rabbihi'l- Gafûr Halep</i> <i>vücühünden ve bekâyâ Kilis</i> <i>Mütesellimi Yusufî-zâde el-hâc</i> <i>Ali Ağa'nın Rûhuna</i> <i>Rızaen lillâh el-Fâtiha</i> <i>Sene 1258</i></p>	
Kimlik: Yusufî-zade Hacı Ali Ağa	Meslek: Mütesellim/ Vergi Memuru		
<p>Baş: Baş şâhîdesinin altında bulunan biçimsiz taş kaideden kavuğuyla beraber yüksekliği 112 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 14x18 cm ölçülerinde olup kalınlığı da 15 cm'dir. Kavukla kitabe arasında 7 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde yer alan kavuk 20 cm yüksekliğindedir. Cıdarı da 77 cm'dir. Doğu yüzeyi yer alan kitabe kısmı yukarıdan aşağıya sekiz satır hâlinde kuşaklara ayrılmış hâlde celi sülûs hatlıdır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Ayak şâhîdesinin altında bulunan biçimsiz taş kaideden yüksekliği 105 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 28-33 cm, kalınlığı da 8 cm'dir. Üst kısmı üçgen formda bitirilmiştir. Doğu yüzeyinde taşın tüm yüzeyini kuşatan bir servi ağacı motifî vardır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 006	Tarih: h. 1245, h. 1234, h. 1224.	<p><i>Bir kuş idim uçtum yuvadan Ecel ayırdı anadan babadan Efendim okumadan geçmiş buradan Şefa'at ederim size bir Hudâ'dan İskeleci el-hâc Hüseyin Ağa'nın Mahdumu merhûm es-Seyyid Muhtar Efendi'nin Rûhuna el-Fâtîha Sene 1245/1829</i></p> <p><i>Hüve'l-Hayyü 'llezi Lâ-Yemût Vâlidesidir çiğërimiz paresi Gitti alemden bulunmaz oldu çaresi Şol kader kim hiç kapanmaz yâresi Ola İsmail Kâmil Efendi'nin Kızı cennet bahçesi Gurebâ kâtibinin Vekili harcı Seyyid Hüseyin Ağa'nın Mahdümü merhûm İsmail Efendi'nin Rûhu için el-Fâtîha Sene 1234/1818</i></p> <p><i>Nev civanım uçtu cennet başına Fırakı kıldı valideyni cânına Saray-ı Atık-ı mahmûre Teberdâr el-hâc İbrahim Ağa Kerimesi Züleyha Molla Rûhuna Fâtîha Sene 1224/1809</i></p>	
Kimlik: Seyyid Muhtar Efendi, İsmail Efendi, Züleyha Molla	Meslek: Belirsiz		
<p>Üzerinde dört adet mezar şahidesi bulunan bu pehleli mezar, 120 cm uzunluğunda 53 cm genişliğinde ve topraktan 8 cm yüksekliğinde pehleye oturmaktadır. Bu pehlinin ortasında 10x20 cm ölçülerinde bir oyuk olup toprakla bağı sağlanmıştır. Çok büyük ölçülerde olmasa da bu haziredeki tek dört şahideli mezardır.</p> <p>Baş (es-Seyyid Muhtar Efendi): Baş şahidesi, altında bulunduğu pehle kısmından kavukla beraber yüksekliği 87 cm, genişliği 24 cm ve kalınlığı 11 cm'dir. Kitabeli kısmın üstünde 10 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 14 cm yüksekliğinde ve 58 cm cidarı olan Mahmûdi fesi yer almaktadır. Doğu yüzeyinde bulunan kitabe kısmı yukarıdan aşağıya doğru 8 satır hâlinindedir. Celi sülüs hatlıdır. Batı yüzeyi sade ve motifsizdir.</p> <p>Baş (İsmail Efendi): Baş şahidesinin altında yer alan pehle kısmından yüksekliği sarıklı kavuğuyla beraber 83 cm, genişliği 20 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Kitabe kısmının üstünde 10 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 60 cm cidarı olan 17 cm yüksekliğinde sarıklı kavuğu yer almaktadır. Kâtibi kavuğun kavuk kısmı dikey hatlı dışbükey hareketli olup alt kısmı fiyonk gibi bağlanmıştır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya dokuz satır olup mâil şeklindeki yazılmış yazı kuşaklar içine alınmıştır. Celi sülüs hatlıdır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Baş (Yeniçeri Hanımı Züleyha Molla): Baş şahidesinin altında yer alan pehle kısmından yüksekliği hotozuyla beraber 80 cm, genişliği 19 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Kitabeli kısmın üstünde 8 cm yüksekliğinde boyun ve boynun üstünde de 4 cm yüksekliğinde 50 cm cidarı olan oval formulu hotoz başlığı bulunmaktadır. Doğu yüzeyinde yukarıdan aşağı doğru altı satır hâlinde kuşaklara ayrılmış kitabe celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Batı yüzü ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Ayak şahidesinin altında yer alan pehle kısmından yüksekliği 80 cm, genişliği yukarıdan aşağı doğru daralan 24-20 cm ve kalınlığı 9 cm'dir. Üst kısmı üçgen şeklinde bitirilmiştir. Doğu yüzeyinde hurma ağacı motifi tüm yüzeyi sarmaktadır. Oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 007	Tarih: 1276/1859	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i> <i>Kasap İlyas Mahallesi</i> <i>Sakinlerinden ve Şehremânetinde</i> <i>Mahallât Odası</i> <i>Mukayyidi merhûm</i> <i>Ahmed Vehbi Efendi</i> <i>Rûhu için Fâtîha</i> <i>Sene 1276</i></p>	
Kimlik: Ahmed Vehbi Efendi	Meslek: Belediye Memuru		
<p>Baş: Baş şahidesinin toprak seviyesinden yüksekliği 130 cm, genişliği 30 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Kitabe kısmının üstünde 9 cm yüksekliğinde boyun vardır. Boynun üstünde de 13 cm yüksekliğinde 70 cm cidarı olan Azîzî kavuğu vardır. Bu mezarın sahibi Kasap İlyas Bey Mahallesi sakinlerinden olup Şehremaneti'nde görev yapmıştır. Sadece doğu yüzeyinde bulunan kitabesi celi sülûs hat ile yazılmıştır. Bu yüzdeki kitabe, yukarıdan aşağıya sekiz kuşak hâlinde taşın yüzeyi oyulmak suretiyle yapılmıştır. Batı yüzü ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Günümüzde devrilmiş hâlde bulunan ayak şahidesinin toprakla bağı yoktur. Yüksekliği 135 cm, genişliği de aşağıdan yukarı doğru genişleyen 23-40 cm ölçülerinde olup kalınlığı 8 cm'dir. İki yüzeyi de sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 008	Tarih: 1268/1851	<p><i>Hüve'l-Hayyü'l-Bâkî</i> <i>Âh ile zâr kılarak tazeliğime</i> <i>doymadım</i> <i>Çün ecel imanına dolmuş</i> <i>muradım almadım</i> <i>Derdime derman aradım bir</i> <i>ilaç bulmadım</i> <i>Arabgiri Mustafa Ağa'nın</i> <i>mahdûmu</i> <i>Merhûm ve mağfûr ilâ rahmeti</i> <i>Rabbihî'l- Gafûr</i> <i>es-Seyyid Hüseyin Efendi'nin</i> <i>Rûhu için Rızaenillâh el-</i> <i>Fâtîha sene 1268</i></p>	
Kimlik: es-Seyyid Hüseyin Efendi	Meslek: Memur		
<p>Baş: Toprak seviyesinden kavuğuyla beraber yüksekliği 98 cm, genişliği 26 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Kitabeli kısmın üstünde 9 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 56 cm cidarı olan 13 cm yüksekliğinde Hamîdî fesi vardır. Doğu yüzeyinde aşağıdan yukarı doğru on satırlık kitabesi mevcuttur. Sülûs hatlı yüzey oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 77 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 20-24 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir formla bitmektedir. Doğu yüzeyinde kabartma tekniğinde servi ağacı motifini almaktadır. Bu servi ağacının aşağıdan yukarı doğru gidilince üst kısmı hafif sağa yatırılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 009	Tarih: 12.01.1276/11.08.1859		
Kimlik: Seyyid Muhammed Niza? Efendi Belirsiz		Meslek:	
Genişliği 43 cm, uzunluğu 66 cm ve toprak seviyesinden yüksekliği de 3 cm olan pehleli mezarın ortasında toprakla bağlantısını sağlayan 9 cm genişliğinde 15 cm uzunluğunda bir çukur yer almaktadır. Küçük boyutlarda olan bu mezarın ayak taşı günümüze kadar gelememiştir. Fakat günümüzde mezar kaidesi dışında bitkisel motifli başka bir ayak taşı yer almaktadır. Baş: Toprak seviyesinden Azîzi kavuğuyla beraber yüksekliği 60 cm, genişliği 21 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Kitabeli gövde ile kavuğun bağlantısını 7 cm yüksekliğindeki boyun sağlamaktadır. Azîzi kavuğunun yüksekliği 8 cm, cidarı da 48 cm'dir. Doğu yüzünde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya dokuz satır hâlinde sekiz kuşağa ayrılmıştır. Mâil şeklindeki yazı aşağıdan yukarı doğru yazılmıştır. Batı yüzü ise sade ve motifsizdir. Talik hatlıdır. Ayak: Bu mezara ait olmayan bu ayak şahidesinin toprak seviyesinden yüksekliği 58 cm, genişliği 39 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Doğu yüzeyinde ortada uzun ince bir servi ağacı motifi ve etrafını saran/kuşatan sarmaşık dalları olan şilize çiçek motifleri vardır. Alt kısmı kırık olup toprağa gömülü vaziyette olan ayak taşının kenarında da çok fazla tahrip vardır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.		<i>Âh mine'l-mevt Mâliye Hazîne-i Celîlesi esham Muhasebesi hulefasından es-Seyyid Ahmed Rasim Efendi'nin mahdümü ve es-Seyyid Mehmed Niza? Efendi yetmiş altı senesi Muharremü'l-haramın On İkinci günü gelip İki yaşında irtihal-i dârü'l-beka eylemiş Rûhu için Rızaen lillâh Fâtîha Sene 1276</i>	

Envanter No: 010	Tarih: 18. yy.		
Kimlik: Belirsiz/ Kadın		Meslek: Belirsiz	
Bu mezarın sadece baş şahidesi günümüze gelmiştir. Ayak taşı yoktur. Bu baş taşı günümüzde ayak taşının yerine dikilmiştir. Baş taşının toprak seviyesinden yüksekliği 55 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 23x28 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Doğu yüzeyi celi sülüs hatıyla yukarıdan aşağıya beş satıra ayrılmıştır. Baş taşının üst kısmı üçgen şekilde bitirilmiştir. Batı yüzeyi sade ve motifsizdir. Kitabe çok tahrip gördüğü için okunamamaktadır.		<i>Okunamamaktadır</i>	

Envanter No: 011	Tarih: 18. yy.	<p><i>Merhûm Hasan Efendi'nin Gelinei merhûme Hanife Hatun Râhuna Fâtiha mahtûmi merhûmi</i></p>	
Kimlik: Hanife Hatun	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş şâhidesindeki kitabeden burada üç kişinin defin olduğunu anlamaktayız. Hasan Efendi, Halife Hatun ve erkek çocukları aynı mezara defnedilmiştir.</p> <p>Baş: Bu mezarın sadece baş şâhidesi günümüze kadar gelmiştir. Ayak şâhidesi yoktur. Baş şâhidesinin toprak seviyesinden yüksekliği 39 cm, genişliği 30 cm ve kalınlığı 8 cm'dir. Doğu yüzünde yukarıdan aşağı doğru kitabenin sadece dört satır görülmektedir. Alt kısımdan kırılmıştır. Yazı satırlara ayrılmış olup celi sülûs hattıyla yazılmıştır. Mezar taşı üçgen bir formla bitmektedir. Batıya bakan yüzü ise sade ve motiflidir.</p>			

Envanter No: 012	Tarih: 1212/1797	<p><i>Hüve'l-Hallakü'l-Bâkî Merhûm ve mağfûr el-muhtâc İlä rahmeti Rabbihi'l-Gafûr Sâhibü'l-hayrât Kasap İlyas Câmi'i şerifinde Kırk seneden mütecaviz Ferraşlık hizmetinde ... Hüsn-i Rûhu için el-Fâtiha 1212</i></p>	
Kimlik: Belirsiz/Erkek	Meslek: Ferraş (Temizlikçi)		
<p>Bu mezarında sadece günümüze baş şâhidesi gelmiştir. Ayak şâhidesi yoktur.</p> <p>Baş: Şâhidenin toprak seviyesinden yüksekliği boyunla beraber 96 cm, genişliği 28 cm ve kalınlığı 22 cm'dir. Mumtaşı denilen mezar tipi gibidir ve bir yüzeyi kitabe gibi geniş bırakılıp, geriye kalan kısımları mumtaşında olduğu gibi silindirdir. Bu mezar şâhidesinin 13 cm yüksekliğinde boynu olup başlık kısmı günümüze gelememiştir. Doğu tarafa bakan yüzeyinde yer alan kitabesi yukarıdan aşağıya sekiz satır hâlinindedir. Yüzeyi düz değil hafif bombelidir. Kitabesi celi sülûs hatta olup oyma tekniğiyle yapılmıştır. Diğer oval yüzeyi sade ve motiflidir. Bu mezar, bulunduğu caminin kırk seneden fazla hizmetini yapmış olan bir temizlikçiye aittir. Toplumda herhangi bir statüsünün bulunmaması hasebiyle başlıksız bir mezar taşına sahiptir.</p>			

Envanter No: 013	Tarih: 1223/1808	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i> <i>Hak Sübhânehu ve Teâlâ</i> <i>Hazretleri</i> <i>Mukâbele-i süvârî kalemi</i> <i>Baş halifesi el-hâc Hafız</i> <i>Efendi Çırağı İbrahim</i> <i>Çavuş-</i> <i>Zâde Sipahi ocağı</i> <i>çavuşundan</i> <i>Merhûm Mustafa Çavuş Ağa</i> <i>Kuluna ve bilcümle Ümmet-i</i> <i>Muhammed'e</i> <i>Rahmet eyleye bi-hürmeti'l-</i> <i>Fâtiha</i> <i>Sene 1223</i></p>	
Kimlik: Mustafa Çavuş Ağa	Meslek: Sipahi Ocağı Çavuşu		
<p>Baş: Toprak seviyesinden kafesi kavuğuyla beraber yüksekliği 152 cm, genişliği 33 cm ve kalınlığı da 14 cm cm'dir. Kitabeli gövde ile kavuğunda arasında 10 cm yüksekliğinde boyun kısmı yer almaktadır. Kafesi kavuk ise 26 cm yüksekliğinde 95 cm cidarı oldukça büyük bir kavuktur. Kavuşu dikey hatlı dışbükey hatları olup alt kısmı sarı ile sarılmıştır. Ama burada diğer sarıklar kadar iyi işlenmemiştir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe metni yukarıdan aşağıya on satır hâlinindedir. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.</p> <p>Ayak: Mermerden olan ayak şahidesi günümüzde dikili hâlde değildir. Devrilmiş vaziyette duran bu taşın yüksekliği 138 cm, genişliği 33 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. İki yüzünün de sade ve motifsiz olan ayak şahidesinin yan tarafı kırıktır. Üst kısmı üçgen bir formla bitmektedir.</p>			

Envanter No: 014	Tarih: 1217/1802	<p><i>Merhûm ve</i> <i>mağfir</i> <i>Silahdâr Ocağı</i> <i>İkinci halife</i> <i>Kal'alı-</i> <i>zâde Ağa</i> <i>Paşa'nın</i> <i>Rûhuna el-</i> <i>Fâtiha</i> <i>Sene 1217</i></p>	
Kimlik: Kalelizade Ağabası	Meslek: Silahdar Ocağında Ağabası (Asker)		
<p>Bu pehleli mezarın baş ve ayak şahidelerinin ikisi de mevcuttur. Bu şahideler direkt toprağa değil de 96x206 cm ebatlarında toprak seviyesinden 11 cm yüksekliğinde olan pehleye oturmaktadır. Pehlenin ortasında 30x80 ölçülerinde toprakla teması sağlayan açıklık bulunmaktadır.</p> <p>Baş: Pehle seviyesinden kafesi kavuğuyla beraber 128 cm yüksekliğinde, genişliği 36 cm ve kalınlığı da 18 cm'dir. Kitabeli gövde kısmının üstünde 15 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 98 cm cidarında 30 cm yüksekliğinde kafesi kavuşu yer almaktadır. Dikey hatlı dışbükey olan kavuşun alt kısmı çapraz hareketlerle sarılmıştır. Doğuya bakan kitabeli yüzü altı satır hâlinindedir. Celi sülüs hatlı olan kitabe oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batıya bakan diğer yüzü ise sade ve motifsizdir. Tek hareketlilik sarıklı kavuktur.</p> <p>Ayak: Pehle seviyesinden yüksekliği 95 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 24-30 ve kalınlığı da 12 cm'dir. Üst kısmı yuvarlak hatlı bir formla bitmektedir. İki yüzü de sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 015	Tarih: 1265/1848	<p><i>el-Bâkî</i> <i>Gelip kabrim ziyaret eden</i> <i>ihvan</i> <i>Edeler rûhuma bir Fâtiha</i> <i>ihsan</i> <i>On bir ay derdine çare</i> <i>bulamayan</i> <i>İki kerimesini hasret koyan</i> <i>Merhûm Seyyid Ali Ağâ'nın</i> <i>mahdûmu</i> <i>Merhûm Sîmkeş Mehmed</i> <i>Sâdık</i> <i>Efendi'nin Rûhuna Fâtiha</i> <i>Sene 1265</i></p>	
Kimlik: Sîmkeş Mehmed Sâdık Efendi	Meslek: Sîmkeş		
<p>Baş: Şâhideli mezar türünde olan bu mezar, toprak seviyesinden yüksekliği 92 cm, genişliği 25 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Doğuya bakan ve yazı kitabesinin yer aldığı yüzü, yukarıdan aşağıya sekiz satıra bölünmüş hâledir. Kitabenin üstünde 7 cm yüksekliğinde ince bir boyun ve bu boyunun üstünde 15 cm yüksekliğinde 60 cm cidarında Mahmûdi fesli başlığı vardır. Mezar şâhidesinin kitabeli kısmıyla orantılı kavuğu yer almaktadır. Kitabedeki yazı celi sülûs hattıyla yazılmıştır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 76 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 20-27 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. İki yüzünün de sade ve motifsiz olduğu ayak şâhidesinin üst kısmı sivri formla bitirilmiştir.</p>			

Envanter No: 016	Tarih: 1248/1832	<p><i>Bir kuş idim uçtum</i> <i>yuvadan</i> <i>Ecel ayırdı anadan</i> <i>babadan</i> <i>Efendim okumadan</i> <i>geçmeye buradan</i> <i>Şefaât ederim Hudâ'dan</i> <i>Hâlâ sehm esham</i> <i>halîfesi es-Seyyid</i> <i>Mehmed</i> <i>Nuri Efendi'nin</i> <i>mahdûmu es-Seyyid</i> <i>İbrahim Rasim Efendi</i> <i>Rûhu için el-Fâtiha</i> <i>Sene 1248</i></p>	
Kimlik: es-Seyyid İbrahim Rasim Efendi	Meslek: Zanaatkâr		
<p>Baş: Şâhideli mezar türündeki bu mezarın, toprak seviyesinden yüksekliği kavuğuyla beraber 85 cm, genişliği 25 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Doğuya bakan ve yazı kitabesinin yer aldığı yüzü, yukarıdan aşağıya sekiz satıra bölünmüştür. Kitabenin üstünde yüksekliği 6 cm ince bir boyun ve bu boyunun üstünde cidarı 63 cm, yüksekliği de 16 cm olan Mahmûdi fesi vardır. Mezar şâhidesiyle orantılı kavuğu yer almaktadır. Kitabedeki yazı celi sülûs hattıyla yazılmıştır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsizdir. Burada yüzdeki tek hareketlilik üstünde yer alan kavuktur.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 62 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 17-23 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. İki yüzünün de sade ve motifsiz olduğu ayak taşının üst kısmı sivri formla bitirilmiştir.</p>			

Envanter No: 017	Tarih: 1220/1805	<p><i>Hüve 'l-Bâkî</i> <i>Almadan kâmin cihânda âh âh</i> <i>Eyledi çün rihlet-i dâr-ı bekâ</i> <i>Gülşen-i dünyâda bir gonca</i> <i>iken</i> <i>Bâd-ı mevt erdi o gül oldu hebâ</i> <i>Mürg-i rûhun sâkin-i Firdevs</i> <i>edip</i> <i>Şâd [u] handân eylesin anı</i> <i>Hudâ</i> <i>Merhûm ve mağfûr sâbikan</i> <i>Raznik Voyvodası</i> <i>Osman Ağazade Seyyid Mustafa</i> <i>Rûhuna Fâtîha</i> <i>Sene 1220</i></p>	
Kimlik: Osman Ağazade Seyyid Mustafa	Meslek: Voyvoda/Vergi Memuru		
<p>Pehleli mezarın baş ve ayak şâhidesinin ikisi de mevcuttur. Ayak şâhidesi kırıktır. Bu şâhideler direkt toprağa değil de 88x185 cm ebatlarında toprak seviyesinden 11 cm yüksekliğinde olan pehleye otururlar. Pehlenin ortasında 20x48 ölçülerinde toprakla teması sağlayan açıklık bulunmaktadır.</p> <p>Baş: Kavukla beraber pehle seviyesinden yüksekliği 130 cm, genişliği de 35 cm'dir. Kavuklu kısmı kitabeyle bağlantısını 15 cm yüksekliğindeki boyunla sağlamıştır. Boyunun üstünde yer alan 20 cm yüksekliğinde 77 cm cidarında dikey hatlı dışbükey kâtibi kavuğun alt kısmı sarıla sarılmıştır Yukarıdan aşağıya on bir satır hâlindeki kitabe celi talik hattıyla yazılmıştır. Kitabe taşın yüzeyi oyulmak suretiyle yapılmıştır. Başlık kısmı başlıktan daha ince bir boyunun üstünde yer almaktadır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Yüksekliği 4 cm, genişliği de 23 cm'dir. Ayak şâhidesinin nerdeyse dibi kalmıştır. Kırılmıştır.</p>			

Envanter No: 018	Tarih: 1281/1864	<p><i>Hüve 'l-Bâkî</i> <i>Merhûm ve mağfûr</i> <i>Şahin Ağazade</i> <i>Kömürcü esnafından</i> <i>Mehmed Cemil Ağa'nın</i> <i>Rûhuna cümle geçmişlerin</i> <i>Rûhuna Fâtîha</i> <i>1281</i></p>	
Kimlik: Mehmed Cemil Ağa	Meslek: Kömürcü Esnafı		
<p>Baş: Toprak seviyesinde ince bir altlıkla başlayan, devamında da genişleyen ve en üstte yuvarlak bir formla biten bu mezar şâhidesinin yüksekliği toprak seviyesinden 88 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 27-30 cm ve kalınlığı da 14 cm'dir. Esnaf olan zatın baş şâhidesinin başlık kısmı yoktur. Bu yazılı olan baş şâhidesidir. Kitabesinin övgü kısmı bir hatla ayrılmışken diğer altı satır yukarıdan aşağıya doğru bir metin gibi tek yüzeyde yazılmıştır. Celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Taşın yüzeyi oyulmak suretiyle yapılmıştır. Batıya bakan yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 78 cm, genişliği 35 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. İki yüzeyi de sade ve motifsizdir. Üst kısmı üçgen bir formla bitmektedir.</p>			

Envanter No: 019	Tarih: 1217/1802	 <p><i>Merhûm ve mağfûr Molla Mehmed Emîn Rûhuna Fâtiha Sene 1217</i></p>
Kimlik: Molla Mehmed Emîn	Meslek: Din Adamı	
<p>Bu pehleli mezarın baş ve ayak şahidesi mevcuttur. Bu şahideler direkt toprağa değil de 53x118 cm ebatlarında toprak seviyesinden 3 cm yüksekliğinde olan pehleye oturlurlar. Bu pehlenin ortasında 20x55 ölçülerinde toprakla teması sağlayan açıklık bulunmaktadır.</p> <p>Baş: Kavukla beraber pehleden itibaren yüksekliği 53 cm, genişliği 17 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 9 cm yüksekliğinde boyun, boynunda üstünde 50 cm cidarı olan ve 13 cm yüksekliğinde kavuğu vardır. Dikey hatlı dışbükey fesin altı fiyonk gibi sarılla sarılmıştır. Sarığın sağına kabartma şeklinde bir çiçek motifi yapılmıştır. Büyük bir mezar değildir. Kavuğu nerdeyse kitabe kısmı kadar büyüktür. Doğu yüzünde kitabe yer alır. Doğu yüzündeki kitabe yukarıdan aşağıya dört bölüme ayrılmış olup celi sülüs hatta yazılmıştır. Bu kitabe satırlara taşın yüzeyinin oyularak yapılmıştır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Pehle seviyesinden yüksekliği 35 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 14-16 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. İki yüzünün de sade ve motifsiz olduğu ayak şahidesinin üst kısmı üçgen şeklinde bitirilmiştir.</p>		

Envanter No: 020	Tarih: 1269/1852	 <p><i>Hüve'l-Bâkî Dâr-ı dünyâda civân iken gezerdim bir zamân Nâgehân erdi ecel etti yerim bâğ-ı cinân Fâni dünyâda murâdım almadan terk eyledim Vâlîdeynim eylesinler bir zamân âh u figân Geredeli Ali Bey-zade sahaf Esnafından merhûm es-Seyyid Ali Efendi'nin Rûhu için el-Fâtiha Sene 1269</i></p>
Kimlik: Seyyid Ali Efendi	Meslek: Sahaf Esnafı	
<p>Bu pehleli mezar 205 cm uzunluğunda, 90 cm genişliğinde olup toprak seviyesinden yüksekliği 75 cm'dir. Bu hazirede yer alan tek metal şebekeli mezar örneğidir. Metal şebekeleri yeşil renge boyanmıştır. Bu metal şebekeli mezar, hazire kapısının önünde Kasap İlyas Sokağı'na bakmaktadır. Baş ve ayak şahidesinin sağlam olduğu şahideli mezar pehleye oturmaktadır. Pehle 76x208 ölçülerinde olup ortasında 20x112 ebatlarında toprakla bağını sağlayan bir açıklık bulunmaktadır. Baş ve ayak şahidesi ve pehle mermerdendir. Talik hatlıdır.</p> <p>Baş: Pehle seviyesinden örfi kavukla beraber yüksekliği 128 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 24-28 cm ve kalınlığı da 12 cm'dir. Celi sülüs hatlı olan yazı mâil şeklinde yazılmıştır. Yazı kuşağı sağdan başlayıp aşağıdan yukarı doğru yazılmıştır. Bu kitabe yukarıdan aşağıya dokuz bölüme ayrılmıştır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe, oyularak yapılmıştır. İstanbul'da yer alan çoğu hazirede olduğu gibi esnaf kavuğu; kavuğu üstenden başlayıp her yerini kapatacak şekilde sarılla sarılmıştır. Bu yüzden kavuk oval bir form teşkil etmiştir. Sadece doğu yüzünde yazı bulunmaktadır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Pehle seviyesinden yüksekliği 107 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 22-27 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Doğuya bakan yüzünde taşın yüzeyi oyulmak suretiyle hurma ağacı motifi yapılmıştır. Bu ağaç motifi nerdeyse doğu yüzeyinin tamamını kapsamaktadır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsizdir. Üst kısmı sivri bir formla bitmektedir. Günümüzde devrilmiş vaziyette durmaktadır.</p>		

Envanter No: 021	Tarih: 18. yy.	<i>Merhûm yağlıkçı ... Celîlesinin kerimesi Hanîfe Hatun Rûhuna Fâtîha ...</i>	
Kimlik: Hanife Hatun	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Yüksekliği 38 cm, genişliği 21-26 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Günümüze gelen doğu yüzeyi yukarıdan aşağıya doğru dört satır hâlinde ayrılmış olup üst kısmı sivri formdadır. Oyulma suretiyle yapılan kitabedeki yazı celi sülüs hatlıdır. Batı yüzeyi ise sade ve motiflidir. Ayak taşı günümüze gelememiştir.</p>			

Envanter No: 022	Tarih: 1270/1853	<i>Hüve'l-Bâkî Beni kıl mağfîret Ey Rabb-i Yezdân bi-hakk-ı 'arş-ı a'zâm nûr-ı Kur'ân Gelîb kabrimi ziyâret eden ihvân Ederler rûhuma bir Fâtîha ihsân... Sene 1270</i>	
Kimlik: Belirsiz/Kadın	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 120 cm, genişliği 29 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Doğuya bakan yüzeyi taşın üst kısmı oyulmak suretiyle yukarıdan aşağıya doğru on bir satır hâlinde ayrılmıştır. Yazı aşağıdan yukarı doğru mâil şeklinde yazılmıştır. Celi sülüs hatla yazılmış olan kitabeli taşın üst kısmı sivri kemer formunda bitirilmiştir. Batı yüzeyi sade ve motiflidir. Küfeki taşından olan bu baş şâhidesinin kitabeli yüzeyi aşırı tahrîbe uğramıştır.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 108 cm, genişliği 20x25 cm ve kalınlığı da 13 cm'dir. Her yüzeyi sade ve motiflidir. Köşeleri pahlanmış olan ayak şâhidesinin üst kısmı sivri bir formla bitirilmiştir.</p>			

Envanter No: 023	Tarih: 1237/1821	<i>Hüve'l-Bâkî Gel efendim nazar eyle şu mezarım taşına Âkil isen gafîl olma aklını al başına Salınıp her dem gezerken neler geldi başıma Akîbet türâb oldu taş dikildi başına Elli iki yaşında uçtu cennet bağına Merhûm ve mağfûr valideynini Gurîb koyan Mehmed Edmin Ağa'nın Rûhu için el-Fâtîha Sene 1237</i>	
Kimlik: Mehmed Edmin Ağa	Meslek: belirsiz		
<p>Baş: Kavukla beraber toprak seviyesinden yüksekliği 114 cm, genişliği 27-30 cm ve kalınlığı da 12 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 13 cm yüksekliğinde boyun, boynunda üstünde 69 cm cidarı olan ve 20 cm yüksekliğinde kavuğu vardır. Dikey hatlı dışbükey fesin altı fiyonk gibi sarıklar sarılmıştır. Büyük bir kavuğu vardır. Doğü yüzünde kitabe yer alır. Doğü yüzündeki kitabe yukarıdan aşağıya on bölüme ayrılmış olup celi sülüs hatta yazılmıştır. Bu kitabe satırları taşın yüzeyinin oyularak yapılmıştır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motiflidir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 127 cm, genişliği 23-30 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Her yüzeyi sade ve motiflidir. Ayak şâhidesinin üst kısmı sivri bir formla bitirilmiştir. Kenarında kırıklıklar vardır.</p>			

Envanter No: 024	Tarih: 1225/1810	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i> <i>Ecel geldi ona</i> <i>olmaz aman</i> <i>Cürmünü âfv eyle</i> <i>yâ Rab el-Mennân</i> <i>Mağfiret kıl</i> <i>olmasın hâli</i> <i>yaman</i> <i>Mazhar-ı nûr</i> <i>şefaât kıl her</i> <i>zaman</i> <i>Merhûm ve mağfûr</i> <i>es-Seyyid</i> <i>Silahver hâssa³⁷</i> <i>Ali</i> <i>Bey Râhu için</i> <i>el-Fâtiha</i> <i>Sene 1225</i></p>	
Kimlik: es-Seyyid Silahver Hassa Ali Bey	Meslek: Rütbeli Asker		
<p>Baş: Kavukla beraber toprak seviyesinden yüksekliği 140 cm, genişliği 32-34 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 12 cm yüksekliğinde boyun, boynunda üstünde 78 cm cidarı olan ve 21 cm yüksekliğinde kâtibi kavuğu vardır. Dikey hatlı dışbükey fesin altı fiyonk gibi sarıkla sarılmıştır. Büyük bir kavuğu vardır. Doğu yüzünde kitabe yer alır. Doğu yüzündeki kitabe yukarıdan aşağıya dokuz bölüme ayrılmış olup celi sülüs hatta yazılmıştır. Bu kitabe satırları taşın yüzeyinin oyularak yapılmıştır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsizdir. Mezar sahibi orduda görevlidir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 105 cm, genişliği 23x32 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Doğu yüzeyinde kabartma tekniğiyle tam ortada servi ağacı motifi yer almaktadır. Üst kısmı düz bir hat oluşturmasına karşın tamamen kırılmıştır. Üst kısmın doğu yüzeyinde kırık kısmın tam altında dalgalı bir motif vardır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 025	Tarih: 1213/1798	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i> <i>Asâkir-i Hassa'dan Mıralay</i> <i>Mehmed Gâlib Bey'in</i> <i>mahdûm-ı</i> <i>Mükerrerleri cennet-mekân</i> <i>Firdevs-âşiyân merhûm ve</i> <i>mağfûrun-leh</i> <i>Muhammed Sâdık Bey'in</i> <i>Râhu için el-Fâtiha</i> <i>Sene 1213</i></p>	
Kimlik: Mehmed Sâdık Bey	Meslek: Belirsiz		
<p>Bu pehleli mezarın şahideleri tamdır. Bu şahideler direkt toprağa değil de 47x127 cm ebatlarında toprak seviyesinden 10 cm yüksekliğinde bulunan pehleye otururlar. Bu kaidenin ortasında 14x23 ölçülerinde toprakla teması sağlayan açıklık bulunmaktadır. Orduda görevli rütbeli bir askerin erkek evladının mezar şahidesidir. 25 numaralı mezardaki Hadice Enise Hanım'ın oğludur.</p> <p>Baş: Boyun ve başlık kısmı ile beraber pehle seviyesinden yüksekliği 86 cm, genişliği 24 cm, kalınlığı da 9 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 8 cm yüksekliğinde boyun, boynunda üstünde 54 cm cidarı olan ve 13 cm yüksekliğinde fesli başlığı vardır. Doğuya bakan yüzünde yer alan yukarıdan aşağıya sekiz satırlı ve yedi kuşaklı baş şahidesinin bu yüzeyi oyulmak suretiyle yapılmıştır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsiz olup tek hareketlilik festsir. Sülüs hatlıdır.</p> <p>Ayak: Pehle seviyesinden yüksekliği 63 cm, genişliği 18 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Bu ayak şahidesi haziredeki diğer ayak şahidelerinden farklıdır. Doğu yüzeyinin yuvarlak kemerli bir üst kısmı olup oyma şeklinde bütün yüzeyi kapsayan üzüm ağacı motifi vardır. Bu üzüm ağacının salkımları dahi işlenmiştir. Bu yüzeyin üst kısmında da altı tumbul üstü sivri bir başlığı vardır. Doğu yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p>			

37 *Silahver hâssa*: Burada “şın” harfi düşmüştür. Burada olması gereken muhtemelen “*silahşör-i hâssa*”dır.

Envanter No: 026	Tarih: 19. yy.	<i>Okunamamaktadır</i>	
Kimlik: Belirsiz/Erkek	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Sarıla beraber toprak seviyesinden yüksekliği 101 cm, genişliği 28 cm ve kalınlığı da 14 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 13 cm yüksekliğinde boyun, boynunda üstünde 82 cm cidarı olan ve 21 cm yüksekliğinde sarığı vardır. Küfeki taşından olan bu baş şahidesi aşırı tahrip olmuştur. Başlığı esnaf sarığı gibi her tarafı sarıdır. Doğu yüzünde kitabe yer alır. Doğu yüzündeki kitabe yukarıdan aşağıya altı bölüme ayrılmış olup celi sülüs hatta yazılmıştır. Bu kitabe satırları taşın yüzeyinin oyularak yapılmıştır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 90 cm, genişliği 18-26 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Üçgen bir ahnlıkla üst kısmı bitmektedir.</p>			

Envanter No: 027	Tarih: 1244/1828	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i> <i>Ağlasın tâ haşre dek</i> <i>hâlim bilenler âh kim</i> <i>Nevcivanken böyle</i> <i>imîş hükm-i takdir-i</i> <i>Hudâ</i> <i>Salınırken bâğ-ı</i> <i>âlemde nihâl-i gül gibi</i> <i>Serv-i kaddim kırdı</i> <i>cefâ-yı sarsar-ı båd-ı</i> <i>ecel</i> <i>Asâkir-i Nizâmîye</i> <i>Hazret-i Şâhâne</i> <i>Miralayı</i> <i>Tekâüllerinden</i> <i>rif'âtül Mehmed Gâlib</i> <i>Bey'in</i> <i>Kerime-i</i> <i>muhteremeleri</i> <i>merhûme Hadice</i> <i>Enise</i> <i>Hânımın Rûhuna ve</i> <i>kâffe-i ehl-i imân</i> <i>Ervâh-ı tayyibeleri</i> <i>içün el-Fâtîha</i> <i>Sene 1244</i></p>	
Kimlik: Hadice Enise Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Bu pehleli mezarın baş ve ayak şâhidesinin ikisi de mevcuttur. Bu şâhideler direkt toprağa değil de 62x150 cm ebatlarında toprak seviyesinden 3 cm yüksekliğinde olan pehleye oturlurlar. Bu kaidenin ortasında 14x24 ölçülerinde toprakla teması sağlayan açıklık bulunmaktadır. Bu pehlenin kenarları tıpkı şâhidelerinin kenarları gibi kıvrımlıdır. Orduda üst düzey bir beyin hanımıdır. Barok sanatının güzel bir örneğidir.</p> <p>Baş: Üzerine oturduğu pehle seviyesinden yüksekliği başlığıyla beraber 135 cm, genişliği 26-32 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde boyunla beraber 14 cm yüksekliğinde 60 cm cidarı olan hotozu vardır. Doğu yüzeyi haziredeki en süslü yüzeydir. Doğu yüzeyindeki celi talik hattıyla yazılan kitabe yukarıdan aşağıya on bir satır hâlinde mâil şekilde yazılmıştır. Aşağıdan yukarı doğru yazılan yazılı kitabenin etrafı stilize çiçek motifleriyle süslenmiştir. Dönemin zevkini yansıtan bu baş taşı şâhidesi aynayı anımsatmaktadır. Batı yüzeyi ise doğu yüzeyine nazaran sade ve motiflidir.</p> <p>Ayak: Pehle seviyesinden yüksekliği 122 cm, genişliği 27-29 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Baş şâhidesi gibi bu ayak şâhidesinin doğu yüzeyi çok süslüdür. Dönemin plastik zevkine uygun olarak tüm yüzeyi oyma tekniğiyle süslenmiş olup üst kısmında açılan çiçek şeklinde üçgen formunda bir başlığı vardır. Doğu yüzeyindeki tüm kenarları kıvrımlıdır. Stilize çiçek motifleri içinde kıvrık dallar vardır. "C" ve "S" kıvrımlı hatlar mevcuttur. Bu süslü ve güzel doğu yüzeyine nazaran batı yüzeyi sade ve motiflidir.</p>			

Envanter No: 028	Tarih: 19. yy.	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i> <i>Emr-i Hakladır o emrâz</i> <i>geldi benim bu tenime</i> <i>Bulmadı sıhhat vücudum</i> <i>sebepe oldu mevtime</i> <i>Akabet ayırdı ecel rihlet</i> <i>göründü cânuma</i> <i>Okuyup bir Fâtîha ihsân</i> <i>edeler Rûhuma</i> <i>Merhûm ve mağfûr</i> <i>Hazinedar</i> <i>Muâtafa Ağa'nın</i> ... </p>	
Kimlik: Hazinedar Mustafa Ağa Akıracı	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Kavukla beraber toprak seviyesinden yüksekliği 100 cm, genişliği 33 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 13 cm yüksekliğinde boyun, boynunda üstünde 75 cm cidarı olan ve 20 cm yüksekliğinde kavuğu vardır. Dikey hatlı dışbükey kavuğun altı kısmı sarıkla sarılmıştır. Büyük bir kâtibî kavuğu vardır. Doğu yüzünde kitabe yer alır. Doğu yüzündeki kitabe yukarıdan aşağıya yedi bölüme ayrılmış olup celi sülûs hatta yazılmıştır. Bu kitabe satırları taşın yüzeyinin oyularak yapılmıştır. Batıya bakan yüzü ise sade ve motiflidir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 75 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 19-23 cm ve kalınlığı da 14 cm'dir. Üst kısmı yuvarlak bir formla biten ayak şâhidesinin iki yüzeyi de sade ve motiflidir.</p>			

Envanter No: 029	Tarih: 1279/1862		
Kimlik: Ahmed Muhtâr Efendi	Meslek: Gümrük Kâtibi/Memur		
Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği fesiyle beraber 111 cm, genişliği 29-32 cm ve kalınlığı da 12 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 10 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 60 cm cidarı olan 13 cm yüksekliğinde Hamîdî fesi yer almaktadır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabeli gövdenin yüzeyindeki yazı kısmı yukarıdan aşağıya doğru sekiz satır hâlinde mâil şekilde yazılmıştır. Oyma suretiyle yapılan kitabe satırlara ayrılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.			
		<i>Hüve'l-Bakî Merhûm ve mağfûr el-muhtâc ilâ rahmeti Rabbihî'l- Gafûr Gümrük Ketebesinden Ahmed Muhtâr Efendi'nin Rûhu için el-Fâtîha Sene 1279</i>	

Envanter No: 030	Tarih: 1206/1791		
Kimlik: Fâtıma Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
Baş: Toprak seviyesinden yukarı doğru hotozuyla beraber yüksekliği 82 cm, genişliği 27 cm ve kalınlığı da 13 cm olan bu mezarın sahibi bir kadındır. Baş şahidesinin sadece doğu yüzünde kitabe yer almaktadır. Kitabesi celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Taşın kitabe yüzeyi oyulmak suretiyle yapılmıştır. Kitabeye başlık kısmının arasında 13 cm yüksekliğindeki boyun kısmında doğuya bakan yan yana beş yapraklı üç adet kabartma tekniğinde çiçek motifi bulunmaktadır. Yüksekliği 8 cm, cidarı 78 cm olan hotozun üstü düz olup oval bir formdadır ve geniş olan başlıktan boyuna geçişte hareketlilik vardır. Batı yüzü sade ve motifsizdir. Bu mezarda yatan Fatıma Hanım, orduda görevli Yüzbaşı Ali Ağa'nın kızıdır.			
		<i>Hüve'l-Bakî Merhûme ve mağfûre el-muhtâc ilâ rahmeti Rabbihî'l- Gafûr Yüzbaşı Ali Ağa'nın kerimesi Fâtıma Hanım Rûhu için el-Fâtîha Sene 1206</i>	

Envanter No: 031	Tarih: 1145/1732		
Kimlik: Molla Osman	Meslek: Din Adamı		
Baş: Toprak seviyesinden yukarı doğru yüksekliği 48 cm, genişliği ise doğu ve batıda 13 cm, kuzey ve güneyde 12 cm olan bu baş şahidesi; kareye yakın dikdörtgen formundadır. Başlık kısmı kırılmış ve kaybolmuştur. Bu kareye yakın dikdörtgen formundaki baş şahidesinde tek bu yüzde hareketlilik bulunmaktadır. Celi sülüs hatlı yukarıdan aşağıya beş satır hâlinindedir. Kitabenin üst kısmında rumi motifi bulunmaktadır. Kitabedeki yazı mâil şekilde aşağıdan yukarı doğru meyilli yazılmıştır.			
		<i>Merhûm Ve mağfûr Molla Osman Rûhuna Fâtîha Sene 1145</i>	

Envanter No: 032	Tarih: 1153/1740	<p><i>Merhûm İbrahim Halil b. Hasan el-mevta Rûhu için Fâtîha Sene 1153</i></p>
Kimlik: İbrahim Halil b. Hasan	Meslek: Belirsiz	
<p>Baş: Kırık hâlde olan bu baş şâhidesi toprak seviyesinden yüksekliği 31 cm, genişliği 10 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Taşın doğu yüzeyinde yer alan kitabesi kabartma tekniğindedir. Ayak şâhidesi yoktur. Diğer tüm yüzeyleri sade ve motifsizdir. Sülûs Hatlıdır.</p>		

Envanter No: 033	Tarih: 1219/1804 ve 1253/1837	<p><i>Hive'l-Bâkî Merhûm ve mağfûr Mehmed Emin Molla Rûhu için Fâtîha Sene 1219</i></p> <p>...</p> <p><i>Hadice Refifa Hanımın Rûhu için el-Fâtîha Sene 1253</i></p>
Kimlik: Mehmed Emin Molla ve Hadice Refifa Hanım	Meslek: Din Adamı ve Ev Hanımı	
<p>Bu pehleli mezarın baş ve ayak şâhidesinin ikisi de mevcuttur. Bu şâhideler direkt toprağa değil de 46x79 cm ebatlarında toprak seviyesinden 13 cm yüksekliğinde olan pehlesine otururlar. Bu pehlerin ortasında 16x20 ölçülerinde toprakla teması sağlayan açıklık bulunmaktadır. Mezar kaidesinin yüzeyi pürüzlü olup dokunma hissi uyandırmaktadır. Muhtemelen ayak şâhidesi sonraki bir tarihte buraya yerleştirilmiştir.</p> <p>Baş: Şâhidenin altında yer alan pehleden yüksekliği kâtibi kavuğuyla beraber 57 cm, genişliği 16 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Kitabe kısmının üstünde 10 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 42 cm cidarı olan 13 cm yüksekliğinde kâtibi kavuğu yer almaktadır. Kâtibi kavuğun kavuk kısmı dikey hatlı dışbükey hareketli olup alt kısmı sarıklıdır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya beş satırdır. Celi sülûs hatlıdır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Baş: Bu şâhide aslında başka bir mezarın baş şâhidesidir. Pehlesi üzerinde kırılmış vaziyette duran ayak şâhidesinin pehle seviyesinden yüksekliği 23 cm, genişliği 16 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Doğu yüzeyinde mâil şeklinde dört satır hâlinedir. Celi sülûs hattıyla yazılan kitabe oyma suretiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p>		

Envanter No: 034	Tarih: 1233/1817	<p><i>Hüve 'l-Hayyü 'l-Bâkî</i> <i>Merhûm ve mağfûr Mîr-i hâc</i> <i>Silahdâr Süleyman Paşa'nın</i> <i>baş</i> <i>Çavuşlarından el-hâc Kasap</i> <i>İlyas Câmî'-i şerîfi müezzini</i> <i>merhûm</i> <i>Ve mağfûr ilâ rahmeti</i> <i>Rabbihî 'l-</i> <i>Gafûr el-hâc Muştafa</i> <i>Ağa'nın Rûhu için el-Fâtiha</i> <i>Sene 1233</i></p>	
Kimlik: Hacı Muştafa Ağa	Meslek: Eski Asker ve Müezzîn		
<p>Baş: Şâhidenin toprak seviyesinden yüksekliği kâtibi kavuğuyla beraber 100 cm, genişliği 30 cm ve kalınlığı da 12 cm'dir. Kitabe kısmının üstünde 11 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 77 cm cidarı olan 18 cm yüksekliğinde kâtibi kavuğu yer almaktadır. Kâtibi kavuğun kavuk kısmı dikey hatlı dışbükey hareketli olup alt kısmı sarıktır. Kâtibi kavuk biraz büyüktür. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya dokuz satırdır. Celi sülüs hatlıdır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 73 cm, genişliği 16-19 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Üst kısmı yuvarlak formla bitirilmiştir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.</p>			

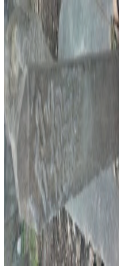
Envanter No: 035	Tarih: 1141/1728	<p><i>Bir civanın nazenin?</i> <i>Meskenidir bu mezar</i> <i>Eylemiş nazik tenini</i> <i>Hâk-yeksân rûzi-gâr</i> <i>Merhûm İbrahim</i> <i>Rûhuna Fâtiha</i> <i>Sene 1141</i></p>	
Kimlik: İbrahim	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Toprak seviyesinden kâtibi kavuğuyla beraber yüksekliği 86 cm, genişliği 19 cm ve kalınlığı da 12 cm'dir. Kitabeli gövde üzerinde 12 cm yüksekliğinde boyun ve boynun üstünde de ön yüzü kırılmış olan cidarı 66 cm ve yüksekliği de 20 cm olan kâtibi kavuğu vardır. Kırılmış olan kavuğun ön yüzeyi kâtibi kavuk gibi dikey hatlı dışbükey alt kısmı da sarıktır olan kavuk türünden olmalıdır. Doğu yüzeyinde oyma suretiyle tek kuşak içinde yer alan yukarıdan aşağıya doğru yedi satır hâlinde yazılan kitabesi celi sülüs hatlıdır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 036	Tarih: 1213/1798	<p><i>Merhûm ve mağfûr</i> <i>Kal'alı Muştafa</i> <i>Efendi'nin Kerimesi</i> <i>Hadice Aişe</i> <i>Rûhuna el-Fâtiha</i> <i>Sene 1213</i></p>	
Kimlik: Hadice Aişe	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 50 cm, genişliği 25 cm ve kalınlığı da 12 cm'dir. Kitabeli gövde üzerinde boyun ve hotozuyla beraber yüksekliği 18 cm, cidarı da 66 cm olan hotozu vardır. Alt kısmı kırık olan bu mezar şâhidesi yukarıdan aşağıya üç satır hâlinde olup yazı kuşağının üstünde oyma şeklinde meyve tabağı motif yer almaktadır. Bu meyve tabağının üstünde fyonk motifi yer almaktadır. Meyve tabağının içinde de üzüm meyvesi vardır. Kitabe celi sülüs hattında olup oyma şeklinde yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 037	Tarih: 1273/1856	<p><i>Selanikli Şeyh Ali Rıza Efendi'nin Kerimesi Çiçekten Vefat eden merhûme Şerife Fatımatü'z- Zehra Hanım Rûhu için Fâtîha Sene 1273</i></p>	
Kimlik: Şerife Fatımatü'z-Zehra Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 91 cm, genişliği 21 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Kitabeli gövde üzerinde boyun ve hotozuyla beraber yüksekliği 19 cm, cidarı da 50 cm olan hotozu vardır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabeli yüzeyin üzerinde yukarıdan aşağıya yedi satır hâlinde kuşaklara ayrılmış olan yazı celi sülüs hattıyla oyma suretiyle yapılmıştır. Batı yüzü ise sade ve motiflidir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 66 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 16-19 cm ve kalınlığı da 15 cm'dir. Üst kısmı yuvarlak bir formla bitmekte olup iki yüzeyi de sade ve motiflidir. İki yüzeyi de çok tahrip görmüştür.</p>			

Envanter No: 038	Tarih: 1185/1771	<p><i>Allâhu Vahdehü Sâbıkân Büyüük Kal'a Halifesi Seyyid Ali Efendi Zevcesi merhûme ve mağfûre el- muhtâc Îlâ rahmeti Rabbîhi'l- Gafûr Hacce Aişe Hatun Rûhu için el-Fâtîha Sene 1185</i></p>	
Kimlik: Hacce Aişe Hatun	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden üçgen biten üst kısmıyla beraber yüksekliği 102 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 37-46 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe metni yukarıdan aşağıya yedi satır hâlinde istiflenmiş olup celi sülüs hatlıdır. Oyma suretiyle yapılan bu kitabenin etrafında ve üstünde kabarta tekniğiyle motifler yer almaktadır. Üst kısmında yer alan üçgen alınlığın içinde bir çiçek şamdanından tüm alınlığa dağılan stilize motifler yer almaktadır. Yine bunun altında kitabenin etrafında da buna benzer motifler yer almaktadır. Üçgen alınlık ve kitabe metni arasındaki geçişi sağlamak amacıyla açılmış akantus yaprağı kabartma olarak yapılmıştır. Hazirede yine az sayıda örneği olan mezar şâhidesi örneğidir. Batı yüzeyi ise sade ve motiflidir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 80 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 25-38 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Üst kısmı yuvarlak formla bitirilen ayak şâhidesinin üst ve alt köşeleri pahlanmıştır. İki yüzeyi de sade ve motiflidir.</p>			

Envanter No: 039	Tarih: 1156/1743	<p><i>Fâtîha Merhûme ve Mağfûre Çün el-fâtîha Sene 1156</i></p>	
Kimlik: Elif	Meslek: Belirsiz		
<p>Bu pehleli mezarın baş şâhidesi direkt toprağa değil de 51x110 cm ebatlarında toprak seviyesinden 10 cm yüksekliğinde olan pehleye oturmaktadır. Bu kaidenin ortasında 13x30 ölçülerinde toprakla teması sağlayan açıklık bulunmaktadır.</p> <p>Baş: Pehle üzerinde yüksekliği 60 cm, genişliği 10-21 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabeli kısım yukarıdan aşağıya beş satır hâlinde olup tek kuşak içinde oyma suretiyle yapılmıştır. Celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Diğer yüzeyleri ise sade ve motiflidir. Başlık kısmı kırktır.</p>			

Envanter No: 040	Tarih: 1141/1728	<i>Merhûm Ömer Rûhuna Fâtîha Sene 1141</i>	
Kimlik: Ömer	Meslek: Belirsiz		
<p>Bu pehleli mezarın ayak şahidesi direkt toprağa değil de 51x110 cm ebatlarında toprak seviyesinden 10 cm yüksekliğinde olan pehleye otururlar. Bu kaidenin ortasında 13x30 ölçülerinde toprakla teması sağlayan açıklık bulunmaktadır.</p> <p>Ayak: Pehle seviyesinden yüksekliği 54 cm ve her kenarının da genişliği 9,5 cm'dir. Kare bir formdadır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe kısmı taşın yüzeyi kabartma tekniğiyle yapılmıştır. Yukarıdan aşağıya beş satır hâlinde istiflenmiş olup tek kuşak içine alınmıştır. Başlık kısmı kırılmıştır. Diğer yüzeyleri ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 041	Tarih: 1248/1832	<i>Dünya bir viran bağ imiş konmuş idim dalına Derdime çare bulmadım uçtum cennet bağına Ey benim dertli validem ağlayıp etme figan Emr-i Hakkın ile bu sahrayı kıldum mekân Hala Sımkeş Mehmed Efendi'nin Kerimesi merhûme Emine Cemile Hanım Rûhu için el-Fâtîha Sene 13 CA 1248</i>	
Kimlik: Emine Cemile Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 68 cm, genişliği 22 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Başlık kısmı motifli boyunla beraber yüksekliği 19 cm olup cidarı da 57 cm'dir. Kitabeli gövde ile başlık arasındaki boyunun doğu yüzeyi kabartma tekniğiyle şilize meyve ve yaprak motifleriyle hotoza geçişi sağlamıştır. Doğu yüzeyindeki kitabe yukarıdan aşağıya doğru yedi satır hâlinindedir. Celi sülüs hatlı olup istiflenmiştir. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Alt kısmı da kırıktır. Ayak şahidesi yoktur.</p>			

Envanter No: 042	Tarih: Ramazan 1219/Aralık 1804	<i>Hüve'l-Bâkî Merhûm ve mağfûr Sultân Beyazîd Kâtib el-hâc İsmail Efendi Çukadar el-hâc Ali Ağa'nın zevcesi Rukiye Rûhu için el-Fâtîha Sene 1219 Ramazan</i>	
Kimlik: Rukiye Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 91 cm, genişliği 25-29 cm ve kalınlığı da 14 cm'dir. Başlık kısmı motifli boyunla beraber yüksekliği 22 cm olup cidarı da 77 cm'dir. Boyun kısmında kabartma tekniğiyle gerdanlık gibi üç adet çiçek motifi yapılmıştır. Doğu da yer alan kitabeli yüzey yukarıdan aşağıya sekiz satırdır. Oyma suretiyle yapılan bu kitabe celi sülüs hatlıdır. Diğer yüzeyleri ise sade ve motifsizdir. Hotozun bir kenarı kırılmıştır.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 78 cm, genişliği 22-28 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Tüm yüzeyleri sade ve motifsiz olup üst kısmı üçgen bir alınlıkla bitmektedir. Ön yüz düze olup batı yüzü pürüzlü ve bombelidir.</p>			

Envanter No: 043	Tarih: 1202/1787		
Kimlik: Seyyid Mustafa Efendi	Meslek: Belirsiz		
Baş: Toprak seviyesinden fesiyle beraber yüksekliği 75 cm, genişliği 23 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde yer alan boynun yüksekliği 7 cm olup boynun üstündeki fesin cidarı da 60 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya doğru yedi satır hâlinedir. Celi sülüs hatlı olan bu kitabe oyma suretiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motiflidir. Ayak şahidesi yoktur.			

Envanter No: 044	Tarih: 19. yy.		
Kimlik: Belirsiz/Erkek	Meslek: Belirsiz		
Baş: Toprak seviyesinden örfi kavuğuyla yüksekliği 75 cm, genişliği 31 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Kitabeli gövde kısmın üstünde yer alan boynun yüksekliği 7 cm olup onun üzerinde yer alan örfi kavuğun yüksekliği 19 cm cidarı da 75 cm'dir. Küfeki taşından olan bu baş şahidesi aşırı derecede tahrip olmuştur. Üzerindeki yazılar okunamamaktadır. Örfi kavuğu esnaf kavuğuna benzemektedir. Sarık kavuğun tüm yüzeyini kapatmaktadır. Batı yüzeyi ise sade ve motiflidir. Sülüs hatlıdır. Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 63 cm, genişliği 21-31 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir alınlıkla bitmektedir. Tüm yüzeyi sade ve motiflidir.			

Envanter No: 045	Tarih: 18. yy.		
Kimlik: Belirsiz/Kadın	Meslek: Belirsiz		
Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 37 cm, genişliği 27 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Alt kısmı kırılmış olan bu baş şahidesinin doğu yüzündeki kitabesi yukarıdan aşağıya doğru üç satır hâlinedir. Küfeki taşından olan şahide aşırı derecede tahrip olmuştur. Üst kısmı üçgen bir alınlık şeklinde bitmiştir. Batı yüzeyi ise sade ve motiflidir. Sülüs hatlıdır. Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 50 cm, genişliği 18 cm ve kalınlığı da 5 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motiflidir. Üst kısmı ve kenarı kırılmıştır. Üst kısmı üçgen alınlıklı olması gerekirken kırılmıştır.			

Envanter No: 046	Tarih: 1225/1810	<p><i>Muṣṭafa Çavuş Ağa'nın Oğlu Molla Halid Efendi'nin Rûhuna Fâtîha Sene 1225</i></p>	
Kimlik: Molla Halid Efendi	Meslek: Din Adamı		
<p>Baş: Günümüzde sağa yatmış hâlde duran başlık kısmı ve alt kısmı kırık olan baş şâhidesinin toprak seviyesinden yüksekliği 30 cm, genişliği 20 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Doğu tarafa bakan yüzeyindeki kitabesi yukarıdan aşağıya üç satır hâlinindedir. Oyma suretiyle yapılan bu kitabe celi sülüs hatlıdır. Diğer yüzeyleri ise sade ve motifsizdir. Ayak şâhidesi yoktur.</p>			

Envanter No: 047	Tarih: 1238/1822	<p><i>Hüve'l-Hayyü'l-Bâkî Merhûme ve mağfûre-lehâ el-muhtâc ilâ rahmeti Rabbihî'l- Gafûr Hacce Nefise Hanım Rûhu için el-Fâtîha Sene 1238</i></p>	
Kimlik: Hacce Nefise Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 57 cm, genişliği 35 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Doğu yüzeyi yukarıdan aşağıya doğru beş satır hâlinde kuşaklara ayrılmış olup oyma tekniğiyle celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Üst kısmı üçgen alınlık şeklinde sonlandırılmıştır. Alt kısmı kırıktır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 72 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 23-28 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Üst kısmı tıpkı baş şâhidesi gibi üçgen bir alınlıkla son bulmuştur.</p>			

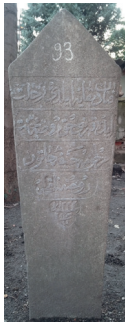
Envanter No: 048	Tarih: 1226/1811	<p><i>Hüve'l-Bâkî Âdem geldi kadem başı cihane Ecel geldi baş ağrısı bahane Merhûm ve mağfûr Boşnak el-hac Ali Ağa'nın Rûhu için el-Fâtîha Sene 1226</i></p>	
Kimlik: Boşnak Hacı Ali Ağa	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Baş şâhidesinin kavukla beraber toprak seviyesinden yüksekliği 113 cm, genişliği 34 cm ve kalınlığı da 11,5 cm'dir. Kavuklu kısmı kitabeyle bağlantısını 14 cm yüksekliğindeki boyunla sağlamıştır. Boyunun üstünde yer alan 21 cm yüksekliğinde 88 cm cidarında dikey hatlı dışbükey kâtibi kavuğun alt kısmı sarıkla sarılmıştır. Yukarıdan aşağıya altı satır hâlindeki kitabe kuşaklara ayrılmıştır. Celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Kitabe taşın yüzeyi oyulmak suretiyle yapılmıştır. Batıya bakan yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Alt kısmı kırıktır.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 95 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 35-40 cm ve kalınlığı da 6,5 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Üst kısmı üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır.</p>			

Envanter No: 049	Tarih: 1231/1815	<p><i>Küllü nefsin zâikati'l-mevt Merhûm ve mağfûr el-muhtâc Îlâ rahmeti Rabbihi'l-Gafûr Kal'alı Memiş Efendizâde Muştafa Efendi'nin Rûhu için Rızaen lillâh el-Fâtiha Sene 1231</i></p>	
Kimlik: Kaleli Memiş Efendizade Mustafa Efendi	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Baş şâhidesinin kâtibi kavukla beraber toprak seviyesinden yüksekliği 154 cm, genişliği 34 cm ve kalınlığı da 15,5 cm'dir. Kavuklu kısmı kitabeyle bağlantısını 13 cm yüksekliğindeki boyunla sağlamıştır. Boyunun üstünde yer alan 23 cm yüksekliğinde 82 cm cidarında dikey hatlı dışbükey kâtibi kavuğun alt kısmı sarı ile sarılmıştır. Yukarıdan aşağıya yedi satır hâlindeki kitabe kuşaklara ayrılmıştır. Celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Kitabe taşın yüzeyi oyulmak suretiyle yapılmıştır. Batıya bakan yüzeyi ise sade ve motiflidir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 150 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen her köşesi aynı 16-21 cm'dir. Doğu yüzeyinde tüm yüzeyi kapsayan uzun ince zarif bir servi ağacı motifi vardır. Diğer yüzeyleri sade ve motiflidir. Üst kısmı da bir boyunlukla bitirilmiştir. Baş taşı 19. yüzyıla ait olsa da ayak taşı üslup özellikleri nedeniyle 18. yüzyıla aittir.</p>			

Envanter No: 050	Tarih: 1227/1812	<p><i>Âh ile zâr kıl tazeliğime doymadım Çün ecel peymânesi dolmuş muradım almadım Hasretâ fani cihandan tûl-i ömür sürmedim Firkatâ takdîr bu imiş tâ ezelden bilmedim Merhûm ve mağfûrun-leh Nazîf Ahmed Beşe'nin Rûhu için el-Fâtiha Sene 1227</i></p>	
Kimlik: Nazîf Ahmed Beşe	Meslek: Din Adamı		
<p>Baş: Baş şâhidesinin sarıklı kavukla beraber toprak seviyesinden yüksekliği 112 cm, genişliği 24,5 cm ve kalınlığı da 13 cm'dir. Kavuklu kısmı kitabeyle bağlantısını 12 cm yüksekliğindeki boyunla sağlamıştır. Boyunun üstünde yer alan 27 cm yüksekliğinde 83 cm cidarında kavuğun tüm yüzeyi kalın sarı ile dolanmıştır. Yukarıdan aşağıya yedi satır hâlinde. Celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Kitabe taşın yüzeyi oyulmak suretiyle yapılmıştır. Batıya bakan yüzeyi ise sade ve motiflidir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 105 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 22-29 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Doğu yüzeyinde kabartma olarak ayak taşının taş ortasında servi ağacı motifi yer almaktadır. Üst kısmı üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır. Batı yüzeyi sade ve motiflidir.</p>			

Envanter No: 051	Tarih: 18. yy.	<p>...zâde Muştafa Efendi ...</p>	
Kimlik: Mustafa Efendi'nin yakını	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 106 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 31-38 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya yedi satır olup oyma tekniğiyle yapılmıştır. Üst kısmı başlıksız olup yuvarlak bir hatla son bulmaktadır. Küfeki taşından yapılmış olması hasebiyle çok fazla tahrip vardır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 79 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 33-36 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 052	Tarih: 1184/1770	<p>el-Bâkî Ağa Paşa'nın kerimesi Merhûme ve mağfûre Nefise Hanım Rûhuna el-Fâtîha Sene 1184</p>	
Kimlik: Nefise Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 75 cm, genişliği 23 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde hotozuyla beraber boynun yüksekliği 18 cm, hotozun cidarı da 36 cm'dir. Kitabe kısmı yukarıdan aşağıya altı satır hâlinde en üst satırda şilize bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifin altında beş satır hâlinde kuşaklar içinde celi sülüs hatlı oyma suretiyle kitabeli kısım yer almaktadır. Başlık kısmı kırık olan baş taşının batı yüzeyi sade ve motifsizdir.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 56 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 19-23 cm ve kalınlığı da 7,5 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.</p>			

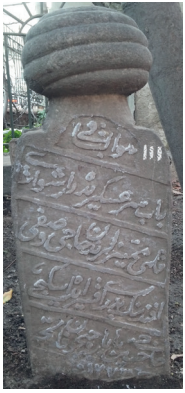
Envanter No: 053	Tarih: 1222/1807	<p>Fenadan bekaya eyledi rihlet Ede kabrini Hak ravza-ı cennet Merhûme Hanife Hatun Rûhuna Fâtîha Sene 1222</p>	
Kimlik: Hanife Hâtun	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 106 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 26-36 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir formla biten baş taşı şahidesinin doğu yüzeyi yukarıdan aşağıya beş satır hâlinde. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Kitabe kısmı celi sülüs hatlı olup oyma tekniğiyle yapılmıştır.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 88 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 23-33 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Üst kısmı düz bir şekilde son bulmaktadır. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 054	Tarih: 19. yy.	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i> <i>Merhûme ve mağfûre el-</i> <i>muhtâc</i> ...</p>	
Kimlik: Belirsiz/Kadın	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 94 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 41-50 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Alt kısmı kırık olan şâhidenin kitabe kısmından sadece iki satır görünmektedir. Kitabenin üst kısmında kabartma tekniğiyle deniz kabuğu motifi yer alır. Bu motifin iki yanında çiçek motifi vardır. Karşılıklı olarak birbirine bakmaktadırlar. Kitabenin üst kısmı üçgen bir alınlıkla bitmektedir. Bu üçgen alınlığa geçişi mukarnaslarla sağlanıp mukarnasların altında kalan boşluklara da gülbezekler yerleştirilmiştir. Üçgen alınlığın tam ortasında bütün yüzeyi kapsayan bir rumi palmet motifi yer almaktadır. İç içe geçmiş kıvrık dallarla motif tamamlanmıştır. Buradaki süslemelerde yine kabartma tekniğiyle yapılmıştır. Bu güzel ön yüzüne rağmen batı yüzeyi sade ve motiflidir. Sülüs hatlıdır.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 35 cm, genişliği 25 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Doğu yüzeyinde oyma tekniğiyle kıvrılan dallar görülmektedir. Alt kısmı toprak altında olduğu için sadece bu kadarı görülmektedir. Tüm yüzeyi bu dallar sarmaktadır. Batı yüzeyi ise sade ve motiflidir.</p>			

Envanter No: 055	Tarih: 1181/1767	<p><i>Hüve'l-Hallakü'l-Bâkî</i> <i>Dirîğâ gitti dünyadan</i> <i>yine bir duhter-i ismet</i> <i>Goncama? zühre</i> <i>gîsûsun perişan</i> <i>itmesin netsin</i> <i>Reşîden felek geldi</i> <i>vefatına dedi tarih</i> <i>Nefise Kadına Mevla</i> <i>cinâmî cilvegâh etsin</i> <i>Sene 1181</i></p>	
Kimlik: Nefise Kadın	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 104 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 32-46 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabesi oyma tekniğiyle yapılmıştır. Kitabe yukarıdan aşağıya altı satır hâlidir. Kitabenin üst kısmında ortada açmış bir akantus yaprağı ve etrafında stilize dallar vardır. Batı yüzeyi sade ve motiflidir. Sülüs hatlıdır.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 30 cm, genişliği 28 cm ve kalınlığı da 5,5 cm'dir. Üst kısmı üçgen alınlık şeklinde bitirilmiştir. Alt kısmı kırık olup toprağa gömülmüştür. Doğu yüzeyinde stilize bir ağaç motifinin dalları vardır.</p>			

Envanter No: 056	Tarih: 900/1494	<p>...</p> <p><i>Rûhu için el-Fâtîha Sene 900</i></p>	
Kimlik: Kasap İlyas Bey	Meslek: Kasapbaşı/ Asker		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 55 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 31-32 cm ve kalınlığı da 9,5 cm'dir. Üst kısmının büyük bir kısmı kırılmış olan mezara alttan yukarı doğru üç satırı bulunmaktadır. Batı yüzeyi sade ve motifsizdir. Kitabenin bittiği noktada kabartmalı bir yaprak motifi yer almaktadır. 55 numaralı mezar taşına benzemektedir. Üst kısmı öyle olmalıdır. Sülüs hatlıdır. Cami banisi Kasap İlyas Bey adına 18. yüzyılda sonradan yaptırılan mezar şahidesidir. 18. yüzyılda yaptırıldığı orijinal yerinde değildir. Bu taşın olması gereken yer, 1 numaralı mezarın yeridir.</p>			

Envanter No: 057	Tarih: 1248/1832	<p><i>el-Bâkî</i></p> <p>...</p> <p><i>Nazîf Mahmûd Ağa'nın Kerimesi merhûme Şerife ... Hanım Rûhu için Fâtîha Sene 1248</i></p>	
Kimlik: Şerife ... Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 55 cm, genişliği 18 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Yukarıdan aşağı doğru altı satır hâlinindedir. Bu şahidenin kenarları kırıktır. Oyma tekniğiyle kitabe yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 058	Tarih: 1272/1855	<p><i>Hüve'l-Bâkî</i></p> <p><i>Bâb-ı Seraskeri'de dâr-ı şûrâyi Kalemî mümeyyizlerinden Hacı Vasfî Efendi'nin pederi Aksaray'da Eskici Hacı Hüseyin Baba Rûhu için el-Fâtîha Sene 1272</i></p>	
Kimlik: Eskici Hüseyin Baba	Meslek: Eskici Esnafı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden örfi kavukla beraber yüksekliği 57 cm, genişliği 23 cm ve kalınlığı da 7,5 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 5 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 11 cm yüksekliğinde 52 cm cidarında sarıklı kavuğu yer almaktadır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağı doğru altı satır hâlinde ele alınmış olup oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Talik hatlıdır.</p>			

Envanter No: 059	Tarih: 19. yy.	<i>Rumeli varidat Muhasebecisi Ahmed Yemenli Efendinin gulamı Merhûm ve mağfûr Rûhuna el- Fâtîha ...</i>	
Kimlik: Belirsiz/Erkek	Meslek: Köle/Hizmetçi		
Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 35 cm, genişliği 22 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Kavuk kısmı kırıktır. Doğu yüzeyinde yukarıdan aşağı doğru üç satır ele alınmış olup oyma tekniğiyle yapılmış kitabesi yer almaktadır. Alt kısmı da kırık olup toprağa gömülüdür. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 060	Tarih: 1232/1816	<i>Merhûm Molla Mehmed Rûhuna el-Fâtîha Sene 1232</i>	
Kimlik: Molla Mehmed	Meslek: Din Adamı		
Baş: Kâtibi kavukla beraber toprak seviyesinden yüksekliği 40 cm, genişliği 18 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Kavuklu kısmı kitabeye bağlantısını 9 cm yüksekliğindeki boyunla sağlamıştır. Boyunun üstünde yer alan 12 cm yüksekliğinde 44 cm cidarında dikey hatlı dışbükey kâtibi kavuğun alt kısmı sarılla sarılmıştır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya doğru üç satır hâlinedir. Oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır. Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 30 cm, cidarı da 46 cm'dir. Mumtaşı denilen şahide taşı türündendir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Üst tarafı kırıktır.			

Envanter No: 061	Tarih: 1215/1800	<i>Tâhir Ağa'nın Kerimesi Merhûme Nafîze Mollanın Rûhu için el-Fâtîha Sene 1215</i>	
Kimlik: Nafîze Molla	Meslek: Belirsiz		
Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 57 cm, genişliği 15 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Kitabeli gövdeden boyunla beraber başlık yüksekliği 14 cm olup başlığın cidarı 43 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya doğru beş satır hâlinedir. Oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 062	Tarih: Belirsiz	<i>Okunamamaktadır</i>	
Kimlik: Belirsiz/Kadın	Meslek: Belirsiz		
Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 51 cm, genişliği 20 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Kitabeli gövdeden boyunla beraber hotozlu başlık yüksekliği 15 cm olup başlığın cidarı 46 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya doğru beş satır hâlinindedir. Oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi sade ve motiflidir. Aşırı derece de tahrip olmuştur. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 063	Tarih: 1248/1832	<i>Mürg-ı dil uçtu vebâdan Canımın can pasesi konu Cennet bağına ciğer? kaldı yâresi Sünbülü Süleyman Hoca'nın Kerimesi Şerife ...? Hanım Rûhuna Fâtiha 1248</i>	
Kimlik: Şerife ...? Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 53 cm, genişliği 18 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Kitabeli gövdeden boyunla beraber başlık yüksekliği 14 cm olup başlığın cidarı 40 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya doğru beş satır hâlinindedir. Oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi sade ve motiflidir. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 064	Tarih: 1233/1817	<i>Hüseyin Ağa'nın kerimesi Merhûme ve mağfûre Şerife Emine Hanım Rûhuna el-Fâtiha Sene 1233</i>	
Kimlik: Şerife Emine Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 53 cm, genişliği 19 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Kitabeli gövdeden boyunla beraber başlık yüksekliği 13 cm olup başlığın cidarı 54 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya doğru altı satır hâlinindedir. Oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi sade ve motiflidir. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 065	Tarih: 19. yy.	<i>Hazinedar Muşafa Ağa'nın kerimesi Merhûme ... Hanımın Rûhuna Fâtîha ...</i>	
Kimlik: Belirsiz/Kadın	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Toprak seviyesinden hotozuyla beraber yüksekliği 48 cm, genişliği 20 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Kitabeli gövdeden boyunla beraber başlık yüksekliği 14 cm olup başlığın cidarı 50 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe yukarıdan aşağıya doğru dört satır hâlinindedir. Alt kısmı kırık olup toprağa gömülüdür. Oyma tekniğiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi sade ve motifsizdir. Sülûs hatlıdır.</p> <p>Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 45 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 20-21 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.</p>			

Envanter No: 066	Tarih: 1227/1812	<i>el-Bâkî Ali Ağa'nın mahdûmu Cennet-mekân merhûm Râşid Mehmed Rûhuna Fâtîha Sene 1227</i>	
Kimlik: Râşid Mehmed	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Toprak seviyesinden kâtibi kavuğuyla beraber yüksekliği 48 cm, genişliği 23 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Kitabeli gövdenin üstünde 7 cm yüksekliğinde boyun, boynun üstünde de 16 cm yüksekliğinde 53 cm cidarında alt kısmı sarıklı kavuk yer almaktadır. Doğu yüzeyinde yer alan kitabe kısmı yukarıdan aşağıya doğru dört satır hâlinindedir. Alt kısmı toprağa gömülüdür. Kitabe oyma suretiyle yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Sülûs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 067	Tarih: 1271/1854	<i>Hüve'l-Hallakü'l-Bâkî Davud Paşa İskelesinde Berber Yahya Ağa'nın zewcesi Merhûme ve mağfüre-lehâ Emine Hanım'ın Rûhu için Rızaen lillâh-i Teâlâ el- Fâtîha Sene 1271</i>	
Kimlik: Emine Hanım	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 75 cm, genişliği 24 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Doğu yüzeyi mâil şekilde yazılmış olup 7 satırdır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Kenarları ise kıvrımlıdır. Talik hatlıdır. Barok sanat etkisinin görüldüğü bu baş şahidesinin kenarları kıvrımlıdır. Üst kısmı da üçgen bir formla sonlandırılmıştır.</p>			

Envanter No: 068	Tarih: 18. yy.	<p>... <i>Silahdâr ocağı çavuşlarından el-hâc Ahmed Ağâ'nın</i> ...</p>	
Kimlik: Mevye Kılı Ahmed	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Devrilmiş hâlde toprakla bağı olmayan bu baş şâhidesinin yüksekliği 79 cm, genişliği 21 cm ve kalınlığı da 13 cm'dir. Kitabesi olan yüzeyi yukarıdan aşağıya dokuz satır hâlinindedir. Hem alttan hem de üst tarafından kırılmıştır. Diğer yüzeylerinde ise motif yoktur. Sülüs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 069	Tarih: 19. yy.	<p>... <i>... emini Zeytuni Muhammed Rûhu için</i> ...</p>	
Kimlik: Zeytuni Muhammed	Meslek: Memur		
<p>Baş: Dikili hâlde olmayan hazirenin batı duvarına atılmış vaziyetteki bu mezar şâhidesinin uzunluğu 60 cm, genişliği 25 cm ve kalınlığı da 18 cm'dir. Kitabeli yüzeyi dört satır hâlinindedir. Bu mezar şâhidesinin çok az kısmı günümüze kadar gelebilmiştir. Diğer yüzeyleri ise sade ve motifsizdir. Talik hatlıdır.</p>			

Envanter No: 070	Tarih: 1222/1807	<p>... <i>Abdülkadir Rûhu için Sene 1222</i></p>	
Kimlik: Abdülkadir	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Caminin mihrap duvarına atılmış vaziyette duran bu mezar şâhidesinin üst kısmı kırılmıştır. Uzunluğu 104 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 18-27 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Kitabenin yer aldığı yüzeyde sadece kitabenin alttan iki satırı günümüze kadar gelebilmiştir. Diğer yüzeyi sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 071	Tarih: 19. yy.	<p>... <i>Merhûm ve mağfûr el-muhtâc ilâ rahmeti Rabbîhi'l-Gafûr ... Kal'a-i kebir? ... Halifesi seyyid ...</i> ...</p>	
Kimlik: Seyyid ...	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Aynı yerde olan bu mezar şâhidesi parçasının uzunluğu 34 cm, genişliği 27 cm ve kalınlığı da 15 cm'dir. Üç satırlık kitabesi kısmı sadece günümüze kadar gelebilmiştir. Diğer yüzeyi sade ve motifsizdir. Talik hatlıdır.</p>			

Envanter No: 072	Tarih: 18. yy.	<p><i>Merhûm ve mağfûr Yorgancı el-hâc Mehmed Rûhuna el-Fâtîha ...</i></p>	
Kimlik: Yorgancı Hacı Muhammed	Meslek: Yorgancı		
<p>Baş: Uzunluğu 48 cm, genişliği 16 cm ve kalınlığı 16 cm'dir. Kare formu bir gövdeye sahip olan mezar şâhidesinin üst kısmında daralan bir boynu olup başlıksızdır. Alt kısmı ise kırılmıştır. Beş satır hâlindeki kitabesi tek bir kuşak içindedir. Diğer yüzeyleri ise sade ve motifsizdir. Sülûs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 073	Tarih: 18. yy.	<p><i>Hüve'l-Bâkî Merhûm surre-i? Hümâyûn Emîni Hacı Ali Ağa'nın ... el-hâc Ragıp Ağa'nın kerimesi Cennet-mekân merhûme ...</i></p>	
Kimlik: Hacı Ragıp Ağa'nın Hanımı	Meslek: Ev Hanımı		
<p>Baş: Küçük ebatlarda olan bu kadın mezar şâhidesinin hotozuyla beraber uzunluğu 44 cm, genişliği 16 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Zarif bir boynu olan başlığın cidarı 40 cm'dir. Mail şeklindeki kitabe yazısı altı satırı günümüze kadar gelebilmiştir. Alt kısmı kırılmıştır. Diğer yüzeyleri sade ve motifsizdir. Talik hatlıdır.</p>			

Envanter No: 074	Tarih: 18. yy.	<p><i>Merhûm Numan Ağa Rûhu için Fâtîha ...</i></p>	
Kimlik: Numan Ağa	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Bu da küçük ebatlarda olup uzunluğu 40 cm, genişliği 21 cm ve kalınlığı da 12 cm'dir. Dört satır hâlindeki kitabenin alt kısmı kırılmıştır. Kitabenin üstünde deniz kabuğu motifi yer alıp büyük bir kısmı kırılmıştır. Diğer yüzeyleri ise sade ve motifsizdir. Sülûs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 075	Tarih: 18. yy.	<p><i>Fâtîha Merhûm Ehad Ağa Rûhuna Fâtîha Sene ...</i></p>	
Kimlik: Ehad Ağa	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Alt tarafından kırılmış olan mezar şâhidesinin uzunluğu 39 cm, genişliği 18 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Dört satırlık kitabesi vardır. Diğer yüzeyleri sade ve motifsizdir. Sülûs hatlıdır. Başlıksızdır.</p>			

Envanter No: 076	Tarih: 1136/1723	<p><i>Merhûme Fatma Rûhuna Fâtîha Sene 1136</i></p>	
Kimlik: Fatma	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Alt tarafından kırılmış olan mezar şâhidesinin uzunluğu 39 cm, genişliği 15 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Altı satırlık kitabesi tek kuşak içine alınmıştır. Diğer yüzeyleri sade ve motifsizdir. Sülûs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 077	Tarih: 18. yy.	<p><i>Merhûm Bursevî Nizâmüddinzâde es-Seyyid İbrahim Necîb Bey Rûhu için Fâtîha ...</i></p>	
Kimlik: Seyyid İbrahim Necîb Bey	Meslek: Belirsiz		
<p>Baş: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar şâhidesinin uzunluğu 30 cm, genişliği 14 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Dört satır hâlindeki kitabe kısmı kuşaklara ayrılmış olup diğer yüzeyleri sade ve motifsizdir. Sülûs hatlıdır.</p>			

Envanter No: 078	Tarih: 1129/1716	<i>Merhûme Aişe Rûhuna Fâtiha Sene 1129</i>	
Kimlik: Aişe	Meslek: Belirsiz		
Baş: Uzunluğu 59 cm, genişliği 11 cm ve kalınlığı da 11 cm'dir. Beş satır hâlinde kuşak içinde yer alan kitabeli kısım dışında herhangi başka bir yerinde hareketlilik yoktur. Kare gövdelidir. Sülüs hatlıdır. Başlıksızdır.			

Envanter No: 079	Tarih: 19. yy.	... <i>Merhûm ve mağfûr</i> ... <i>el-hâc ...</i> <i>İsmail Ağa Rûhuna</i> <i>Fâtiha</i> ...	
Kimlik: el-Hâc İsmail Ağa	Meslek: Belirsiz		
Baş: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar şâhidesinin uzunluğu 46 cm, genişliği 23 cm ve kalınlığı da 15 cm'dir. Dört satır hâlinde kuşaklara ayrılmış olan kitabeli yüzey dışında başka bir yüzeyinde hareketlilik yoktur. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 080	Tarih: 18. yy.	<i>Okunamamaktadır</i>	
Kimlik: Belirsiz/Erkek	Meslek: Belirsiz		
Baş: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar şâhidesinin uzunluğu 40 cm, genişliği 30 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Küfeki taşından olan bu mezar şâhidesinin üç satırlık ve kuşaklara ayrılmış kitabesi aşırı tahripten dolayı okunamamaktadır. Diğer yüzeyler ise sade ve motiflidir. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 081	Tarih: 1225/1810	... <i>Rûhuna Fâtiha</i> <i>Sene 1225</i>	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz		
Baş: Üst kısmından kırılmış olan mezar şâhidesinin uzunluğu 34 cm, genişliği 22 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Sadece kitabenin alt tarafından iki satırlık kısmı günümüze kadar gelebilmiştir. Diğer yüzeyleri ise sade ve motiflidir. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 082	Tarih: 18. yy.	<p><i>el-Bâkî</i> <i>Gonca gülüm uçtu cennet bağına</i> <i>Seyyid Memiş Beşe oğlu merhûm</i> <i>es-Seyyid Hasan Molla</i> ...</p>	
Kimlik: Seyyid Hasan Molla	Meslek: Din Adamı		
Baş: Alt tarafından kırılmış olan mezar şâhidesinin uzunluğu 33 cm, genişliği 23 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Kitabeli yüzeyde dört satır hâlinindedir. Diğer yüzeyleri ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 083	Tarih: 1102/1690	<p><i>Merhûm ve mağfûr</i> <i>...Ref Ahmed Ağa</i> <i>Rûhu için el-Fâtîha</i> <i>Sene 1102</i></p>	
Kimlik: Ref Ahmed Ağa	Meslek: Belirsiz		
Baş: Alt kısmı, üst kısmı ve sağ tarafından kırılmış olan mezar şâhidesinin uzunluğu 44 cm, genişliği 17 cm ve kalınlığı da 12 cm'dir. Dört satır hâlinde ve dört kuşak içine alınmış kitabeli yüzey dışında başka hiçbir yüzeyinde hareketlilik yoktur. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 084	Tarih: 18. yy.	<p><i>Merhûme ve mağfûre</i> ...</p>	
Kimlik: Belirsiz/ Kadın	Meslek: Belirsiz		
Baş: Alt kısmı kırılmış olan kadın mezar taşının başlığıyla beraber uzunluğu 28 cm, genişliği 15 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Kitabenin sadece iki satırı günümüze kadar gelebilmiştir. Gövde ile başlık arasında ince bir boyun yer almaktadır. Hotozun cidarı da 45 cm'dir. Diğer yüzeyleri ise sade ve motifsizdir. Sülüs hatlıdır.			

Envanter No: 085	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 52 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 15-17 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir formla bitmektedir. Doğu yüzeyinde servi ağacı motifi yer almaktadır. Servi ağacı motifi ayak şâhidesinin altından yukarı kadar uzanmaktadır. Bu motif kabartma tekniğinde yapılmıştır. Batı yüzeyi ise sade ve motifsizdir. Baş şâhidesi günümüze ulaşmamıştır.		

Envanter No: 086	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Toprakta dikili hâlde olamayan bu kırık ayak şahidesinin yüksekliği 54 cm, genişliği 24-27 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Baş taşı yoktur. Üst kısmı sivri bir formla bitirilmiştir.		

Envanter No: 087	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Baş: Toprak seviyesinden yüksekliği 51 cm, genişliği 19 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Üst kısmı kırılmış olup yatay ekseninde düz bir hat oluşturmaktadır. Sadece ayak taşı günümüze gelebilmiştir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Muhtemelen cellat mezarıdır.		

Envanter No: 088	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Toprak seviyesinden boyun kısmıyla beraber yüksekliği 64 cm, genişliği 19 cm ve kalınlığı da 10 cm'dir. Motifli gövdeden boynun yüksekliği 13 cm olup boynun cidarı 50 cm'dir. Doğu yüzeyinde yer alan yuvarlak üst formulu yüzeyde kabartma tekniğiyle üzüm salkımları ve dalları yer almaktadır. Batı yüzeyi sade ve motifsizdir.		

Envanter No: 089	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Toprak seviyesinden yüksekliği 69 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 17-20 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.		

Envanter No: 090	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Devrilmiş hâlde duran bu ayak taşının baş taşı yoktur. Yüksekliği 82 cm, genişliği aşağıdan yukarı genişleyen 8-15 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Üst kısmı üçgen bir alınlıkla bitmektedir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.		

Envanter No: 091	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt kısmı kırılmış vaziyette olan bu mezar taşı şahidesinin uzunluğu 69 cm, genişliği alttan üstte doğru genişleyen 30-34 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.		

Envanter No: 092	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt tarafından kırılmış olan bu mezar taşı şahidesinin uzunluğu 85 cm, genişliği alttan yukarı doğru genişleyen 30-34 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Üst kısmı üçgen bir formla bitirilmiştir. Küfeki taşından yaptırılmıştır.		

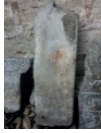
Envanter No: 093	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt tarafından kırılmış olan bu mezar taşı şahidesinin uzunluğu 46 cm, genişliği alttan yukarı doğru genişleyen 26-29 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Üst kısmı üçgen bir formla bitirilmiştir.		

Envanter No: 094	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt kısmından ve üst kısmından kırılmış olan mezar taşının uzunluğu 33 cm, genişliği 19 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Bir motifin yer aldığı yüzey dışında başka bir hareketlilik yoktur.		

Envanter No: 095	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar taşının uzunluğu 72 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 22-27 cm ve kalınlığı da 8 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Küfeki taşından yaptırılmıştır.		

Envanter No: 096	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar taşının uzunluğu 50 cm, genişliği 28 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.		

Envanter No: 097	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar taşının uzunluğu 83 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 21-32 cm ve kalınlığı da 7 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.		

Envanter No: 098	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar taşının uzunluğu 63 cm, genişliği 22 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir.		

Envanter No: 099	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt tarafından kırılmış olan mezar taşı mumtaşı denilen tarzdadır. Uzunluğu 25 cm olup cidarı da 46 cm'dir. Tüm yüzeyi sade ve motifsizdir. Baş taşı veya ayak taşıdır. Küfeki taşından yaptırılmıştır.		

Envanter No: 100	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt kısmından kırılmış olup ortadan ikiye ayrılmış olan mezar taşının uzunluğu 115 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 24-34 cm ve kalınlığı da 9 cm'dir. Bir yüzeyinde servi ağacı motifi kabartma şeklinde yer almaktadır. Diğer yüzeyi ise sade ve motifsizdir.		

Envanter No: 101	Tarih: 18./19. yy.	
Kimlik: Belirsiz	Meslek: Belirsiz	
Ayak: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar taşının uzunluğu 41 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 30-34 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Bir yüzeyinde stilize dalları olan ağaç motifi yer almaktadır. Diğer yüzeyi ise sade ve motifsizdir.		

					
Envanter No: 5	Envanter No: 6	Envanter No: 7	Envanter No: 8	Envanter No: 9	Envanter No: 13
					
Envanter No: 14	Envanter No: 15	Envanter No: 16	Envanter No: 17	Envanter No: 18	Envanter No: 19

					
Envanter No: 20	Envanter No: 22	Envanter No: 23	Envanter No: 24	Envanter No: 25	Envanter No: 26
					
Envanter No: 27	Envanter No: 28	Envanter No: 34	Envanter No: 37	Envanter No: 38	Envanter No: 42
					
Envanter No: 44	Envanter No: 45	Envanter No: 47	Envanter No: 48	Envanter No: 49	Envanter No: 50
					
Envanter No: 51	Envanter No: 52	Envanter No: 53	Envanter No: 54	Envanter No: 55	Envanter No: 65

				
Envanter No: 102	Envanter No: 103	Envanter No: 104	Envanter No: 105	Envanter No: 106
				
Envanter No: 107	Envanter No: 108	Envanter No: 109	Envanter No: 110	Envanter No: 111

				
Envanter No: 112	Envanter No: 113	Envanter No: 114	Envanter No: 115	Envanter No: 116
				
Envanter No: 117	Envanter No: 118			
<p>102: Alt ve üst kısmından kırılmış olan mezar taşının uzunluğu 41 cm, genişliği aşağıdan yukarı doğru genişleyen 30-34 cm ve kalınlığı da 6 cm'dir. Bir yüzeyinde şilize dalları olan ağaç motifi yer almaktadır. Diğer yüzeyi ise sade ve motifsizdir.</p> <p>103: Kadın mezar taşı şâhidesinin başlık kısmıdır. Hotozun ait olduğu mezar hazirede kalan kısmı yoktur.</p> <p>104: Sarıklı kavuk formunda olan bu serpuşun sadece sarık kısmı günümüze gelmiştir. Kafesi kavuk türündeki serpuşa ait bir mezarın başlık kısmıdır. Hazirede bu parçanın ait olduğu mezar şâhideleri yoktur.</p> <p>105: Kâtibi kavuk örneğindeki bu başlık erkek mezar taşına aittir. Kavuşun alt kısmı sarıkla sarılmıştır. Yüksekliği 23 cm olup cidarı da 110 cm'dir. Oldukça büyük olan bu serpuşun hazirede geri kalan kısmı yoktur.</p> <p>106: Sarıklı kavuk örneği olan bu başlık erkek mezar taşına aittir. Yüksekliği 15 cm olup cidarı da 66 cm'dir. Bu mezar taşı şâhidesinin serpuş kısmının hazirede geri kalan kısmı yoktur.</p> <p>107: Mahmûdî fes olan bu serpuşun yüksekliği 18 cm, cidarı da 50 cm'dir. Erkek mezar taşına ait olan bu serpuşun püskülü de vardır. Bu mezar taşı şâhidesinin serpuş kısmının hazirede geri kalan kısmı yoktur.</p> <p>108: Kâtibi kavuk formunda olan bu mezar taşı serpuşu erkek birinin mezarına aittir. Yüksekliği 23 cm, cidarı da 75 cm'dir. Bu mezar taşı şâhidesinin serpuş kısmının hazirede geri kalan kısmı yoktur.</p> <p>109: Kâtibi kavuk örneğindeki bu başlık bir erkek mezarı şâhidesine aittir. Kavuk dikey hatlı olup dışbükey hareketliliği vardır. Kavuşun alt kısmı sarıkla sarılmıştır. Yüksekliği 22 cm, cidarı da 56 cm'dir.</p> <p>110: Kâtibi kavuk formunda olan bu mezar taşı serpuşu erkek birinin mezarına aittir. Yüksekliği 17 cm, cidarı da 65 cm'dir. Bu mezar taşı şâhidesinin serpuş kısmının hazirede geri kalan kısmı yoktur.</p> <p>111: Kâtibi kavuk formunda olan bu mezar taşı serpuşu erkek birinin mezarına aittir. Yüksekliği 16 cm, cidarı da 45 cm'dir. Bu mezar taşı şâhidesinin serpuş kısmının hazirede geri kalan kısmı yoktur.</p> <p>112: Kadın mezar taşı şâhidesinin başlık kısmıdır. Yüksekliği 12 cm, cidarı da 50 cm'dir. Hotoz kısmı dışında hazirede mezar taşı şâhidesine ait bir şey günümüze kadar gelmemiştir.</p> <p>113: Kadın mezar taşı şâhidesinin başlık kısmıdır. Yüksekliği 8 cm, cidarı da 42 cm'dir. Hotoz kısmı dışında hazirede mezar taşı şâhidesine ait bir şey günümüze kadar gelmemiştir.</p> <p>114: Kadın mezar taşı şâhidesinin başlık kısmıdır. Yüksekliği 10 cm, cidarı da 55 cm'dir. Hotoz kısmı dışında hazirede mezar taşı şâhidesine ait bir şey günümüze kadar gelmemiştir.</p> <p>115: Kadın mezar taşı şâhidesinin başlık kısmıdır. Yüksekliği 8 cm, cidarı da 54 cm'dir. Hotoz kısmı dışında hazirede mezar taşı şâhidesine ait bir şey günümüze kadar gelmemiştir.</p> <p>116: Kadın mezar taşı şâhidesinin başlık kısmıdır. Yüksekliği 13 cm, cidarı da 38 cm'dir. Hotoz kısmı dışında hazirede mezar taşı şâhidesine ait bir şey günümüze kadar gelmemiştir.</p> <p>117: Kadın mezar taşı şâhidesinin başlık kısmıdır. Yüksekliği 17 cm, cidarı da 33 cm'dir. Boyun kısmı süslü olup, kabartma tekniğiyle rumilî motifler tüm boyunda dönmektedir. Hotoz kısmının boynu dışında hazirede mezar taşı şâhidesine ait bir şey günümüze kadar gelmemiştir.</p> <p>118: Erkek birine ait olan bu sarıklı kavuk, yüksekliği 20 cm, cidarı 70 cm'dir. Sarık kavuşun alt kısmını kapatmıştır. Bu mezar taşı şâhidesinin serpuş kısmının hazirede geri kalan kısmı yoktur. Tarikat mensubu birine ait bir mezar taşı şâhidesine ait olması muhtemeldir.</p>				

Envanter Listesi/ Inventory List

No	Vefat Tarihi	C	Kimlik	A/B	Başlık Türü	Yazı – Dil- Kompozisyon	Ş/P
1	1494	E	Kasap İlyas Bey	B A	Kırık Oval	- Talik – Türkçe	P
2	1481	E	?	B	Sivri	Sülüs – Arapça	Ş
3	15. yy. sonu	K	Kamer Hatun	B	Sivri	Sülüs – Arapça	Ş
4	19. yy.	E	?	B A	Sarıklı -	- -	Ş
5	1842	E	Hacı Ali Ağa	B	Sarıklı	Sülüs – Türkçe	P
6	1809	K	Züleyha Molla	B A	Hotoz Üçgen	Sülüs – Türkçe Hurma Ağacı	P
	1818	E	İsmail Efendi	B	Kâtibî	Sülüs – Türkçe	
	1829	E	Seyyid Muhtar Efendi	B	Mahmûdî	Sülüs – Türkçe	
7	1859	E	Ahmed Vehbi E.	B	Azîzî	Sülüs – Türkçe	Ş
8	1851	E	Seyyid Hüseyin E.	B	Hamîdî	Sülüs – Türkçe	Ş
9	1859	E	Seyyid Muhammed Niza? Efendi	B A	Azîzî Kırık	Talik – Türkçe -	P
10	18. yy.	K	?	B	Sivri	Sülüs – Türkçe	Ş
11	18. yy.	K	Hanife Hatun	B	Sivri	Sülüs – Türkçe	Ş
12	1797	E	Belirsiz	B	?	Sülüs – Türkçe	Ş
13	1808	E	Muştafa Çavuş Ağa	B A	Kafesî Kavuk Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
14	1802	E	Kalelizade Ağa	B A	Kafesî Kavuk Yuvarlak	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
15	1848	E	Simkeş Mehmed Sâdık Efendi	B A	Mahmûdî Sivri	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
16	1832	E	Seyyid İbrahim Rasim Efendi	B A	Mahmûdî Sivri	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
17	1805	E	Osman Ağazade Seyyid Muştafa	B A	Kâtibî -	Sülüs – Türkçe -	P
18	1864	E	Mehmed Cemil Ağa	B A	Oval Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
19	1802	E	Molla Mehmed Emin	B A	Kâtibî Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	P
20	1852	E	Seyyid Ali Efendi	B A	Örfî Sarık Sivri	Talik – Türkçe Hurma Ağacı	P
21	18. yy.	K	Hanife Hatun	B	Dalgalı	Sülüs – Türkçe	Ş
22	1853	K	?	B A	Oval Sivri	Sülüs – Türkçe Sade	Ş

23	1821	E	Mehmed Edmin Ağa	B A	Kâtibî Sivri	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
24	1810	E	Seyyid Silahver Hassa Ali Bey	B A	Kâtibî Kırık	Sülüs – Türkçe Servi Ağacı	Ş
25	1798	E	Mehmed Sâdık Bey	B A	Fes Sivri	Sülüs – Türkçe Üzüm Ağacı	P
26	19. yy.	E	?	B A	Örfî Sarık Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
27	1828	K	Hadice Enise Hanım	B A	Hotoz Üçgen	Talîk – Türkçe Barok	P
28	19. yy.	E	?	B A	Kâtibî Yuvarlak	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
29	1862	E	Ahmed Muhtâr Efendi	B	Hamîdî	Sülüs – Türkçe	Ş
30	1791	K	Fâtıma Hanım	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
31	1732	E	Molla Osman	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
32	1740	E	İbrahim Halil	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
33	1804 1837	E K	Mehmed Emin Molla Hadice Refîfa Hanım	B B	Kâtibî Kırık	Sülüs – Türkçe	P
34	1817	E	Hacı Mustafa Ağa	B A	Kâtibî Yuvarlak	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
35	1728	E	İbrahim	B	Kâtibî	Sülüs – Türkçe	Ş
36	1798	K	Hadice Aişe	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
37	1856	K	Şerife Fatmatü'z- Zehra Hanım	B A	Hotoz Yuvarlak	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
38	1771	K	Hacce Aişe Hatun	B A	Üçgen Yuvarlak	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
39	1743	K	Elif	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	P
40	1728	E	Ömer	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	P
41	1832	K	Emine Cemile Hanım	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
42	Aralık 1804	K	Rukiye Hanım	B A	Hotoz Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
43	1787	E	Seyyid Mustafa Efendi	B	Fes	Sülüs – Türkçe	Ş
44	19. yy.	E	?	B A	Örfî Sarık Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
45	18. yy.	K	?	B A	Üçgen Üçgen	? Sade	Ş
46	1810	E	Molla Halid Efendi	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
47	1822	K	Hacce Nefîse Hanım	B A	Üçgen Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
48	1811	E	Boşnak Hacı Ali Ağa	B A	Kâtibî Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş

49	1815	E	Muştafa Efendi	B A	Kâtibî Boyunluk	Sülüs – Türkçe Servi Ağacı	Ş
50	1812	E	Nazif Ahmed Beşe	B A	Sarık Üçgen	Sülüs – Türkçe Servi Ağacı	Ş
51	18. yy.	K	Muştafa Efendi'nin yakını	B A	Oval Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
52	1770	K	Nefise Hanım	B A	Hotoz Üçgen	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
53	1807	K	Hanife Hatun	B A	Üçgen Düz	Sülüs – Türkçe Sade	Ş
54	18. yy.	K	?	B A	Üçgen Oval	Sülüs – Türkçe Kıvrık Dallar	Ş
55	1767	K	Nefise Kadın	B A	Taçlı Üçgen	Sülüs – Türkçe Stilize Ağaç	Ş
56	1494	E	Kasap İlyas Bey	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
57	1832	K	Şerife ... Hanım	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
58	1855	E	Eskici Hüseyin Baba	B	Örfî Sarık	Talîk – Türkçe	Ş
59	19. yy.	E	Gulam ...	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
60	1816	E	Molla Mehmed	B	Kâtibî	Sülüs – Türkçe	Ş
61	1800	K	Nafize Molla	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
62	19. yy.	K	?	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
63	1832	K	Şerife ...? Hanım	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
64	1817	K	Şerife Emine Hanım	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
65	19. yy.	K	Belirsiz/Kadın	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
66	1812	E	Râşid Mehmed	B	Kâtibî	Sülüs – Türkçe	Ş
67	1854	K	Emine Hanım	B	Üçgen	Talîk – Türkçe	Ş
68	18. yy.	E	Mevye Kılı Ahmed	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
69	19. yy.	E	Zeytuni Muhammed	B	Kırık	Talîk – Türkçe	Ş
70	1807	E	Abdülkadir	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
71	19. yy.	E	Seyyid ...	B	Kırık	Talîk – Türkçe	Ş
72	18. yy.	E	Hacı Muhammed	B	Taçlı	Sülüs – Türkçe	Ş
73	18. yy.	K	?	B	Hotoz	Talîk – Türkçe	Ş
74	18. yy.	E	Numan Ağa	B	İřtiridye	Sülüs – Türkçe	Ş
75	18. yy.	E	Ehad Ağa	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
76	1723	K	Fatıma	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
77	18. yy.	E	İbrahim Necib Bey	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
78	1716	K	Aişe	B	Taçlı	Sülüs – Türkçe	Ş
79	19. yy.	E	Hacı İsmail Ağa	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
80	18. yy.	E	?	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
81	1810	?	?	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş

82	19. yy.	E	Seyyid Hasan Molla	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
83	1690	E	Ref Ahmed Ağa	B	Kırık	Sülüs – Türkçe	Ş
84	18. yy.	K	?	B	Hotoz	Sülüs – Türkçe	Ş
85	18./19. yy.	?	?	A	Üçgen	Servi Ağacı	Ş
86	18./19. yy.	?	?	A	Üçgen	Sade	Ş / P
87	18./19. yy.	?	?	A	Kırık	Sade	Ş
88	18./19. yy.	?	?	A	Taçlı	Sade	Ş
89	18./19. yy.	?	?	A	Üçgen	Sade	Ş
90	18./19. yy.	?	?	A	Üçgen	Sade	Ş / P
91	18./19. yy.	?	?	A	Taçlı	Sade	Ş / P
92	18./19. yy.	?	?	A	Üçgen	Sade	Ş / P
93	18./19. yy.	?	?	A	Üçgen	Sade	Ş / P
94	18./19. yy.	?	?	A	Kırık	Kıvrık Dallar	Ş / P
95	18./19. yy.	?	?	A	Kırık	Sade	Ş / P
96	18./19. yy.	?	?	A	Kırık	Sade	Ş / P
97	18./19. yy.	?	?	A	Kırık	Sade	Ş / P
98	18./19. yy.	?	?	A	Üçgen	Sade	Ş / P
99	18./19. yy.	?	?	A	Kırık	Sade	Ş / P
100	18./19. yy.	?	?	A	Üçgen	Servi Ağacı	Ş / P
101	18./19. yy.	?	?	A	Kırık	Kıvrık Dallar	Ş / P
102	19. yy.	E	?	B	Kavuk	?	Ş / P
103	18. yy.	K	?	B	Hotoz	?	Ş / P
104	19. yy.	E	?	B	Sarı	?	Ş / P
105	19. yy.	E	?	B	Kâtibî	?	Ş / P
106	19. yy.	E	?	B	Kâtibî	?	Ş / P
107	18. yy.	E	?	B	Fes	?	Ş / P
108	19. yy.	E	?	B	Kâtibî	?	Ş / P
109	19. yy.	E	?	B	Kâtibî	?	Ş / P
110	19. yy.	E	?	B	Kâtibî	?	Ş / P
111	19. yy.	E	?	B	Kâtibî	?	Ş / P
112	18. yy.	K	?	B	Hotoz	?	Ş / P
113	18. yy.	K	?	B	Hotoz	?	Ş / P
114	18. yy.	K	?	B	Hotoz	?	Ş / P
115	18. yy.	K	?	B	Hotoz	?	Ş / P
116	18. yy.	K	?	B	Hotoz	?	Ş / P
117	19. yy.	K	?	B	Hotoz	?	Ş / P
118	19. yy.	E	?	B	Sarı	?	Ş / P

C: Cinsiyet E: Erkek K: Kadın A: Ayak Taşı B: Baş Taşı Ş: Şâhideli Tip P: Pehleli Tip